

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**VPLIV SPREMEMBE MEDNARODNEGA STANDARDA
RAČUNOVODSKEGA POROČANJA 16 NA RAČUNOVODSKO IN
DAVČNO POROČANJE**

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Eva Hervol, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Vpliv spremembe Mednarodnega standarda računovodskega poročanja 16 na računovodsko in davčno poročanje, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko red. prof. dr. Andrejo Cirman

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 19.6.2020

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 OPREDELITEV NAJEMA.....	2
2 PROBLEMATIKA TRENUTNE RAČUNOVODSKE OBRAVNAVE NAJEMOV.....	4
3 MEDNARODNI RAČUNOVODSKI STANDARD 17	5
3.1 Najemi v računovodskih izkazih najemnikov.....	7
3.1.1 Finančni najemi.....	7
3.1.1.1 Začetno pripoznanje	7
3.1.1.2 Kasnejše merjenje	8
3.1.2 Poslovni najemi.....	9
3.2 Najemi v računovodskih izkazih najemodajalcev	9
3.2.1 Finančni najemi.....	9
3.2.1.1 Začetno pripoznavanje	9
3.2.1.2 Kasnejše merjenje	10
3.2.2 Poslovni najemi.....	10
4 MEDNARODNI STANDARD RAČUNOVODSKEGA POROČANJA 16.....	11
4.1 Splošno o najemu in najemnih pogodbah	11
4.1.1 Identifikacija najema.....	11
4.1.1.1 Identificirano sredstvo.....	13
4.1.1.2 Materialne pravice do zamenjave sredstva.....	14
4.1.1.3 Pravica do pridobitve gospodarskih koristi od uporabe	14
4.1.1.4 Pravica do usmerjanja uporabe sredstva	15
4.1.1.5 Pravice do zaščite.....	16
4.1.2 Ločevanje sestavin pogodbe	16
4.1.3 Trajanje najema.....	17
4.1.3.1 Ponovna ocena trajanja najema in možnost nakupa.....	17
4.1.4 Najemnine.....	18
4.1.5 Izvzetja iz obveznosti pripoznavanja (izjeme)	19
4.1.6 Uporaba portfelja in združitvev pogodb.....	20
4.1.7 Prehod.....	20

4.2	Najemi v računovodskih izkazih najemnikov.....	22
4.2.1	Začetno merjenje.....	22
4.2.1.1	Začetno merjenje sredstva, ki predstavlja pravico do uporabe.....	22
4.2.1.2	Začetno merjenje obveznosti iz najema	22
4.2.2	Poznejše merjenje.....	22
4.2.2.1	Poznejše merjenje sredstva, ki predstavlja pravico do uporabe.....	22
4.2.2.2	Poznejše merjenje obveznosti iz najema	23
4.3	Najemi v računovodskih izkazih najemodajalcev.....	24
5	PREDNOSTI IN SLABOSTI MSRP 16.....	24
6	PRIMERJAVA MRS 17 IN MSRP 16.....	25
7	ANALIZA VPLIVA MSRP 16 NA RAČUNOVODSKE IZKAZE, RAČUNOVODSKE KAZALNIKE IN DAVČNO OSNOVO.....	27
7.1	Raziskovalna vprašanja.....	28
7.2	Opis vzorca ter opredelitev poteka raziskave.....	28
7.3	Analiza vpliva MSRP 16 na računovodske izkaze in računovodske kazalnike	33
7.3.1	Prehod na MSRP 16	33
7.3.2	Vpliv na bilanco stanja in z njo povezanimi kazalniki.....	34
7.3.3	Vpliv na izkaz poslovnega izida in z njim povezanimi kazalniki.....	45
7.3.4	Vpliv na izkaz denarnih tokov	48
7.4	Vpliv MSRP 16 na davčno osnovo slovenskih podjetij, ki pripravljajo izkaze v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi.....	49
7.5	Sprememba Slovenskih računovodskih standardov in Ameriških splošno sprejetih računovodskih načel zaradi spremembe Mednarodnega standarda računovodskega poročanja 16	55
7.5.1	Sprememba Slovenskih računovodskih standardov.....	55
7.5.2	Sprememba Splošno sprejetih računovodskih načel v Združenih državah Amerike	59
SKLEP		61
LITERATURA IN VIRI		63
PRILOGE		71

KAZALO TABEL

Tabela 1: Ključne razlike med MRS 17 in MSRP 16	27
Tabela 2: Podjetja, ki so vključena v raziskovalni vzorec.....	31
Tabela 3: Načini prehoda za podjetja, ki so vključena v raziskovalni vzorec.....	33
Tabela 4: Vpliv MSRP 16 na sredstva podjetja Lufthansa Group	36
Tabela 5: Vpliv MSRP 16 na obveznosti podjetja Lufthansa Group	37
Tabela 5: Vpliv MSRP 16 na obveznosti podjetja Lufthansa Group (nad.).....	38
Tabela 6: Predviden vpliv MSRP 16 na sredstva, kapital in obveznosti podjetja Adria Airways.....	39
Tabela 7: Vpliv MSRP 16 na sredstva podjetja Carrefour	40
<i>Tabela 8: Vpliv MSRP 16 na kapital in obveznosti podjetja Carrefour</i>	<i>41</i>
Tabela 8: Vpliv MSRP 16 na kapital in obveznosti podjetja Carrefour (nad.).....	42
Tabela 9: Vpliv MSRP 16 na sredstva Skupine Mercator.....	43
Tabela 10: Vpliv MSRP 16 na kapital in obveznosti Skupine Mercator	44
Tabela 11: Primerjava predvidenega/dejanskega vpliva na bilanco stanja med podjetji v vzorcu	45

KAZALO SLIK

Slika 1: Diagram za pomoč podjetjem pri ocenjevanju, ali je pogodba najemna pogodba oz. ali pogodba vsebuje najem	13
Slika 2: Primerjava MSRP 16 in ASC 842.....	60

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Seznam letnih poročil.....	1
Priloga 2: Izračun vpliva na izkaz poslovnega izida in na izkaz denarnih tokov podjetja Adria Airways	2

SEZNAM KRATIC

ACCA – (angl. Association of Chartered Certified Accountants) – Združenje zapriseženih računovodij

AJPES – Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve

angl. – angleško

ASC – (angl. Accounting Standards Codification) – ameriški računovodski standardi

DDPO – Davek od dohodkov pravnih oseb

EBIT – (angl. earnings before interest and tax) – dobiček iz poslovanja

EBITDA – (angl. earnings before interest, taxes, depreciation, and amortization) – dobiček iz poslovanja pred amortizacijo

EUR – evro

FASB – (angl. Financial Accounting Standards Board) – Ameriški odbor za računovodske standarde

FURS – Finančna uprava Republike Slovenije

IASB – (angl. International Accounting Standards Board) – Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde

LIBOR – (angl. London Interbank Offered Rate) – povprečna obrestna mera v Londonu

MRS – Mednarodni računovodski standardi

MSRP – Mednarodni standard računovodskega poročanja

OPMSRP – Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja
o. t. – odstotna točka

oz. – oziroma

pr. n. št. – pred našim štetjem

ROE – (angl. return on equity) – donosnost kapitala

SEC – (angl. Securities and Exchange Commission) – Ameriška komisija za vrednostne papirje in borzo

SKD – Standardna klasifikacija dejavnosti

SRS – Slovenski računovodski standardi

št. – število

tj. – to je

US GAAP – (angl. United States Generally Accepted Accounting Principles) – Ameriških splošno sprejetih računovodskih načel

ZDA – Združene države Amerike

ZDDPO – Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb

ZGD – Zakon o gospodarskih družbah

UVOD

Upravni odbor za mednarodne računovodske standarde (angl. International Accounting Standards Board, v nadaljevanju IASB) je 13. 1. 2016 objavil nov Mednarodni standard računovodskega poročanja o najemih (v nadaljevanju MSRP 16). MSRP 16 (Uredba Komisije (EU) 2017/1986 z dne 31. 10. 2017 o spremembi Uredbe (ES) št. 1126/2008, Priloga MSRP 16 Najemi), je stopil v veljavo 1. 1. 2019 in določa načela za pripoznanje, merjenje in razkrivanje najemov tako za najemojemalca kot tudi za najemodajalca (International Accounting Standards Board, 2016b). Tako se je zaključil desetletni projekt, ki označuje konec zunajbilančnega obravnavanja poslovnih najemov s strani najemojemalcev (Deloitte, 2016). Ker je najem (še posebno poslovni) pomemben vir financiranja za številna podjetja, star Mednarodni računovodski standard 17 (Uredba Komisije (ES) št. 1126/2008 z dne 3. 11. 2008, Priloga MRS 17 Najemi) vlagateljem in drugim uporabnikom računovodskih izkazov ni zagotavljal zadostnih informacij o sredstvih in obveznosti iz naslova najemov (IFRS Foundation, 2016).

David Tweedie, nekdanji predsednik IASB, je dejal (Deller, 2018), da je ena izmed njegovih velikih želja, da bi pred smrtjo letel z letalom, ki je pripoznano v bilanci stanja letalske družbe. Z njim se je poleg IASB strinjal tudi Ameriški odbor za računovodske standarde (angl. Financial Accounting Standards Board, v nadaljevanju FASB), ki je zadolžen za Splošno sprejeta računovodska načela v Združenih državah Amerike (angl. Generally Accepted Accounting Principles of United States, v nadaljevanju US GAAP). Tako je bila sprememba računovodske obravnave najemov skupen projekt IASB in FASB (International Accounting Standards Board, 2016b). Čeprav sta IASB in FASB sprva nameravala razviti enoten standard, so se na koncu uskladili le za smernice opredelitve najema in dejstva, da je treba vse najeme pripoznati v bilanci stanja. Na drugih področjih pa je še vedno ostalo precej razlik oz. je število razlik z novo računovodsko obravnavo najemov le še naraslo (PricewaterhouseCoopers, 2016b). Tako je spremembi MSRP ločeno sledila tudi sprememba US GAAP-a in tudi sprememba Slovenskih računovodskih standardov (v nadaljevanju SRS). Pogosto pa spremenjeni računovodski obravnavi sledi tudi sprememba davčne zakonodaje, saj sta ti dve področji med seboj tesno povezani in najemi niso predstavljali nobene izjeme.

Namen magistrskega dela je tako prikazati računovodske in davčne posledice novega Mednarodnega standarda računovodskega poročanja 16. S pregledom ustrezne literature želim ugotoviti, kako bo sprememba vplivala na računovodske izkaze, kazalnike in davčno osnovo podjetij. Prav tako želim ugotoviti, kakšne so prednosti in slabosti novega standarda o najemih v primerjavi z njegovim predhodnikom ter kako se Mednarodni standard računovodskega poročanja 16 razlikuje od novega standarda v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju ZDA), ki ga je na področju najemov sprejel FASB, in od spremenjenih SRS, ki jih je na koncu leta 2018 izdal Slovenski inštitut za revizijo, ki

je odgovoren za urejanje in nadzorovanje računovodskih predpisov v Republiki Sloveniji (Slovenski inštitut za revizijo, brez datuma).

Cilj magistrskega dela je torej analiza novega mednarodnega standarda o najemih MSRP 16 in primerjava z njegovim predhodnikom Mednarodnim računovodskim standardom 17 (v nadaljevanju MRS 17). Ugotoviti želim, zakaj je prišlo do tako velike spremembe na področju računovodske obravnave najemov. Z magistrskim delom želim odgovoriti na naslednja temeljna raziskovalna vprašanja:

R1: Kako bo sprememba MSRP 16 vplivala na računovodske izkaze in temeljne računovodske in finančne kazalnike?

R2: Kako bo sprememba MSRP 16 vplivala na davčno osnovo slovenskih podjetij, ki pripravljajo svoje izkaze v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi?

R3: Kako so se na spremembo MSRP 16 odzvali slovenski in ameriški računovodski regulatorji?

Na zgornja raziskovalna vprašanja bom odgovorila predvsem s pregledom različne literature, kot so strokovni članki in različne analize, saj zaradi dejstva, da se je prvo poročevalsko obdobje, v katerem je bilo treba uporabiti nov standard, komaj zaključilo in posledično letna poročila, ki bi lahko prikazala dejanski vpliv novega Mednarodnega standarda računovodskega poročanja 16, še niso sestavljena oz. javno dostopna. Empirični del magistrske naloge je razdeljen na štiri dele. V prvem delu bom predstavila raziskovalna vprašanja ter opredelila potek raziskave. V drugem delu bom s pomočjo kvantitativnih in kvalitativnih metod raziskala, kakšen je vpliv MSRP 16 na računovodenje podjetij, ki so zavezana k uporabi mednarodnih računovodskih standardov. V kvantitativnem delu bom s pomočjo letnih poročil za leto 2018 in predvsem polletnih poročil za leto 2019 analizirala predviden in dejanski vpliv MSRP 16 na računovodske izkaze in računovodske oz. finančne kazalnike podjetij v vzorcu. V kvalitativnem delu pa bom s pomočjo letnih poročil in različne zakonodaje raziskala, kako so se podjetja v vzorcu soočila z novim standardom. V tretjem delu bom raziskala, kako se je zaradi spremembe MSRP 16 spremenila slovenska davčna zakonodaja na področju davka od dohodkov pravnih oseb. V četrtem delu pa, kako je sprememba MSRP 16 vplivala na spremembo SRS in US GAAP. Magistrsko nalogo bom zaključila s sklepom, v katerem bom povzela svoje ključne ugotovitve.

1 OPREDELITEV NAJEMA

V skladu z opredelitvijo pojmov v MRS 17 je najem pogodbeno razmerje, v katerem najemodajalec prenese na najemnika proti plačilu ali nizu plačil pravico do uporabe sredstva za dogovorjen čas. Ta osnovna definicija se z uvedbo MSRP 16 ni bistveno spremenila, saj tudi MSRP 16 opredeljuje najem kot pogodbeno razmerje ali del

pogodbenega razmerja, s katerim se prenaša pravica do uporabe določenega sredstva za določeno obdobje v zameno za nadomestilo (MSRP 16, Dodatek A).

Za najem mora najemna pogodba prenesti pravico do nadzora nad uporabo v pogodbi opredeljenega sredstva. Pogodba prenaša pravico do nadzora nad uporabo sredstva, če ima v celotnem obdobju najema najemnik pravico do (Ernst & Young, 2016):

- izrabe vseh gospodarskih koristi, ki izhajajo iz uporabe sredstva;
- neposredne uporabe sredstva (odločitev kako in za kakšen namen se bo sredstvo uporabljalo).

MRS 17 se je osredotočal na razlikovanje med finančnim in poslovnim najemom. V primeru, da je bil najem ekonomsko podoben nabavi sredstva in so se z najemom prenesle tudi pomembne gospodarske koristi in tveganja, ki so povezana z lastništvom, je bil najem opredeljen kot finančni najem. Posledično je bilo treba pripoznati sredstva in obveznosti iz naslova najema v bilanci stanja. Vsi drugi najemi so bili opredeljeni kot poslovni najemi (t. i. zunajbilančni najemi). Po mnenju strokovnjakinje za investicije, Kristine Zucchi, je poslovni najem s tem omogočal družbam, da v svojih poslovnih knjigah evidentirajo le stroške najema, ki so bili bistveno manjši od celotne nabavne vrednosti sredstva. V nadaljevanju navaja, da so posledično imela podjetja v primeru poslovnega najema čistejšo bilanco stanja in da so bili ravno zato poslovni najemi kot oblika zunajbilančnega financiranja zelo privlačni za vsa podjetja, še posebej za tista, ki so bila zelo zadolžena (Zucchi, 2018). MSRP 16 pa je za najemnike ukinil razvrščanje najemov med finančne in poslovne najeme. Podjetja morajo tako v bilanci stanja pripoznati pravico do uporabe sredstva, tudi če po preteku najema lastninska pravica ne bo prešla na najemnika (Bajuk Mušič, 2018).

Ker se podjetja in tudi posamezniki z najemom sredstev izognejo zadolževanju, je bil najem že od nekdaj zelo pogosta oblika zunanega financiranja. Po podatkih Banke Cardiff (Commercial Finance & Leasing Bank of Cardiff, Inc., 2015) zapisi dokazujejo obstoj najemniške družbe, ki je oddajala v najem zemljo že okoli leta 1800 pr. n. št. v takratni Babiloniji in pa tudi v stari Grčiji, kjer si je država lastila rudnike, ki so bili pod posebnim pooblastilom dani v najem rudarskim družbam. K razcvetu najemnih pogodb v Evropi pa je pripomogel prihod železnic sredi 19. stoletja, ko so podjetja pričela vlagati svoj kapital v premogovnike, ki so jih nato dala v najem rudarskim podjetjem, ta pa so pogosto imela pravico do nakupa ob izteku najema (Commercial Finance & Leasing Bank of Cardiff, Inc., 2015). V nadaljevanju Banka Cardiff navaja, da se je najem dodatno razširil zaradi napredka v tehnologiji, saj se je potreba po novih sredstvih in obnovi starih močno povečala, najem pa je podjetjem omogočil pridobivanje sredstev pod ugodnejšimi pogoji, kot če bi opremo kupili. Dodatno se je zaradi ugodnih obrestnih mer v petdesetih letih 20. stoletja in ugodnejše davčne obravnave število najemnih pogodb drastično povečalo po vsem svetu (Commercial Finance & Leasing Bank of Cardiff, Inc., 2015).

Najem je zato še danes eden izmed največjih zunanjih virov financiranja in najhitreje rastoča oblika poslovnih naložb (Taylor, 2012). Danes je v ZDA več kot 30 % vseh investicij realiziranih na podlagi najemnih pogodb. To pomeni, da je najem ena izmed najpogostejših oblik financiranja podjetij v državi (Commercial Finance & Leasing Bank of Cardiff, Inc., 2015). Najem pa je zelo pomemben vir financiranja tudi drugje po svetu. Samo podjetja v Evropi so po podatkih statističnega portala Statista v letu 2017 imela 384 milijard EUR prihodkov iz naslova najemov. Od tega je bilo 36,5 milijarde EUR prihodkov generiranih v osrednji in vzhodni Evropi – regija, v katero je vključena tudi Slovenija (Statista, 2018).

2 PROBLEMATIKA TRENUTNE RAČUNOVODSKE OBRAVNAVE NAJEMOV

MSRP 16 je nadomestil računovodska pravila, ki so bila uvedena pred več kot 30 leti in posledično niso več služila svojemu namenu. Ker je najem pomemben vir financiranja za številna podjetja, MRS 17 vlagateljem in drugim uporabnikom računovodskih izkazov ni več zagotavljal zadostnih informacij o sredstvih in obveznostih iz naslova najema (IFRS Foundation, 2016a).

Na podlagi študije, ki jo je izvedel IASB (International Accounting Standards Board, 2016a), je bila razlika v računovodski obravnavi finančnih in poslovnih najemov največja kritika MRS 17, saj sta si bili transakciji z ekonomskega vidika zelo podobni, računovodsko pa sta bili obravnavani povsem različno. Študija navaja, da je to omogočilo podjetjem, da so prilagajala najemniške portfelje tako, da so dosegla želen računovodski izid. Dokaz za to je eden izmed največjih računovodskih škandalov podjetja Enron. Peter Eavis (Eavis, 2016) trdi, da so mednarodni regulatorji pričeli z razmišljanjem o spremembi mednarodnih računovodskih standardov prav po odmevnem stečaju podjetja Enron leta 2001. Po njegovih besedah je vodstvo Enrona več let s pomočjo zunajbilančnih obveznosti prilagajalo svoje računovodske izkaze in s tem prikazalo družbo finančno stabilnejšo, kot je dejansko bila. Tudi Ameriška komisija za vrednostne papirje in borzo (angl. Securities And Exchange Commission - SEC) navaja, da je bila različna računovodska obravnavna najemov ena izmed večjih težav računovodstva. Kot pojasnjujejo, je veliko podjetij strukturiralo svoje najemne pogodbe tako, da so dosegli zelene računovodske, davčne in druge rezultate (United States Securities and Exchange Commission, brez datuma). Predsednik IASB pa meni, da je med finančno krizo veliko podjetij z "zdravo" bilanco stanja bankrotiralo, saj ogromne obveznosti iz naslova poslovnih najemov niso bile poročane (Hoogervorst, 2016).

Poleg tega so zunajbilančni najemi oz. poslovni najemi od nekdaj predstavljali izziv računovodskemu poklicu (Chu, Levesque, Robert & Zhang, 2007). Kot navajajo, so imeli poslovni najemi, čeprav niso bili vključeni v računovodske izkaze, pomembno vlogo pri sprejemanju odločitev investorjev. Kristina Zucchi (2018) meni, da so bili zunajbilančni

najemi v okviru zunajbilančnega financiranja skrb vsakega investitorja. Kot navaja, je zunajbilančni najem pomenil, da družba v svojo bilanco stanja ni vključila sredstev in obveznosti iz naslova najema, ki so pomembno vplivala na raven dolga in odgovornost podjetja. Študija, ki jo je izvedel IASB (International Accounting Standards Board, 2016a), ugotavlja, da je odsotnost informacij o najemih v bilanci stanja pomenila, da investitorji in drugi analitiki niso mogli ustrezno primerjati računovodskih izkazov tistih podjetij, ki so se za nakup sredstev zadolžila, s tistimi, ki so sredstva najela, brez da bi naredili ustrezne prilagoditve. Po besedah Hansa Hoogervorsta (2016) so nekateri (bolj izobraženi) investitorji prilagajali računovodske izkaze tako, da so stroške letnih najemov pomnožili s faktorjem 7 ali 8. Po njegovih besedah je to pripeljalo do zelo grobih ocen, ki so pogosto precenile obveznosti iz naslova najemov. Po drugi strani pa nekateri investitorji niso prilagajali računovodskih izkazov za obveznosti iz naslova poslovnih najemov, kar je povzročalo še večjo neskladnost med različnimi vlagatelji.

Vodstvo nekaterih podjetij si je zato prizadevalo povečati zunajbilančno financiranje z namenom, da bi investitorje in druge uporabnike računovodskih izkazov prikrajšali za pomembne informacije o financiranju podjetja, kar pa je lahko ohranilo cene njihovih delnic na višji ravni (Miller & Bahnson, 2008). Zato Miller in Bahnson (2008) menita, da je zunajbilančno financiranje umazana skrivnost računovodskega poročanja.

Združenje zapriseženih računovodij (angl. Association of Chartered Certified Accountants, v nadaljevanju ACCA) meni, da je bil problem MRS 17 tudi dejstvo, da ni odražal gospodarske realnosti. Na primer letalska in železniška podjetja upravljajo z osnovnimi sredstvi, kot so zrakoplovi in železniški vozni parki. Ker pa ta sredstva v primeru poslovnega najema niso izpolnjevala meril za pripoznanje sredstev in obveznosti v bilanci stanja, so bila podjetja, ki so imela letala in železniški vozni park v najemu, manj zadolžena v primerjavi s tistimi podjetji, ki so se za nakup osnovnih sredstev zadolžila (Association of Chartered Certified Accountants, 2014).

Kritike in slabosti MRS 17 so tako pripeljale do obsežnih posvetovanj ter tesnega sodelovanja med IASB in FASB ter posledično odločitve, da morajo biti vsi najemi pripoznani v bilanci stanja (Fouché, 2017).

3 MEDNARODNI RAČUNOVODSKI STANDARD 17

Decembra leta 2003 je IASB sprejel Mednarodni računovodski standard 17 – najemi, ki je bil prvotno izdan decembra leta 1997, z datumom začetka veljave 1. 1. 1999. Podjetja so lahko začela uporabljati ta standard za poročevalska obdobja, ki so se začela 1. 1. 2005 ali kasneje. MRS 17 – najemi je nadomestil MRS 17 – računovodenje najemov, ki je bil izdan septembra leta 1982, v veljavo pa je stopil 1. 1. 1984 (Deloitte, brez datuma b).

V skladu z MRS 17.1.1 je cilj MRS 17 najemniku in najemodajalcu prikazati ustrezne računovodske usmeritve in razkritja, ki jih je treba uporabljati v zvezi z najemi.

MRS 17 se uporablja pri obračunavanju vseh najemov, razen pri obračunavanju najemnih pogodb o iskanju ali izrabljanju rudnin, nafte, zemeljskega plina in podobnih neobnovljivih dobrin ter pri licenčnih pogodbah o zadevah, kot so filmi za predvajanje v kinematografih, videoposnetki, gledališke igre, rokopisi, patenti in avtorske pravice. Prav tako se MRS 17 ne uporablja kot podlaga za merjenje nepremičnin v posesti najemnikov, ki se obravnavajo kot naložbene nepremičnine; naložbenih nepremičninah, ki jih najemodajalci oddajajo v poslovni najem; bioloških sredstvih, ki jih imajo najemniki v finančnem najemu, in bioloških sredstvih, ki jih najemodajalci oddajajo v poslovni najem (MRS 17.2.2).

Kot že omenjeno, je v skladu z MRS 17.3.4 najem pogodbeno razmerje, v katerem najemodajalec prenese na najemnika proti plačilu ali nizu plačil pravico do uporabe sredstva za dogovorjen čas. Za prenos pravice do uporabe gre tudi v primeru, ko se od najemodajalca zahtevajo pomembne storitve v zvezi z delovanjem in vzdrževanjem sredstev v najemu. Če pogodba ne prenese pravice do uporabe sredstva od ene pogodbene stranke na drugo, gre za pogodbo o storitvah, ki jo MRS 17 ne obravnava (MRS 17.2.3).

Glavna značilnost MRS 17 je razlikovanje med finančnim in poslovnim najemom. Najem se razvrsti kot finančni najem, če se od najemodajalca na najemnika prenesejo skoraj vsa tveganja in koristi, ki so povezana z lastništvom. Poslovni najem pa je najem, pri katerem ne pride do pomembnega prenosa tveganj in koristi povezanih z lastništvom (MRS 17.4.8). Med tveganja štejemo na primer možnost izgub zaradi neizrabljene zmogljivosti sredstva v najemu, tehnološka zastaranja ali nihanje donosa zaradi spreminjanja gospodarskih okoliščin. Koristi pa so lahko povezane s pričakovanjem, da bo uporaba sredstva prinašala dobiček v njegovi dobi gospodarne uporabe¹ ali pričakovanja dobička iz povečane vrednosti in trženja preostale vrednosti (MRS 17.4.7).

Vrsta najema (finančni ali poslovni) je bolj odvisna od vsebine transakcije kot od oblike pogodbe. Okoliščine, ki lahko skupaj ali posamično vodijo do razvrstitve najema kot finančnega, so (MRS 17.4.10 in MRS 17.4.11):

- z najemom se prenese lastništvo sredstva na najemnika do konca trajanja najema;
- najemnik ima možnost kupiti sredstvo po ceni, ki je po pričakovanju manjša od poštene vrednosti na dan, ko je to opcijo mogoče izrabiti in je ob sklenitvi najema precej gotovo, da bo najemnik to opcijo izrabil;
- trajanje najema se ujema z večjim delom dobe gospodarne uporabe sredstva, čeprav njegovo lastništvo ni preneseno;

¹ Doba gospodarne uporabe je (MRS 17.3.4):

- doba, v kateri je pričakovati, da bo sredstvo lahko gospodarno uporabljal en ali več uporabnikov ali
- doba, v kateri je mogoče pričakovati, da bo en ali več uporabnikov s sredstvom pridobil neko število proizvodnih ali podobnih enot.

- na začetku najema je sedanja vrednost najmanjše vsote najemnina enaka najmanj poštenu vrednosti najetega sredstva;
- najeta sredstva so tako posebne narave, da jih lahko brez večjih sprememb uporablja samo najemnik;
- če najemnik lahko odpove najem, najemodajalčeve izgube zaradi odpovedi bremenijo najemnika;
- dobički ali izgube zaradi spreminjanja poštene preostale vrednosti pripadajo najemniku (na primer v obliki povračila najemnina, ki je enaka večini prihodkov od prodaje ob koncu najema) ter
- najemnik lahko podaljša najem v naslednje obdobje za najemnino, ki je bistveno manjša od tržne.

Zgornje okoliščine, ki lahko opredelijo najem kot finančni najem, pa niso vedno odločilne. Če druge značilnosti jasno kažejo, da se pri najemu pomembna tveganja in koristi, povezane z lastništvom, ne prenesejo na najemnika, se najem označi kot poslovni najem. Na primer, če se lastništvo sredstva ob izteku najema prenese na najemnika za spremenljivo plačilo, ki je enako takratni poštenu vrednosti, ali če gre za pogojne najemnine², zaradi česar najemnik ne nosi vseh pomembnih tveganj in koristi (MRS 17.4.12).

Najem se razvrsti na datum sklenitve najema in se ponovno oceni samo, če se spremeni najem. Najem se za računovodske namene ne prerazvrsti v primeru sprememb ocen (na primer sprememb ocen dobe gospodarne uporabe ali preostale vrednosti sredstva, ki je predmet najema) ali sprememb okoliščin (na primer najemnikovega neizpolnjevanja obveznosti) (MRS 17.4.13).

3.1 Najemi v računovodskih izkazih najemnikov

3.1.1 Finančni najemi

3.1.1.1 Začetno pripoznanje

Najemniki morajo na začetku najema v bilanci stanja pripoznati finančne najeme kot sredstva in obveznosti. Sredstva in obveznosti morajo biti v bilanci stanja pripoznana v enem izmed naslednjih zneskov (MRS 17.5.20):

- poštenu vrednosti najetega sredstva;

² V skladu z MRS 17.3.4 je pogojna najemnina tisti del najemnina, katere znesek ni določen, temveč je odvisen od drugih dejavnikov ne le od minevanja časa (na primer od odstotka prihodkov od prodaje, uporabljene količine, indeksov cen, tržne obrestne mere v prihodnosti).

- sedanji vrednosti najmanjše vsote najemnin v primeru, da je ta nižja od poštene vrednosti najetega sredstva.

Poštena vrednost najetega sredstva je znesek, s katerim je mogoče zamenjati sredstvo ali poravnati obveznost med dobro obveščenima in voljnima strankama v preišljenem poslu (MRS 17.3.4). Najmanjša vsota najemnin pa je znesek, ki ga najemnik plača ali ga bo najverjetneje moral plačevati med trajanjem najema (brez pogojne najemnine, stroškov storitev in davkov, ki jih mora plačati najemodajalec, kasneje pa jih dobi povrnjene) (MRS 17.3.4). Tako poštena vrednost kot najmanjša vsota najemnin se določita ob sklenitvi najema (MRS 17.5.20).

V skladu z MRS 17.5.20 je pri izračunavanju sedanje vrednosti najmanjše vsote najemnin diskontni količnik z najemom povezana obrestna mera (če jo je mogoče določiti). Z najemom povezana obrestna mera je diskontna mera, ki ob sklenitvi najema povzroči, da je sedanja vrednost seštevka najmanjše vsote najemnin in nezajamčene preostale vrednosti³ enaka vsoti poštene vrednosti, v najem danega sredstva, in vseh začetnih neposrednih stroškov najemodajalca (na primer dodatni stroški, ki jih je mogoče pripisati neposredno pogajanju in dogovarjanju o najemu) (MRS 17.3.4). Če pa z najemom povezane obrestne mere ni mogoče določiti, se uporabi predpostavljena obrestna mera za izposojanje, ki bi jo moral plačati najemnik (MRS 17.5.20). Predpostavljena obrestna mera za izposojanje je obrestna mera, ki bi jo najemnik moral plačati za podoben najem, če pa te ni mogoče določiti, pa je to obrestna mera, ki bi jo najemnik moral plačati ob sklenitvi najema, če bi si za podoben rok in na podlagi podobnega jamstva sposodil denar, potreben za nakup sredstva (MRS 17.3.4).

Finančni najem je treba v najemnikovi bilanci stanja prikazati kot sredstvo in kot obvezo za plačevanje prihodnjih najemnin. Na začetku najema se v bilanci stanja sredstvo in obveznost plačevanja prihodnjih najemnin pripoznata z enakim zneskom, z izjemo vseh začetnih neposrednih stroškov najemnika (na primer stroški pogajanja o najemu in zavarovanja najema), ki se prištejejo znesku, pripoznanemu kot sredstvo (MRS 17.5.22).

3.1.1.2 Kasnejše merjenje

Finančni najem povzroča stroške amortizacije tistih sredstev, ki se amortizirajo, in finančne odhodke v vsakem obračunskem obdobju (MRS 17.5.27).

Najmanjšo vsoto najemnin je treba porazdeliti med finančne stroške na vsako obdobje med trajanjem najema in med zmanjšanje neporavnane obveznosti iz najema. Z razporejanjem finančnih stroškov na vsako obdobje se dobi stalna obrestna mera za preostalo stanje obveznosti. Možne najemnine je treba pripoznati kot odhodke v obdobjih,

³ Nezajamčena preostala vrednost je tisti del preostale vrednosti v najem danega sredstva, katerega uveljavitev najemodajalcu ni zagotovljena ali jo jamči zgolj stranka, ki je povezana z najemodajalcem (MRS 17.3.4).

v katerih se pojavijo (MRS 17.5.25). Najemnik pa lahko pri razporejanju finančnih stroškov na obdobja uporabi tudi približno vrednost in s tem poenostavi izračunavanje (MRS 17.5.26).

Računovodska usmeritev za izračun stroškov amortizacije najetih osnovnih sredstev mora biti usklajena z usmeritvijo, ki jo podjetja uporabljajo pri amortiziranju lastnih osnovnih sredstev. Pripoznano amortizacijo je treba obračunati v skladu z MRS 16 – opredmetena osnovna sredstva (nepremičnine, naprave in oprema) in MRS 38 – neopredmetena osnovna sredstva. Strošek amortizacije najetega sredstva se mora razporediti med vsa obračunska obdobja v pričakovanem času njegove uporabe. V primeru, da ni utemeljenega zagotovila, da bo do konca trajanja najema najemnik prevzel lastništvo, je treba najeto osnovno sredstvo povsem zamortizirati ali v času trajanja najema ali v dobi koristnosti sredstva, odvisno od tega, katero je krajše (MRS 17.5.27). V primeru, da je zelo gotovo, da bo sredstvo na koncu trajanja najema prešlo v najemnikovo last, je pričakovani čas njegove uporabe enak njegovi dobi koristnosti (MRS 17.5.28).

Vsota stroškov amortizacije sredstva in finančnih stroškov v obdobju je redko enaka najemnini, ki jo je treba plačati v tistem obdobju. Zato se plačilo zapadlih najemnin ne sme preprosto pripoznati kot odhodek, saj v tem primeru vrednost sredstva in z njim povezana obveznost po začetku najema praviloma nista enaki (MRS 17.5.29).

3.1.2 Poslovni najemi

Pri poslovnem najemu je treba najemnine (brez stroškov storitev, na primer zavarovanja in vzdrževanja) pripoznati kot odhodek po enakomerni časovni metodi v celotnem obdobju najema ali po kateri drugi metodi v primeru, da ta bolj ustreza časovni razporeditvi uporabnikovih koristi (MRS 17.5.33).

3.2 Najemi v računovodskih izkazih najemodajalcev

3.2.1 Finančni najemi

3.2.1.1 Začetno pripoznavanje

V skladu z MRS 17.6.36 mora najemodajalec pripoznati v svoji bilanci stanja sredstva, ki jih je dal v finančni najem kot terjatev v vrednosti, ki je enaka čisti naložbi v najem⁴.

Pri finančnem najemu se skoraj vsa tveganja in koristi, ki so povezana z lastništvom, prenesejo iz najemodajalca na najemnika, zato najemodajalec obravnava najemnino kot

⁴ Čista naložba v najem je bruto naložba v najem, zmanjšana po obrestni meri, sprejeti pri najemu (MRS 17.3.4).

vračilo glavnice in finančni prihodek. Finančni prihodek se razume kot nadomestilo in zaslužek za njegovo naložbo in storitve (MRS 17.6.37).

Tudi pri najemodajalcih pogosto nastanejo začetni neposredni stroški, ki vključujejo zneske, kot so opravnine, honorarji za pravne storitve in notranji stroški, ki so neposredno pripisljivi pogajanju in dogovarjanju o najemu. Pri finančnih najemih so začetni neposredni stroški vključeni v začetno merjenje terjatev iz naslova finančnega najema in znižajo višino prihodkov v času trajanja najema (MRS 17.6.38).

3.2.1.2 Kasnejše merjenje

Pripoznavanje finančnih prihodkov mora biti zasnovano tako, da odseva stalno obdobjo stopnjo donosnosti najemodajalčeve čiste naložbe v finančni najem (MRS 17.6.39).

Najemodajalec si mora prizadevati, da finančne prihodke dosledno in preudarno razporedi na celotno obdobje trajanja najema. Najemnine za posamezno obdobje brez stroškov opravljenih storitev se uporabljajo za zmanjšanje tako glavnice bruto naložbe v najem⁵ kot tudi nezasluženega finančnega prihodka⁶ (MRS 17.6.40).

3.2.2 Poslovni najemi

Najemodajalci morajo prikazati v svojih bilancah stanja sredstva, ki so predmet poslovnega najema, v skladu z njihovo naravo (MRS 17.6.49). Tako se stroški, tudi amortizacija, ki nastanejo pri ustvarjanju prihodkov od najemnin, pripoznavajo kot odhodki. Prihodki od najemnin (razen plačil, prejetih za opravljene storitve, kot sta zavarovanje in vzdrževanje) se pripoznavajo časovno enakomerno med trajanjem najema. Prav tako tudi v primeru, če se plačila ne prejemajo na tej podlagi, razen če druga podlaga bolj ustreza časovni razporeditvi zmanjševanja zaslužkov, ki izhajajo iz sredstva, danega v najem (MRS 17.6.51).

Začetni neposredni stroški najemodajalcev, ki nastanejo med pogajanjem in dogovarjanjem o poslovnem najemu, se prištejejo knjigovodski vrednosti v najem danega sredstva in se v času trajanja najema pripoznajo kot odhodki na isti podlagi kot prihodki od najemnin (MRS 17.6.52).

Usmeritev za amortiziranje amortiziranih sredstev, danih v najem, mora biti usklajena z običajno usmeritvijo za amortiziranje, ki se je najemodajalec drži v zvezi s podobnimi

⁵ Bruto naložba v najem je celota najmanjše vsote najemnin pri finančnem najemu s stališča najemodajalca in morebitna nezajamčena preostala vrednost, ki pripada najemodajalcu (MRS 17.3.4).

⁶ Nezasluženi finančni prihodek je razlika med bruto naložbo v najem in čisto naložbo v najemu (MRS 17.3.4).

sredstvi. Strošek amortizacije pa je treba izračunati skladno z MRS 16 – opredmetena osnovna sredstva in MRS 38 – neopredmetena sredstva (MRS 17.6.53).

4 MEDNARODNI STANDARD RAČUNOVODSKEGA POROČANJA 16

Sprememba mednarodnih računovodskih standardov na področju najemov je projekt, ki ga je IASB na svojo agendo dal že leta 2006. Odbor je nato od leta 2010 in do leta 2013 izdal dva osnutka, nov standard pa je bil uradno objavljen 13. 1. 2016. Podjetja so začela MSRP 16 uporabljati z začetkom prvega poslovnega leta, ki se je začelo 1. 1. 2019 ali kasneje (Deloitte, brez datuma a).

MSRP 16 določa načela za pripoznavanje, merjenje, predstavljanje in razkrivanje najemov. Njegov cilj je zagotoviti, da najemniki in najemodajalci zagotovijo ustrezne informacije o transakcijah, ki izhajajo iz najemov. Te informacije so podlaga za uporabnike računovodskih izkazov, da ocenijo vpliv najemov na finančni položaj, finančno uspešnost in denarne tokove podjetja (MSRP 16.1).

Podobno kot MRS 17 se tudi MSRP 16 uporablja za obračunavanje vseh najemov, vključno s sredstvi s pravico do uporabe v podnajemu, razen za najemne pogodbe za iskanje ali izrabljanje rudnin, nafte, zemeljskega plina in podobnih neobnovljivih virov, najeme bioloških sredstev, dogovore o koncesijah za opravljanje storitev, licence za intelektualno lastnino, ki jih podeli najemodajalec, in pravice, ki jih ima najemnik v skladu z licenčno pogodbo za postavke, kot so filmi, videoposnetki, gledališke igre, rokopisi, patenti in avtorske pravice (MSRP 16.3).

Osnovna definicija najema z MSRP 16 se ne spremeni bistveno, saj tudi MSRP 16 najem opredeljuje kot pogodbo ali del pogodbe, s katero se pravica do uporabe sredstva prenese za določeno obdobje proti nadomestilu (MSRP 16, Dodatek A).

Glavna značilnost MSRP 16 je, da v primerjavi z MRS 17 najemnik ne razlikuje več med poslovnimi in finančnimi najemi. Organizacije morajo z uvedbo MSRP 16 v svojih računovodskih izkazih za vse najeme (razen določenih izjem) pripoznati sredstva in obveznosti iz naslova najema.

4.1 Splošno o najemu in najemnih pogodbah

4.1.1 Identifikacija najema

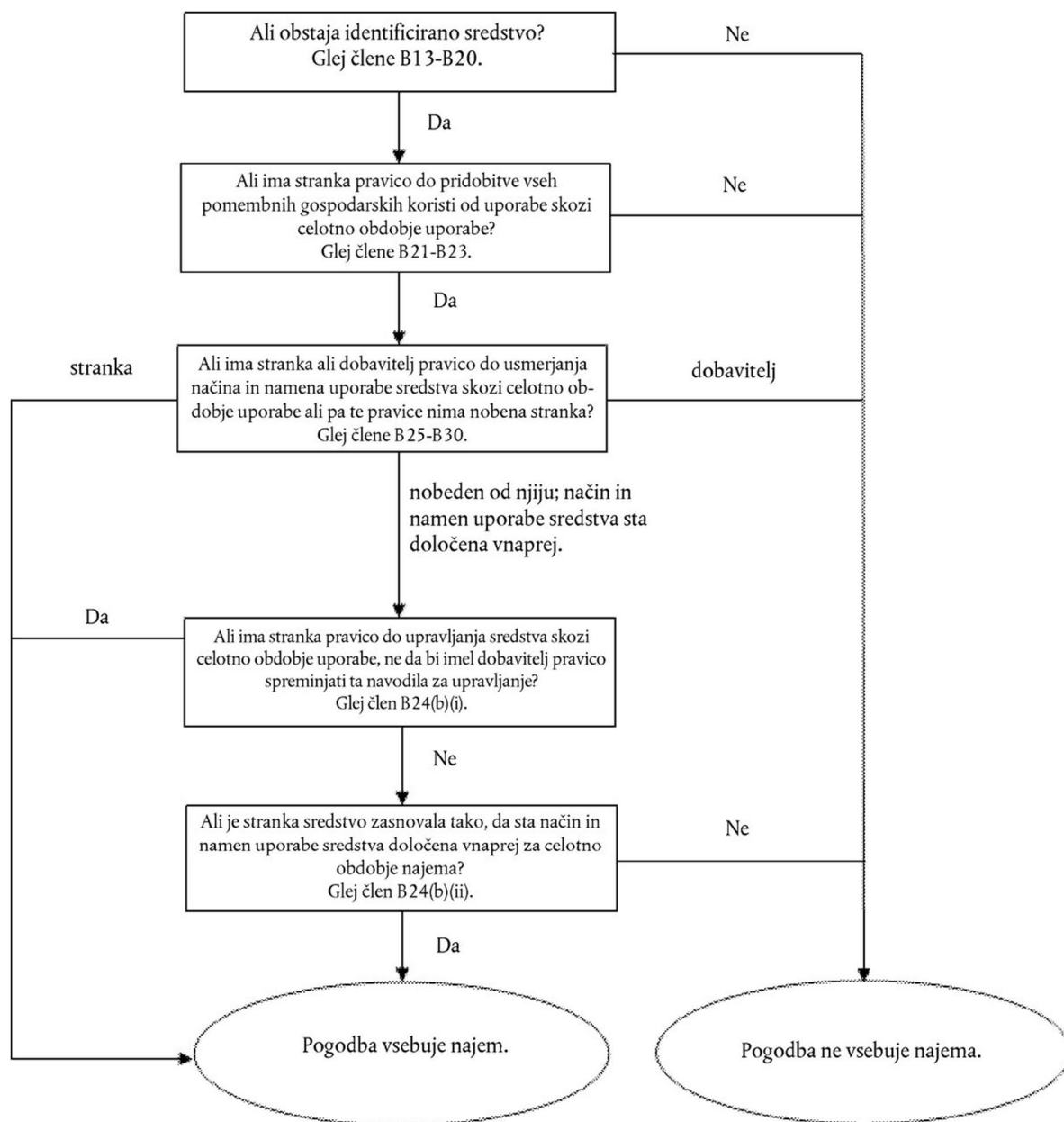
V skladu z MSRP 16 mora podjetje ob sklenitvi pogodbe oceniti, ali gre za najemno pogodbo oz. ali pogodba vsebuje najem. Pogodba vsebuje najem, če se z njo prenaša

pravica do obvladovanja uporabe določenega sredstva za določeno obdobje v zameno za nadomestilo (MSRP 16.9).

Da podjetje ugotovi, ali se s pogodbo za določeno obdobje prenaša pravica do uporabe sredstva, mora oceniti, ali ima stranka v celotnem obdobju uporabe hkrati pravico pridobiti vse pomembne gospodarske koristi od uporabe sredstva in pravico usmerjati uporabo sredstva (MSRP 16.B9). Če ima stranka pravico do obvladovanja uporabe v pogodbi identificiranega sredstva samo za del trajanja pogodbe, pogodba vsebuje najem samo za ta del pogodbe (MSRP 16.B10).

IASB je v MSRP 16 vključil spodnji diagram, ki je organizacijam v pomoč pri ocenjevanju, ali pogodba vsebuje najem ali ne.

Slika 1: Diagram za pomoč podjetjem pri ocenjevanju, ali je pogodba najemna pogodba oz. ali pogodba vsebuje najem

VIR: Uredba Komisije (EU) 2017/1986 z dne 31. 10. 2017 o spremembi Uredbe (ES) št. 1126/2008, Priloga MSRP 16 Najemi.

4.1.1.1 Identificirano sredstvo

Da bi lahko ugotovili, ali sklenjena pogodba vsebuje najem, je najprej treba ugotoviti, ali je sredstvo identificirano, saj le v tem primeru pogodba vsebuje najem. Sredstvo se običajno šteje za identificirano, če je izrecno določeno v pogodbi. Lahko pa se identificira

tudi tako, da se implicitno določi takrat, ko ima sredstvo stranka na voljo za uporabo (MSRP 16.B13).

4.1.1.2 Materialne pravice do zamenjave sredstva

Ko je sredstvo identificirano, je treba ugotoviti, ali ima dobavitelj materialno pravico do zamenjave sredstva. Tudi če je sredstvo identificirano, stranka nima pravice do uporabe identificiranega sredstva, če ima dobavitelj skozi celotno obdobje uporabe materialno pravico do zamenjave sredstva. Dobaviteljeva pravica do zamenjave sredstva se šteje za materialno samo, če sta izpolnjena naslednja pogoja (MSRP 16.B14):

- dobavitelj ima dejansko možnost zamenjave alternativnih sredstev v celotnem obdobju uporabe (na primer stranka dobavitelju ne more preprečiti, da bi zamenjal sredstvo; alternativna sredstva so dobavitelju vedno na voljo ali pa jih lahko priskrbi v razumnem obdobju) in
- dobavitelj bi imel od uveljavitve svoje pravice do zamenjave sredstva gospodarsko korist (to pomeni, da je pričakovati, da bodo gospodarske koristi, povezane z zamenjavo sredstva, večje od stroškov, povezanih z zamenjavo sredstva).

Če ima dobavitelj pravico ali obvezo zamenjati sredstva samo na določen datum, od določenega datuma ali ob nastopu določenega dogodka, dobaviteljeva pravica zamenjave ni materialna, ker nima dejanske možnosti, da bi alternativna sredstva zamenjal skozi celotno obdobje uporabe (MSRP 16.B15).

Če se sredstvo nahaja v strankinih prostorih ali drugje, so stroški, povezani z zamenjavo, na splošno višji, kot bi bili, če bi se sredstvo nahajalo v dobaviteljevih prostorih, zato je v tem primeru verjetneje, da bodo stroški presegali koristi, povezane z zamenjavo sredstva (MSRP 16.B17).

Tudi dobaviteljeva pravica ali obveza zamenjave sredstva zaradi popravila ali vzdrževanja, če sredstvo ne deluje pravilno ali če je na voljo tehnična posodobitev, ne pomeni, da stranka nima pravice do uporabe identificiranega sredstva (MSRP 16.B18).

Če stranka ne more takoj ugotoviti, ali ima dobavitelj materialno pravico do zamenjave, se za vsako pravico do zamenjave domneva, da ni materialna (MSRP 16.B19).

4.1.1.3 Pravica do pridobitve gospodarskih koristi od uporabe

Da bi stranka lahko obvladovala uporabo identificiranega sredstva, mora imeti pravico do pridobitve vseh pomembnih gospodarskih koristi od uporabe sredstva skozi celotno obdobje uporabe. Stranka lahko pridobi gospodarske koristi od uporabe sredstva neposredno ali posredno na različne načine, kot je uporaba ali lastništvo sredstva ali dajanje sredstva v podnajem. Gospodarske koristi od uporabe sredstva so njegovi glavni

in stranski proizvodi (vključno z morebitnimi denarnimi tokovi, ki izhajajo iz njih) ter druge gospodarske koristi od uporabe sredstva, ki bi jih bilo mogoče uresničiti v komercialnem poslu s tretjo osebo (MSRP 16.B21).

Podjetje pri ocenjevanju pravice do pridobitve vseh pomembnih gospodarskih koristi od uporabe sredstva upošteva vse gospodarske koristi, ki izhajajo iz uporabe sredstva v opredeljenem obsegu strankine pravice do uporabe sredstva. Na primer (MSRP 16.B22):

- če je uporaba motornega vozila v obdobju uporabe s pogodbo omejena samo na določeno ozemlje, podjetje upošteva samo gospodarske koristi od uporabe motornega vozila na tem ozemlju in ne drugod;
- če je v pogodbi določeno, da lahko stranka med obdobjem uporabe z motornim vozilom prevozi samo določeno število kilometrov, podjetje upošteva samo gospodarske koristi od uporabe motornega vozila v okviru dovoljenega števila prevoženih kilometrov in ne v številu, ki ga presega.

4.1.1.4 Pravica do usmerjanja uporabe sredstva

Da pogodba vsebuje najem, mora stranka imeti tudi pravico do usmerjanja uporabe identificiranega sredstva. Stranka ima pravico do usmerjanja uporabe identificiranega sredstva skozi celotno obdobje uporabe samo, če (MSRP 16.B24):

- ima skozi celotno obdobje uporabe pravico usmerjati način in namen uporabe sredstva; ali
- so pomembne odločitve o načinu in namenu uporabe sredstva določene vnaprej in:
 - o ima stranka skozi celotno obdobje uporabe pravico upravljati sredstvo (ali usmerjati druge, da upravljajo sredstvo tako, kot določi ona), ne da bi imel dobavitelj pravico spreminjati ta navodila za delovanje; ali
 - o je stranka zasnovala sredstvo (ali določene vidike sredstva) tako, da je z zasnovo vnaprej določila način in namen uporabe sredstva skozi celotno obdobje uporabe.

Primeri pravic odločanja, ki v določenih okoliščinah dajejo pravico do spreminjanja načina in namena uporabe sredstva, vključujejo (MSRP 16.B26):

- pravice do spreminjanja vrste izložka, ki ga ustvarja sredstvo (na primer odločitev o tem, ali se zabojnik uporabi za prevoz ali skladiščenje blaga);
- pravice do spreminjanja časa doseganja izložka (na primer odločitev o tem, kdaj se bo uporabljal kakšen stroj ali elektrarna);
- pravice do spreminjanja kraja doseganja izložka (na primer odločitev o končni destinaciji tovornjaka ali ladje) in

- pravice do spreminjanja odločitve o tem, ali se bo izložek ustvaril in o količini izložka (na primer odločitev o tem, ali se bo v elektrarni proizvajala električna energija in koliko električne energije bo proizvedene).

Med primeri pravic odločanja, ki ne dajejo pravice do spreminjanja načina in namena uporabe sredstva, so pravice, ki so omejene na upravljanje in vzdrževanje sredstva. Take pravice ima lahko stranka ali dobavitelj. Pravice do upravljanja ali vzdrževanja sredstva so sicer pogosto bistvenega pomena za učinkovito uporabo sredstva, vendar ne pomenijo pravic o usmerjanju načina in namena uporabe sredstva (MSRP 16.B27).

4.1.1.5 Pravice do zaščite

V pogodbi so lahko zajeti tudi pogoji, katerih namen je zaščititi dobaviteljev interes do tega sredstva ali drugih sredstev, varovati njegovo osebje ali zagotoviti, da bo dobavitelj spoštoval zakone in predpise. Pravice do zaščite običajno opredeljujejo obseg strankinih pravic do uporabe, vendar same po sebi stranki ne preprečujejo, da bi imela pravico do usmerjanja uporabe sredstva. Na primer (MSRP 16.B30):

- v pogodbi je lahko določena največja količina uporabe sredstva ali omejen kraj ali čas strankine uporabe sredstva;
- v pogodbi se od stranke zahteva, da upošteva posebne prakse obratovanja ali
- v pogodbi se od stranke zahteva, da dobavitelja obvešča o spremembah načina uporabe sredstva.

V skladu z zgornjimi merili in s pomočjo diagrama iz točke B31 MSRP 16 morajo podjetja presoditi, ali pogodba sploh vsebuje najem. Če zgornji pogoji niso izpolnjeni, ne gre za najemno pogodbo, ampak jo mora organizacija obravnavati v okviru drugih standardov, na primer kot prodajo ali kot kaj drugega, odvisno od njene vsebine (Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2019).

4.1.2 Ločevanje sestavin pogodbe

Ko podjetje identificira, da gre za najemno pogodbo, mora obračunati vsako najemno sestavino v pogodbi ločeno od nenajemnih sestavin pogodbe, razen če uporabi praktično rešitev, ki jo dovoljuje MSRP 16 (MSRP 16.12). Možna praktična rešitev je, da se najemnik odloči, da glede na posamezne vrste sredstev, ki so predmet najema, ne bo ločil nenajemnih sestavin od najemnih, temveč bo vsako najemno sestavino in povezane nenajemne sestavine obračunal kot eno samo najemno sestavino (MSRP 16.15).

Pravica do uporabe sredstva, ki je predmet najema, je ločena sestavina najema, če veljata oba naslednja pogoja (MSRP 16.B32):

- najemnik ima lahko korist od uporabe sredstva, ki je predmet najema, samega ali skupaj z drugimi viri, ki so mu takoj na voljo in
- sredstvo, ki je predmet najema, ni v veliki meri odvisno od drugih sredstev, ki so predmet najema v pogodbi, niti tesno povezano z njimi.

Pri pogodbi, ki vsebuje najemno sestavino ter eno ali več dodatnih najemnih ali nenajemnih sestavin, najemnik razdeli nadomestilo v pogodbi na vsako najemno sestavino na podlagi relativne samostojne cene najemne sestavine in vsote samostojnih cen nenajemnih sestavin (MSRP 16.13).

Relativna samostojna cena najemnih in nenajemnih sestavin se določi na podlagi cene, ki bi jo najemodajalec ali podoben dobavitelj ločeno zaračunal podjetju za to ali podobno sestavino. Če ni vedno na voljo samostojna cena, ki bi jo bilo mogoče ugotoviti, najemnik oceni samostojno ceno, pri čemer v največji možni meri uporablja informacije, ki jih je mogoče ugotoviti (MSRP 16.14).

4.1.3 Trajanje najema

Najem se začne na dan, ko je sredstvo, ki je predmet najema, na voljo za uporabo najemniku (MSRP 16, Dodatek A). Obdobje najema se začne z datumom začetka najema in vključuje tudi obdobja brez plačila najemnine, ki jih je najemodajalec omogočil najemniku (MSRP 16.B36).

Podjetje določi trajanje najema kot obdobje, v katerem najema ni mogoče odpovedati, skupaj z (MSRP 16.18):

- obdobji, za katera velja možnost podaljšanja najema, če je precej gotovo, da bo najemnik to možnost izrabil in
- obdobji, za katera velja možnost odpovedi najema, če je precej gotovo, da najemnik te možnosti ne bo izrabil.

Krajše kot je obdobje, v katerem najema ni mogoče odpovedati, verjetneje je, da bo najemnik izkoristil možnost podaljšanja najema oz. ne bo izkoristil možnosti odpovedi najema. Razlog za to je, da bodo stroški, povezani s pridobitvijo nadomestnega sredstva, verjetno sorazmerno toliko višji, kolikor krajše bo obdobje, v katerem najema ni mogoče odpovedati (MSRP 16.B39).

4.1.3.1 Ponovna ocena trajanja najema in možnost nakupa

Najemnik ponovno oceni, ali je precej gotovo, da bo izrabil možnost podaljšanja ali ne bo izrabil možnosti odpovedi ob nastopu pomembnega dogodka ali pomembne spremembe okoliščin, ki (MSRP 16.20):

- jih najemnik obvladuje in
- ki vplivajo na to, ali je precej gotovo, da bo najemnik izrabil možnost, ki prej ni bila upoštevana pri odločitvi trajanja najema, ali ne bo izrabil možnosti, ki je bila prej upoštevana pri njegovi določitvi trajanja najema.

Primeri pomembnih dogodkov in okoliščin so (MSRP 16.B41):

- znatna izboljšanja sredstva v najemu, ki z datumom začetka najema niso bila predvidena in od katerih bo imel najemnik po pričakovanju pomembno gospodarsko korist, ko bo mogoče izrabil možnost podaljšanja ali odpovedi najema oz. nakupa sredstva, ki je predmet najema;
- pomembna sprememba ali prilagoditev sredstva, ki je predmet najema, ki z datumom začetka najema ni bila predvidena;
- sklenitev podnajema sredstva, ki je predmet najema, za obdobje, ki je daljše od predhodno določenega trajanja najema in
- najemnikova poslovna odločitev, ki je neposrednega pomena, ali bo izrabil možnost ali ne (na primer odločitev za podaljšanje najema dopolnilnega sredstva, odsvojitve alternativnega sredstva ali poslovne enote, v kateri se sredstvo, ki predstavlja pravico do uporabe, uporablja).

Podjetje lahko spremeni trajanje najema tudi v primeru spremembe obdobja, v katerem najema ni mogoče odpovedati. To obdobje se spremeni, če (MSRP 16.21):

- najemnik izrabi možnost, ki prej ni bila upoštevana pri določitvi trajanja najema s strani podjetja;
- najemnik ne izrabi možnosti, ki je bila prej upoštevana pri določitvi trajanja najema s strani podjetja;
- pride do dogodka, v katerem je najemnik pogodbeno zavezan, da izrabi možnost, ki prej ni bila zajeta pri določitvi trajanja najema s strani podjetja ali
- pride do dogodka, v katerem je najemniku pogodbeno prepovedano izkoristiti možnost, ki je bila prej zajeta pri določitvi trajanja najema s strani podjetja.

4.1.4 Najemnine

Najemnine so plačila, ki jih najemnik plača najemodajalcu in se nanašajo na pravico do uporabe sredstva, ki je predmet najema med trajanjem najema, vsebujejo pa (MSRP 16, Dodatek A):

- nespremenljive najemnine, zmanjšane za spodbude za najem;
- spremenljive najemnine, odvisne od indeksa ali stopnje;
- zneske, za katere se pričakuje, da jih bo najemnik plačal na podlagi jamstev za preostalo vrednost;

- izpolnitveno ceno možnosti nakupa, če je precej gotovo, da bo najemnik izrabil to možnost in
- plačila kazni za odpoved najema, če trajanje najema odraža, da bo najemnik izrabil možnost odpovedi najema.

Nespremenljive najemnine so plačila, ki jih najemnik plača najemodajalcu za pravico do uporabe sredstva, ki je predmet najema med trajanjem najema, razen spremenljivih najemnin. Spremenljive najemnine pa so tisti del najemnikovih plačil najemodajalcu za pravico do uporabe sredstva, ki je predmet najema med trajanjem najema, ki se spreminja zaradi sprememb dejstev ali okoliščin, do katerih prihaja po datumu začetka najema, razen potekanja časa (na primer plačila vezana na indeks maloprodajnih cen, plačila vezana na referenčne obrestne mere (kot je LIBOR) ali plačila, ki se spreminjajo glede na spremembe tržnih najemnin) (MSRP 16, Dodatek A).

4.1.5 Izvzeta iz obveznosti pripoznavanja (izjeme)

MSRP 16 pa opredeljuje tudi izjeme, za katere najemniku najemov ni treba pripoznati v bilanci stanja. V tem primeru najemnik najemnine, ki so povezane z izjemami, pripozna kot odhodke na podlagi enakomerne časovne metode v celotnem obdobju trajanja najema ali na kakšni drugi sistematični podlagi, če ta bolje odraža vzorec najemnikovih koristi (MSRP 16.6). Najemnik se lahko odloči, da zahtevek za pripoznanje pravice do uporabe v svoji bilanci stanja ne bo uporabil za (MSRP 16.5):

- Kratkoročne najeme

Kratkoročni najem je najem, ki ima možnost najema največ 12 mesecev. Najem z možnostjo nakupa se ne šteje za kratkoročni najem (MSRP 16, Dodatek A).

Odločitev za kratkoročne najeme se izvede glede na vrsto sredstva, ki je predmet najema, na katerega se nanaša pravica do uporabe. Vrsta sredstva, ki je predmet najema, je skupina po naravi podobnih sredstev, ki se najemajo in se pri poslovanju podjetja podobno uporabljajo (MSRP 16.8).

- Najeme, pri katerih je sredstvo, ki je predmet najema, majhne vrednosti

Najemnik vrednost sredstva, ki je predmet najema, oceni na podlagi vrednosti novega sredstva ne glede na starost sredstva, ki se najema (MSRP 16.B3).

Če gre za sredstvo, ki je predmet najema, majhne vrednosti, se ocenjuje na absolutni podlagi. To pomeni, da se pri najemih sredstev majhnih vrednosti lahko uporabi izjema ne glede na to, ali so ti najemi za najemnika pomembni. Najemnikova velikost, narava ali položaj ne vplivajo na oceno (MSRP 16.B4).

Sredstvo, ki je predmet najema, je lahko majhne vrednosti le, če (MSRP 16.B5):

- ima najemnik lahko korist od uporabe sredstva, ki je predmet najema, samega ali skupaj z drugimi viri, ki so mu takoj na voljo in
- sredstvo, ki je predmet najema, je v veliki meri odvisno od drugih sredstev ali tesno povezano z njimi.

Najem sredstva se ne šteje za najem sredstva majhne vrednosti, če je sredstvo take narave, da takrat, kadar je novo, običajno ni sredstvo majhne vrednosti. Na primer najem avtomobila se ne bi štel za najem sredstva majhne vrednosti, ker nov avtomobil običajno ni majhne vrednosti (MSRP 16.B6). Če da najemnik sredstvo v podnajem ali pričakuje, da ga bo dal v podnajem, se glavni najem ne šteje za najem sredstva majhne vrednosti (MSRP 16.B7). Sredstva majhne vrednosti, ki so predmet najema, so lahko na primer tablični ali osebni računalniki, malo pisarniško pohištvo in telefoni (MSRP 16.B8).

4.1.6 Uporaba portfelja in združitve pogodb

MSRP 16 določa računovodenje posameznega najema. Podjetje pa lahko uporabi praktično rešitev in MSRP 16 uporabi za portfelj najemov s podobnimi značilnostmi, če utemeljeno pričakuje, da uporaba praktične rešitve na računovodske izkaze ne bo vplivala bistveno drugače od uporabe MSRP 16 za posamezne najeme v portfelju. Podjetje pri računovodenju za portfelj uporablja ocene in predpostavke, ki odražajo velikost in sestavo portfelja (MSRP 16.B1).

Podjetje pa lahko z uporabo MSRP 16 tudi združi dve ali več pogodb, ki jih je sklenilo ob istem času ali približno istem času z isto nasprotno stranko (ali njenimi povezanimi strankami), in jih obravnava kot eno samo pogodbo, če je izpolnjeno eno ali več od naslednjih meril (MSRP 16.B2):

- pogodbe so sklenjene v svežnju s splošnim komercialnim ciljem, ki ga ni mogoče razumeti, ne da bi se pogodbe obravnavale skupaj;
- znesek nadomestila za plačilo v eni od pogodb je odvisen od cene ali izpolnitve druge pogodbe ali
- pravice do uporabe sredstev, ki so predmet najema, prenesene s pogodbami (ali nekatere od pravic do uporabe sredstev, ki so predmet najema, prenesene z vsako od pogodb), tvorijo eno samo najemno sestavino.

4.1.7 Prehod

MSRP 16 pa najemnikom omogoča več možnosti glede prehoda na nov način računovodenja najemov in praktično rešitev, da najemnikom ni treba ponovno presoditi, ali pogodba z datumom začetka uporabe standarda vsebuje najem. Namesto tega se lahko v skladu z MSRP 16.C3 ta standard uporabi le za pogodbe, ki so že bile razvrščene med najemne v skladu z MRS 17 in OPMSRP 4 – določanje, ali dogovor vsebuje najem. Če

se pogodbe že z uporabo preteklo veljavnih standardov niso razvrščale med najemne, za njih tega standarda ni treba uporabiti (MSRP 16.C1).

Najemnik lahko v skladu z MSRP 16.C5 uporabi dva načina prehoda, in sicer:

- za nazaj za vsako predhodno poročevalsko obdobje, predstavljeno z uporabo MRS 8 – računovodske usmeritve, spremembe računovodskih ocen in napake ali
- za nazaj s kumulativnim učinkom začetka uporabe tega standarda, pripoznanim z datumom začetka uporabe.

Najemnik mora izbrano možnost prehoda dosledno uporabiti za vse najeme, pri katerih je najemnik (MSRP 16.C6). Če se najemnik odloči za način prehoda s kumulativnim učinkom, mu ni treba ponovno navajati primerjalnih podatkov. Namesto tega pripozna kumulativni učinek začetne uporabe tega standarda kot prilagoditev začetnega stanja zadržanega dobička (ali druge sestavine kapitala, če je to primernejše) z datumom začetne uporabe standarda (MSRP 16.C7).

Če se najemnik odloči za način prehoda s kumulativnim učinkom, mora za najeme, ki so bili v skladu z MRS 17 razvrščeni med poslovne najeme (MSRP 16.C8):

- pripoznati obveznost iz najema z datumom začetne uporabe in jo meriti po sedanji vrednosti preostalih najemnin, diskontiranih z uporabe najemnikove predpostavljene obrestne mere za izposojanje z datumom začetne uporabe;
- pripoznati sredstvo, ki predstavlja pravico do uporabe z datumom začetne uporabe.

Najemnik se za vsak najem posebej lahko odloči, na kakšen način bo meril pravico do uporabe sredstva, in sicer (MSRP 16.C8):

- po knjigovodski vrednosti, kot da bi se ta standard uporabljal že od začetka najema, vendar diskontirano po najemnikovi predpostavljeni obrestni meri za izposojanje z dnem začetne uporabe ali
- v znesku, ki je enak obveznosti iz najema, prilagojenem za znesek vnaprej plačanih ali vračunanih obresti, ki se nanašajo na ta najem, pripoznanem v izkazu finančnega položaja neposredno pred datumom začetne uporabe.

Za najeme, ki so bili v skladu z MRS 17 razvrščeni med finančne najeme, pa najemnik, če se je odločil za način prehoda s kumulativnim učinkom, za knjigovodsko vrednost sredstva, ki predstavlja pravico do uporabe in obveznosti iz najema pri prehodu, šteje knjigovodsko vrednost sredstva v najemu in obveznost iz najema, izmerjeni z uporabo MRS 17. Pri teh najemih najemnik sredstvo, ki predstavlja pravico do uporabe in obveznost iz najema, obračuna z uporabo tega standarda od datuma začetne uporabe (MSRP 16.C11).

Najemodajalcu pa v skladu s točko C14 MSRP 16 ni treba opraviti prilagoditev ob prehodu za najeme, pri katerih je najemodajalec, in te najeme obračuna z uporabo tega standarda od datuma začetne uporabe.

4.2 Najemi v računovodskih izkazih najemnikov

4.2.1 Začetno merjenje

4.2.1.1 Začetno merjenje sredstva, ki predstavlja pravico do uporabe

Najemnik mora na začetku najema meriti sredstvo, ki predstavlja pravico do uporabe, po nabavni vrednosti (MSRP 16.23).

Vrednost sredstva, ki predstavlja pravico do uporabe, zajema (MSRP 16.24):

- znesek začetnega merjenja obveznosti iz najema (kot je opisano v nadaljevanju);
- plačila najemnin, ki so bila izvedena z datumom začetka najema ali pred njim, zmanjšana za prejete spodbude za najem;
- začetne neposredne stroške, ki so nastali najemniku in
- oceno stroškov, ki bodo nastali najemniku pri demontaži ali odstranitvi sredstva, ki je predmet najema, obnovitvi mesta, na katerem se nahaja, ali vrnitvi sredstva, ki je predmet najema, v stanje, kot se zahteva v pogojih najema, razen če so ti stroški nastali pri proizvodnji zalog.

4.2.1.2 Začetno merjenje obveznosti iz najema

Najemnik z datumom začetka najema izmeri obveznost iz najema po sedanji vrednosti najemnin, ki na ta datum še niso plačane. Najemnine se diskontirajo po obrestni meri, sprejeti pri najemu, če je to obrestno mero mogoče takoj ugotoviti. Če navedene obrestne mere ni mogoče takoj ugotoviti, najemnik uporabi najemnikovo predpostavljeno obrestno mero za izposojanje (MSRP 16.26).

4.2.2 Poznejše merjenje

4.2.2.1 Poznejše merjenje sredstva, ki predstavlja pravico do uporabe

Po datumu začetka najema najemnik meri sredstvo, ki predstavlja pravico do uporabe, z uporabo modela nabavne vrednosti ali z uporabo drugih ustreznih modelov merjenja (MSRP 16.29).

V primeru uporabe modela nabavne vrednosti najemnik sredstvo, ki predstavlja pravico do uporabe, meri po nabavni vrednosti (MSRP 16.30):

- zmanjšani za nabrano amortizacijo in nabrane izgube zaradi oslabitve sredstev in
- popravljeni za ponovno merjenje obveznosti iz najema.

Pri amortiziranju sredstva, ki predstavlja pravico do uporabe, najemnik uporabi zahteve za amortizacijo iz MRS 16 – opredmetena osnovna sredstva (MSRP 16.31). V primeru, da se do konca trajanja najema lastništvo sredstva, ki je predmet najema, prenese na najemnika ali če vrednost sredstva, ki predstavlja pravico do uporabe, odraža, da bo najemnik izrabil možnost nakupa, mora najemnik amortizirati sredstvo, ki predstavlja pravico do uporabe od datuma začetka najema do konca dobe koristnosti sredstva. V nasprotnem primeru najemnik sredstvo, ki predstavlja pravico do uporabe, amortizira od datuma začetka najema do konca njegove dobe koristnosti oz. do konca trajanja najema, če je krajše od dobe koristnosti sredstva (MSRP 16.32).

Če najemnik za naložbene nepremičnine uporabi model poštene vrednosti iz MRS 40 – naložbene nepremičnine, potem ta model uporabi tudi za sredstva, ki predstavljajo pravico do uporabe in ustrezajo opredelitvi naložbenih nepremičnin iz MRS 40 – naložbene nepremičnine (MSRP 16.34).

Če so sredstva, ki predstavljajo pravico do uporabe, povezana z vrsto opredmetenih osnovnih sredstev, za katero najemnik uporablja model prevrednotenja iz MRS 16 – opredmetena osnovna sredstva, se lahko najemnik odloči, da bo ta model uporabljal za vsa sredstva, ki predstavljajo pravico do uporabe in so povezana z navedeno vrsto opredmetenih osnovnih sredstev (MSRP 16.35).

4.2.2.2 Poznejše merjenje obveznosti iz najema

Najemnik po datumu začetka najema meri obveznost iz najema tako, da (MSRP 16.36):

- poveča knjigovodsko vrednost, kar odraža obresti na obveznost iz najema;
- zmanjša knjigovodsko vrednost, kar odraža izvedena plačila najemnine in
- ponovno izmeri knjigovodsko vrednost, ki mora odražati ponovne ocene ali spremembe najema ali spremembe po vsebini nespremenljivih najemnin.

Obresti na obveznost iz najema v vsakem obdobju med trajanjem najema so enake znesku, iz katerega izhaja stalna obdobjna obrestna mera na preostalo stanje obveznosti iz najema. Obdobjna obrestna mera je diskontna ali, če je primerno, popravljen diskontna mera (MSRP 16.37).

4.3 Najemi v računovodskih izkazih najemodajalcev

Tudi v skladu z MSRP 16 mora najemodajalec vsakega od svojih najemov razvrstiti med poslovne oz. finančne najeme in jih obravnavati na enak način kot v skladu z MRS 17, saj se računovodska obravnava najemov v izkazih najemodajalcev z uvedbo MSRP 16 ni bistveno spremenila (MSRP 16.61). Zato računovodska obravnava najemov v računovodskih izkazih najemodajalca v skladu z MSRP 16 v tem delu magistrske naloge ne bo ponovno obravnavana.

5 PREDNOSTI IN SLABOSTI MSRP 16

Študija, v kateri je IASB analiziral učinke novega standarda (International Accounting Standards Board, 2016a), navaja, da ima nov standard več prednosti kot slabosti v primerjavi s prejšnjim. V skladu z navedeno študijo bo uporaba MSRP 16 poskrbela za večjo transparentnost računovodskih izkazov najemodajalcev in točnejše finančne kazalnike, kar pa naj bi zmanjšalo potrebo po prilagajanju računovodskih izkazov najemodajalcev s strani analitikov in investorjev, zagotavljalo obsežnejši nabor informacij in s tem analitikom in investorjem omogočalo boljši vpogled v poslovanje družbe in izboljšalo primerljivost med podjetji, ki imajo svoja sredstva v najemu, in podjetji, ki se odločijo za nakup sredstev s pomočjo posojil in lastnega kapitala.

Po mnenju IASB (2016a) pa je največja slabost MSRP 16 povezana s stroški, ki jih imajo podjetja pri implementaciji novega standarda. Velikost stroškov implementacije je odvisna od velikosti najemnega portfelja družbe, najemnih pogojev in od obstoječih sistemov, ki jih je imela družba za obračunavanje najemov z uporabo MRS 17. Po mnenju IASB imajo podjetja s pomembnimi zunajbilančnimi najemi največ stroškov z vzpostavitvijo sistemov in procesov, vključno z izobraževanjem osebja, določanjem diskontne mere, ki se bo uporabljala za merjenje sedanje vrednosti sredstev in obveznosti za najem in s sporočanjem sprememb zunanjim uporabnikom računovodskih informacij (International Accounting Standards Board, 2016a).

IASB meni, da sedaj, ko so podjetja vzpostavila sisteme za poročanje najemov v skladu z MSRP 16, stroški novega standarda ne bodo dosti višji v primerjavi s stroški uporabe MRS 17, saj so podatki, ki jih podjetja potrebujejo za uporabo MSRP 16, podobni tistim, ki so jih potrebovali za uporabo MRS 17. Izjema je le podatek o diskontni stopnji (International Accounting Standards Board, 2016a).

6 PRIMERJAVA MRS 17 IN MSRP 16

Po mnenju Ryana Hendriea, zaposlenega v podjetju Innervision⁷, so glavne razlike med MRS 17 in med MSRP 16 naslednje (Hendrie, 2016):

- **Računovodska obravnava poslovnega najema.** V skladu z MRS 17 se v bilanci stanja najemodajalca finančni najemi pripoznajo kot sredstva in obveznosti, poslovni najemi pa se pripoznajo kot odhodki v obdobju, v katerem nastanejo. V skladu z MSRP 16 pa se vsi najemi (tako finančni kot poslovni) pripoznajo kot sredstva in obveznosti v bilanci stanja.
 - **Opredelitev najema.** MRS 17 se osredotoča na to, kdo nosi tveganje in koristi (najemodajalec ali najemodajalec). Tako najemne kot nenajemne sestavine poslovnih najemov niso vključene v bilanco stanja. MSRP 16 pa se osredotoča na to, kdo obvladuje pravico do uporabe sredstva (najemodajalec ali najemodajalec). Nenajemnih sestavin še vedno ni treba pripoznati v bilanci stanja, medtem ko morajo biti najemne sestavine v bilanci stanja pripoznane. Dejanska opredelitev najema v skladu z MSRP 16 se v primerjavi z MRS 17 ne spremeni bistveno. Vendar pa MSRP 16 posveča več pozornosti vprašanju, ali pogodba sploh vsebuje najem.
 - **Spremembe na strani najemodajalca.** Računovodsko poročanje najemodajalca v skladu z MSRP 16 ostaja v primerjavi z MRS 17 v veliki meri nespremenjeno. Vendar pa so se najemniki zaradi MRS 17 pogosto odločali za poslovne najeme, saj jim le-teh ni bilo treba pripoznati v bilanci stanja. Ker pa MSRP 16 zahteva, da so vsi najemi pripoznani v bilanci stanja, se bo vse več najemnikov odločalo tudi za finančne najeme, saj se bodo pri odločitvi osredotočali bolj na praktični vidik najema kot pa računovodski. Najemodajalci pa imajo v praksi še vedno raje poslovne najeme, saj so le-ti orodje za bolj konkurenčen nastop na trgu (nižje cene).
- Ker se bodo najemodajalci sedaj pogosteje odločali za nakup sredstev v primerjavi z najemom, bodo najemodajalci iskali nove vrste najemnih pogodb in s tem poizkušali ohraniti konkurenčnost najemov.
- **Vpliv na računovodske službe.** Novi standard ima velik vpliv tudi na računovodske službe, zlasti v prvem letu poročanja po MSRP 16. V skladu z MRS 17 je bila računovodska obravnava poslovnih najemov manj zapletena kot obravnava finančnih najemov, posledično je bil tudi obseg poslovnih najemov večji od finančnih. Zato so imele računovodske službe v skladu z MRS 17 manjši obseg zahtevnih izračunov. V skladu z MSRP 16 pa imajo vsi najemi v računovodskih izkazih najemodajalcev enako računovodsko obravnavo, posledično imajo računovodske službe večji obseg dela in več zahtevnih izračunov.

⁷ Podjetje Innervision je eno izmed vodilnih podjetij na področju upravljanja in optimizacije najemov.

Potrebna je precej večja interakcija med računovodsko službo in drugimi oddelki, ki se ukvarjajo z najemi, še posebno v prvem letu uporabe novega standarda.

- **Merjenje sredstev in obveznosti.** V skladu z MRS 17 morajo biti sredstva in obveznosti v bilanci stanja pripoznana po pošteni vrednosti najetega sredstva ali po sedanji vrednosti najmanjše vsote najemnin (odvisno od tega, kateri znesek je nižji). Morebitni začetni neposredni stroški najemnika se prištejejo vrednosti sredstva.

MSRP 16 pa ne zahteva merjenja obveznosti po pošteni vrednosti ali vrednosti najmanjše vsote najemnin, ampak po sedanji vrednosti najemnin, ki na ta dan še niso plačane. Tudi merjenje pravice do uporabe najetih sredstev se v skladu z MSRP 16 razlikuje od MRS 17, saj se pri merjenju vrednosti poleg začetnega merjenja obveznosti in začetnih neposrednih stroškov upoštevajo tudi plačila najemnin, ki so bila izvedena na datum začetka najema ali pred njim, zmanjšana za prejete spodbude za najem in tudi stroški, ki jih bo imel najemnik z demontažo oz. z vrnitvijo sredstva v stanje, ki ga zahtevajo pogoji najema.

Tako v skladu z MRS 17 in MSRP 16 se pri izračunavanju sedanjih vrednosti uporabi z najemom povezana obrestna mera, če jo je mogoče določiti. Če pa z najemom povezane obrestne mere ni mogoče določiti, se uporabi predpostavljena obrestna mera za izposojanje, ki bi jo moral plačati najemnik.

Eden glavnih ciljev MSRP 16 je zagotoviti dosledno merjenje najemnih obveznosti v računovodskih izkazih. Da bi to dosegli, je bilo treba ustrezno določiti merjenje najetih sredstev (tako pravice do uporabe kot obveznosti). V primerjavi z MRS 17 bo največ posledic imelo merjenje pravice do uporabe in obveznosti iz naslova poslovnega najema. To je lahko zelo zahtevna naloga, zato je ključno, da so vsi zahtevani podatki na razpolago pred samim začetkom merjenja in poročanja.

- **Razkritja.** Kljub temu da razkritij v skladu z MRS 17 in MSRP 16 v magistrski nalogi nisem posebej obravnavala, saj je to področje preširoko, v nadaljevanju vseeno predstavljam razlike v razkrivanju med obema standardoma. MRS 17 ima ločene zahteve za razkritja finančnih in poslovnih najemov, medtem ko MSRP 16 te ločene predstavitve odpravlja. Namesto tega pa je v skladu z MSRP 16 treba razkriti pravice do uporabe sredstev in obveznosti. Potrebna pa so tudi dodatna razkritja, če najemodajalec uporabi izjemo za kratkoročne najeme in najeme manjših vrednosti. Prav tako pa morajo najemojemalci razkriti tudi informacijo o tem, ali je variabilna najemnina vključena v merjenje najemnih obveznosti ali ne.

Ker MSRP 16 zahteva, da se vsi najemi najemojemalcev prikažejo v bilanci stanja, razkritja o finančnih in poslovnih najemih niso več smiselna, posledično je bila sprememba zahtev za razkritja nujna.

Spodnja tabela povzema ključne razlike med MRS 17 in MSRP 16.

Tabela 1: Ključne razlike med MRS 17 in MSRP 16

	MRS 17	MSRP 16
Klasifikacija najema	Razvrstitev temelji na tem, kdo nosi tveganje in koristi sredstva v najemu.	Razvrstitev temelji na tem, kdo ima pravico do uporabe sredstva v najemu.
Računovodenje	Samo finančni najemi se pripoznajo v bilanci stanja, medtem ko se poslovni najemi obračunajo kot odhodek v obdobju, v katerem nastanejo.	Za vse najeme je treba pripoznati sredstvo in obveznost v bilanci stanja.
	Poslovni najemi imajo manj zahtevno računovodsko obravnavo.	Vsi najemi so obravnavani enako, kar je povzročilo bistveno večji obseg in zapletenost dela v računovodskih oddelkih. To vključuje izračun sredstev in obveznosti ter z njimi povezano amortizacijo. Povečale pa so se tudi zahteve za vodenje evidenc.
	Razlikovanje med najemnimi pogodbami za poslovni najem in storitvenimi pogodbami ni potrebno, saj je računovodska obravnava enaka (pripoznava odhodka v obdobju, v katerem nastane).	Storitvene komponente pogodbe morajo biti ločene od najemnih komponent, saj se računovodska obravnava razlikuje. Najemne komponente je treba pripoznati kot sredstvo, medtem ko se obravnava storitvenih komponent ne spremeni. Podjetja pa lahko uporabijo poenostavitve in najemne sestavine ter z njimi povezane nenajemne sestavine skupaj pripoznajo v bilanci stanja.

Vir: Prirejeno po Opal Wave (brez datuma).

7 ANALIZA VPLIVA MSRP 16 NA RAČUNOVODSKE IZKAZE, RAČUNOVODSKE KAZALNIKE IN DAVČNO OSNOVO

Empirični del magistrske naloge sem razdelila na štiri dele. V prvem delu bom predstavila raziskovalna vprašanja ter opredelila potek raziskave. V opredelitvi poteka raziskave bom predstavila vzorec podjetij, kriterije za izbor podjetij v raziskovalni vzorec ter panog, v

katerih delujejo izbrana podjetja. Poleg tega bom predstavila tudi vire in literaturo, ki so poleg letnih poročil podjetij v vzorcu predstavljali ključno podlago za analizo vpliva MSRP 16 na računovodske izkaze, kazalnike in davčno osnovo podjetij, ki svoje računovodske izkaze sestavljajo v skladu z MSRP 16. V drugem delu bom s pomočjo izbranega vzorca podjetij prikazala, kako MSRP 16 vpliva na računovodske kazalnike ter na računovodske izkaze podjetij (tj. bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in izkaz denarnih tokov). V tretjem delu bom prikazala vpliv novega standarda na davčno osnovo najemodajalcev in najemojemalcev. Raziskovalni del naloge pa bom zaključila s prikazom, kako je sprememba mednarodnih računovodskih standardov vplivala na SRS in US GAAP.

7.1 Raziskovalna vprašanja

Z magistrskim delom želim odgovoriti na naslednja temeljna raziskovalna vprašanja:

R1: Kako bo sprememba MSRP 16 vplivala na računovodske izkaze in temeljne računovodske in finančne kazalnike?

R2: Kako bo sprememba MSRP 16 vplivala na davčno osnovo slovenskih podjetij, ki pripravljajo svoje izkaze v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi?

R3: Kako so se na spremembo MSRP 16 odzvali slovenski in ameriški računovodski regulatorji?

S prvim raziskovalnim vprašanjem želim raziskati vpliv novega standarda o najemih na računovodske izkaze. Preveriti želim tudi, kako bo sprememba vplivala na računovodske ter finančne kazalnike, ki uporabnikom računovodskih izkazov pogosto predstavljajo osnovo za odločanje. Z drugim raziskovalnim vprašanjem želim ugotoviti, ali bo imela sprememba računovodskega standarda vpliv na davčno osnovo najemodajalcev in najemojemalcev. Ker bosta v skladu s spremenjenim mednarodnim računovodskim standardom tako najemodajalec kot najemodajalec imela pripoznano osnovno sredstvo v svojih izkazih, želim ugotoviti, kako bo to vplivalo na davčno obravnavo prihodkov, stroškov in olajšav, ki so povezani z osnovnimi sredstvi. S tretjim vprašanjem pa želim raziskati, kako so spremembi mednarodnih računovodskih standardov na področju najemov sledili regulatorji v Sloveniji in Združenih državah Amerike.

7.2 Opis vzorca ter opredelitev poteka raziskave

Na raziskovalna vprašanja sem odgovorila s pomočjo podatkov, ki so na voljo v letnih poročilih družb, ki sem jih izbrala v vzorec, in s pomočjo drugih primarnih in sekundarnih virov. Vzorec sestavljajo štiri družbe iz panog, na katere ima MSRP 16 največji vpliv, in sicer letalske družbe in podjetja, ki se ukvarjajo s trgovino na drobno.

Letalska podjetja po Standardni klasifikaciji dejavnosti (v nadaljevanju SKD) spadajo pod dejavnost H 51 – Zračni promet, trgovina na drobno pa se po SKD uvršča v dejavnost G 47. Po mnenju ISAB (International Accounting Standards Board, 2016a) sta dejavnosti zračnega prometa in trgovine na drobno najbolj čutili vpliv novega standarda, saj je v primerjavi z drugimi panogami najem sredstev v primerjavi z nakupom pogostejši. Predvsem, ker najemi omogočajo podjetjem uporabo zemljišč in sredstev brez večjih odlivov ob začetku uporabe. Poleg tega pa jim financiranje s pomočjo najemov omogoča prilagodljivost in izogib težavam z zastarelostjo in preostalo vrednostjo sredstva (PricewaterhouseCoopers, 2016d).

Panoga trgovine na drobno je zaradi najema poslovnih prostorov, vozil in druge opreme precej izpostavljena vplivu novega standarda. IASB je februarja 2016 izdal študijo o vplivu kapitalizacije najema (International Accounting Standards Board, 2016a), v kateri je ugotovil, da se bo zaradi vpliva MSRP 16 dolg podjetij, ki se ukvarjajo s trgovino na drobno, v povprečju povečal za 100 %, dobiček iz poslovanja pred amortizacijo (v nadaljevanju EBITDA) pa naj bi se povečal za 41 %.

Ob prehodu na nov standard naj bi se večina trgovcev srečala z izzivi, kot so (PricewaterhouseCoopers, 2018):

- odločitev, ali je v začetno merjenje najema treba vključiti možnost podaljšanja najema;
- obravnava spremenljivih najemnin;
- prepoznavanje dogodkov, ki bi lahko zahtevali ponovno oceno najema.

Možnosti prenehanja oz. podaljšanja najema in spremenljive najemnine naj bi trgovinam na drobno predstavljale še posebno velik izziv zaradi specifičnih pogodb v tej panogi. Če je najemno obdobje napačno, sta posledično tudi obveznost iz naslova najema in pravica do uporabe sredstva napačna. Ocenjevanje obdobja najema je subjektivno, ker mora najemnik sam presoditi, kolikšna je verjetnost podaljšanja oz. odpovedi najema. Dodatno pa bodo tudi spremenljive najemnine (na primer najemnine odvisne od indeksa cen življenjskih potrebščin) povzročale trgovcem preglavice, saj je treba v primeru spremembe indeksa najemnine ponovno izmeriti (KPMG, 2018).

Poleg tega pa bo tudi spremenjena računovodska obravnava najemov trgovcem na drobno povzročala veliko težav, saj bo pripoznavanje pravice do uporabe sredstva in z njim povezane obveznosti močno spremenilo bilance stanj, kar pa bo vplivalo na njihova posojila in kreditne ocene. Dodatno bodo morala podjetja prilagoditi svoje sisteme, poslovne procese in kontrole za ustrezno obdelavo podatkov v skladu z MSRP 16 (PricewaterhouseCoopers, 2018).

Poleg panoge trgovine na drobno pa je tudi financiranje letal z zunajbilančnimi najemi že desetletja dobro uveljavljena praksa v letalski industriji. Poleg letal so tudi prostori na letališčih, ki so ključnega pomena za izvajanje dejavnosti letalskih družb, običajno najeta od lastnika letališča. Ker pa morajo biti v skladu z MSRP 16 vsi najemi razen nekaterih

izjem kapitalizirani in pripoznani v bilanci stanja, ima novo računovodenje najemov zelo velik vpliv na letalske družbe po vsem svetu (PricewaterhouseCoopers, 2016c). Raziskava podjetja PwC (PricewaterhouseCoopers, 2016a) o vplivu kapitalizacije najema navaja, da je poleg trgovine na drobno letalska industrija drugi sektor, na katerega ima nov standard največji vpliv. Raziskava⁸ je predvidevala povečanje bilančnega dolga v letalski industriji za 47 %. Ker v skladu z MSRP 16 letalske družbe v svojih izkazih prikazujejo odhodke iz naslova obresti in amortizacije (namesto stroškov najema), je bilo v raziskavi predvideno tudi povečanje kazalnika EBITDA za približno 33 % (PricewaterhouseCoopers, 2016a).

MSRP 16 pa ne bo vplival samo na računovodsko poročanje in komercialne odločitve letalskih družb, njihovih najemodajalcev ter finančnikov. S tem, ko bodo letalska podjetja pripoznala najemnine kot obveznosti v bilancah stanja, se bo spremenil način načrtovanja flot in strukturiranje najemnih pogodb (Deloitte, 2017). Letalski prevozniki, ki so imeli večji delež letal v poslovnem najemu kot v lastništvu, so bili prisiljeni v ponovna pogajanja o splošnih pogojih svojih najemnih pogodb (AirInsight, 2017).

Podjetje Deloitte je v letu 2017 s pomočjo vodilnih direktorjev letalske industrije, najemodajalcev, finančnikov ter tudi različnih strokovnjakov s področja letalstva naredilo svetovno raziskavo, v kateri je poizkušalo ugotoviti vpliv MSRP 16 na letalsko industrijo (Deloitte, 2017). V raziskavi so ugotovili, da bo MSRP 16 veliko skrbi letalskih družbam povzročal tudi zaradi nestanovitnosti tujih valut. Deloitte pojasnjuje, da se večina najemnin letalskih družb izplačuje v dolarjih, obveznost iz naslova najema pa je v bilanci stanja treba pripoznati v lokalni valuti in zato bo pretvorba povzročila dodatne stroške iz naslova tečajnih razlik. Obvladovanje nestanovitnosti valut je po mnenju sodelujočih v raziskavi eden izmed ključnih izzivov uvedbe MSRP 16 za letalske družbe (Deloitte, 2017).

Za namene magistrske naloge sem se odločila, da bom vzorec razdelila na slovenska in tuja podjetja, in sicer glede na sedež matičnega podjetja. Tako sem v svojem magistrskem delu preučila eno tuje in eno slovensko podjetje iz letalske panoge ter eno tuje in eno slovensko podjetje iz panoge trgovine na drobno.

Podjetja sem v vzorec izbrala na podlagi naslednjih kriterijev:

- podjetje sestavlja računovodske izkaze v skladu z Mednarodnimi računovodskimi standardi oz. Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja;
- letno poročilo za leto 2018 je javno dostopno;
- polletno poročilo za leto 2019 (na dan 30. 6. 2019) je pripravljeno in javno dostopno;
- podjetje posluje v letalski industriji oz. trgovini na drobno;

⁸ Vplivi na posamezni sektor v raziskavi so izračunani s pomočjo srednjih vrednosti (in ne s pomočjo povprečnih vrednosti), da so izločili vpliv osamelcev.

- podjetje v svojem letnem poročilu razkriva podatke o najemih.

Tabela 2: Podjetja, ki so vključena v raziskovalni vzorec

	Tuje podjetje	Slovensko podjetje
Letalska panoga	Lufthansa Group	Adria Airways, Slovenski letalski prevoznik, d. o. o. – V stečaju
Panoga trgovine na drobno	Carrefour S.A.	Skupina Mercator

Vir: Lastno delo.

Skupina Lufthansa je ena izmed vodilnih evropskih letalskih družb, ki je prisotna po celem svetu, v letu 2018 pa je s 135.534 zaposlenimi ustvarila 35.844 milijonov EUR prihodkov (Lufthansa Group, brez datuma). Adria Airways, d. o. o. – v stečaju, pa je bila slovenska letalska družba, ki je bila na trgu prisotna skoraj 60 let, vendar so se konec leta 2019 nad njo pričeli stečajni postopki (Adria Airways, brez datuma). Za namene magistrskega dela sem kljub stečaju Adrie Airways upoštevala predpostavko delujočega podjetja. Skupina Carrefour S.A. je v 50 letih svojega delovanja postala ena izmed vodilnih družb v svetu na področju maloprodaje. Kot drugi največji prodajalec na svetu in največji v Evropi ima skupina trenutno v lasti več kot 9.900 trgovin in franšiz (Carrefour, brez datuma). Skupina Mercator pa je ena največjih gospodarskih skupin v Sloveniji. V Sloveniji v okviru skupine posluje deset odvisnih družb, na ostalih trgih jugovzhodne Evrope pa v okviru Skupine Mercator posluje šest odvisnih družb. Obvladujoča družba Skupine je družba Poslovni sistem Mercator, d. d., s sedežem v Republiki Sloveniji. Primarna in najpomembnejša dejavnost Skupine Mercator je trgovina na drobno z izdelki vsakdanje rabe v gospodinjstvu (Skupina Mercator, brez datuma).

Glede na to, da je MSRP 16 stopil v veljavo 1. 1. 2019 in objavljeni računovodski izkazi še niso sestavljeni v skladu z novim standardom, sem na prvo raziskovalno vprašanje odgovorila s pomočjo podatkov in predpostavk, ki sem jih dobila v letnih poročilih izbranih podjetij, ter v različnih študijah, analizah ter strokovnih člankih. Tako sem s prvim raziskovalnim vprašanjem preverila vpliv, ki ga ima MSRP 16 na računovodske izkaze podjetij (tj. bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in izkaz denarnih tokov) ter na računovodske in finančne kazalnike podjetij. S pomočjo podatkov v letnih poročilih sem preučevala vpliv na naslednje računovodske kazalnike:

- **Neto dolg** je seštevek vseh finančnih obveznosti podjetja zmanjšan za denarna sredstva. Neto dolg pomaga analitikom in investitorjem prikazati splošno zadolženost podjetja ter njegovo sposobnost poravnati vse svoje finančne dolgove, če bi takoj zapadli v plačilo (InvestingAnswers, 2019). Neto dolg se izračuna po naslednji enačbi (1):

$$\text{Neto dolg} = \text{dolgoročne obveznosti} + \text{kratkoročne obveznosti} - \text{denarna sredstva} \quad (1)$$

- **Dobiček iz poslovanja** (angl. earnings before interest and taxes, v nadaljevanju EBIT) je pokazatelj dobičkonosnosti podjetja in ga izračunamo po naslednji enačbi (Murphy, 2019) (2):

$$\text{EBIT} = \text{poslovni prihodki} - \text{stroški prodanih proizvodov} - \text{poslovni odhodki} \quad (2)$$

- **Dobiček iz poslovanja pred amortizacijo** (angl. earnings before interest, taxes, depreciation and amortization, v nadaljevanju EBITDA) je merilo celotne finančne uspešnosti podjetja, saj prikazuje dobiček pred vplivom amortizacije, ki je le računovodska postavka in ne vpliva na denarni tok podjetja (Hayes, 2019). EBITDA se izračuna po naslednji enačbi (3):

$$\text{EBITDA} = \text{dobiček iz poslovanja (EBIT)} + \text{amortizacija} \quad (3)$$

- **Neto dolg na EBITDA** je finančni kazalnik, ki prikazuje, koliko let bo podjetje odplačevalo dolg v primeru, da sta neto dolg in EBITDA konstantna (Kenton, 2019a) (4):

$$\text{Neto dolg na EBITDA} = \frac{\text{neto dolg}}{\text{EBITDA}} \quad (4)$$

- **Donosnost kapitala** (angl. return on equity, v nadaljevanju ROE) je računovodski kazalnik, ki nam pove, kako učinkovito podjetje uporablja svoja sredstva za ustvarjanje dobička (Hargrave, 2019). ROE se izračuna z naslednjo enačbo (5):

$$\text{Donosnost kapitala} = \frac{\text{čisti dobiček}}{\text{kapital}} \quad (5)$$

- **Koeficient lastniškega kapitala** (angl. equity ratio) nam pove, koliko sredstev družbe financirajo z lastniškim kapitalom. Nižji kot je rezultat razmerja, večji del sredstev podjetja je financiranih z dolgovi (Kenton, 2019b) (6):

$$\text{Koefficient lastniškega kapitala} = \frac{\text{lastniški kapital}}{\text{sredstva}} \quad (6)$$

Na drugo in tretje raziskovalno vprašanje sem odgovorila s pomočjo preučitve slovenske in tuje zakonodaje, in sicer:

- Zakona o gospodarskih družbah;
- Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb;
- Slovenskih računovodskih standardov (2016) in
- Ameriških splošno sprejetih računovodskih načel.

Raziskovalni del magistrske naloge je razdeljen na kvantitativen in kvalitativen del. V kvantitativnem delu sem s pomočjo letnih poročil za leto 2018 in polletnih poročil za leto 2019 analizirala predviden in dejanski vpliv MSRP 16 na računovodske izkaze in računovodske oz. finančne kazalnike podjetij v vzorcu. V kvalitativnem delu pa sem s pomočjo letnih poročil in različne zakonodaje raziskala, kako so se podjetja v vzorcu soočila z novim standardom, kako je nov standard vplival na davčno osnovo podjetij ter kako so novemu standardu sledili slovenski in ameriški regulatorji na področju računovodstva.

7.3 Analiza vpliva MSRP 16 na računovodske izkaze in računovodske kazalnike

7.3.1 Prehod na MSRP 16

MSRP 16 je zaradi svoje kompleksnosti in obsežnosti od podjetij zahteval, da so se nanj ustrezno in pravočasno pripravila. Ena izmed prvih odločitev, ki so jo podjetja morala sprejeti je, kako izvesti prehod na nov standard, saj je imel ta pomemben vpliv na njihove računovodske izkaze. Podjetja, ki sem jih izbrala v vzorec, so se na MSRP 16 ustrezno pripravila že pred začetkom veljave standarda in tako določene podatke razkrila v letnih poročilih za leto 2018, med njimi tudi podatke o prehodu na nov standard.

Tabela 3: Načini prehoda za podjetja, ki so vključena v raziskovalni vzorec

Podjetje v vzorcu	Način prehoda na MSRP 16
Lufthansa Group	Prilagojen retrospektivni pristop
Adria Airways	Poenostavljen retrospektivni pristop
Carrefour	Poenostavljen retrospektivni pristop
Mercator	Poenostavljen retrospektivni pristop

Vir: Adria Airways (brez datuma), Carrefour (2018b), Lufthansa Group (2018) in Skupina Mercator (2018).

Lufthansa Group je za prehod iz MRS 17 na MSRP 16 uporabila prilagojen retrospektivni pristop. V skladu s tem pristopom Lufthansa Group ni spreminjala primerjalnih podatkov za leto 2018, ampak je vse prilagoditve z dne 1. 1. 2019 vključila v preneseni dobiček iz preteklih let. Poleg tega je Lufthansa Group pripoznala pravico do uporabe posameznega sredstva v znesku, ki je enak obveznosti iz najema in ne v višini knjigovodske vrednosti, kot da bi se ta standard uporabljal od datuma začetka najema. S tem pristopom od 1. 1. 2019 prehod na MSRP 16 ne bo več vplival na kapital skupine. Tudi Adria Airways se je odločila za poenostavljen retrospektivni način prehoda, saj ta od najemnika ne zahteva preračunavanja primerjalnih obdobj.

Podobno kot izbrana podjetja iz letalske industrije, sta se tudi podjetji iz panoge trgovine na drobno odločili za enak način prehoda na MSRP 16. Podjetje Carrefour se je na uvedbo MSRP 16 začelo pripravljati že v letu 2016, ko je bil nov standard uradno objavljen s strani IASB. Podjetje se je odločilo za uporabo poenostavljenega retrospektivnega pristopa, saj so se želeli izogniti popravljanju primerjalnih podatkov za leto 2018. Ob prehodu je Carrefour za merjenje obveznosti iz naslova najema uporabil svojo predpostavljeno obrestno mero za izposojanje. Poleg osredotočanja na računovodski vidik se je Carrefour posvetil tudi sistemskim izzivom, ki jih je prinesel MSRP 16 in investiral v računalniško aplikacijo za identifikacijo najemov ter za pridobivanje in obdelovanje podatkov, ki so potrebni za obračunavanje najemov v skladu z MSRP 16. Tudi Mercator se je odločil, da bo prehod na MSRP 16 izvedel s pristopom uporabe za nazaj s kumulativnim učinkom. Tako tudi Mercator ni popravljal primerjalnih računovodskih izkazov za leto 2018, temveč so pripoznali kumulativni učinek prehoda na MSRP 16 kot popravek vrednosti kapitala (v postavki prenesenega dobička) na dan začetka uporabe (tj. 1. 1. 2019).

7.3.2 Vpliv na bilanco stanja in z njo povezanimi kazalniki

MSRP 16 pa ne bo imel pomembnega vpliva na računovodske izkaze podjetij samo ob prehodu, ampak tudi v nadaljevanju njegove uporabe. IASB je s svojo študijo iz leta 2016 (International Accounting Standards Board, 2016a) preučeval vpliv, ki ga ima MSRP 16 na računovodske izkaze podjetij, in sicer na bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in izkaz denarnih tokov.

Z zgoraj omenjeno študijo je MSRP 16 podjetjem, ki imajo velik delež zunajbilančnih najemov, povečal sredstva in finančne obveznosti v bilanci stanja. Ker pa je študija predvidevala hitrejše zmanjševanje knjigovodske vrednosti sredstev v najemu v primerjavi s knjigovodsko vrednostjo obveznosti iz naslova najema, naj bi se to v skladu s študijo odražalo v zmanjšanju lastniškega kapitala za podjetja, ki imajo pomemben delež zunajbilančnih najemov. Tako bo imel MSRP 16 podoben učinek na lastniški kapital kot nakup sredstva oz. finančni najem sredstva v skladu z MRS 17 (International Accounting Standards Board, 2016a).

Knjigovodska vrednost sredstva se običajno zmanjšuje hitreje kot knjigovodska vrednost obveznosti, ker se vrednost sredstva manjša zaradi amortiziranja, medtem ko se najemna obveznost zmanjšuje zaradi plačila najemnin in povečuje za obresti iz naslova najema. Lastniški kapital naj bi se zato zmanjšal, ko podjetje prvič implementira MSRP 16, nato pa naj bi njegova vrednost ostala konstantna, če se ne upošteva drugih dejavnikov, ki bi lahko vplivali na kapital in ni večjih sprememb v najemnem portfelju podjetja (International Accounting Standards Board, 2016a).

Vpliv MSRP 16 na bilanco stanja, ki ga je IASB predvideval v svoji študiji, se je v večji meri realiziral tudi v računovodskih izkazih izbranih podjetij. Kot je razvidno iz tabele 4, je Lufthansa Group glede na pogodbe, ki so bile sklenjene 31. 12. 2018, pričakovala, da se bo zaradi vpliva MSRP 16 bilančna vsota skupine povečala za približno dve milijardi EUR. Poleg tega pa so bile nekatere materialne pogodbe še vedno v fazi pogajanj in bi lahko v primeru podpisa prinesle še dodatno povečanje bilančne vsote v višini 0,4 milijarde EUR. Tako je Lufthansa Group pričakovala, da se bo bilančna vsota celotne skupine zaradi uvedbe MSRP 16 povečala za približno 2,4 milijarde EUR oz. za približno 6,3 % (iz dejanskih 38.213 milijonov EUR na približno 40.613 milijonov EUR). Na podlagi skupnih sredstev na dan 31. 12. 2018 naj bi prva uporaba MSRP 16 po izračunu z enačbo (6) povzročila tudi zmanjšanje deleža sredstev, ki so financirana z lastnimi viri za približno 1,5 odstotne točke, in sicer naj bi se koeficient lastniškega kapitala Lufthanse Group zmanjšal iz 25,1 % na 23,6 % (tj. za približno 6,0 %). Znižanje pomeni, da bo zaradi uporabe MSRP 16 Lufthansa Group potrebovala več tujih virov financiranja svojih sredstev.

Lufthansa Group od 1. 1. 2019 naprej pripoznava pravico do uporabe sredstva v znesku, ki je enak obveznosti iz najema in prilagojen za vse vnaprej plačane najemnine. Ob implementaciji standarda začetnih neposrednih stroškov niso vključili v prvo začetno merjenje pravice do uporabe sredstev. Lufthansa Group ne pripoznava pravice do uporabe sredstev za kratkoročne najeme, sredstva manjših vrednosti in ostale najeme, ki se iztečejo v roku enega leta od uveljavitve MSRP 16. Dodatno Lufthansa Group najemne sestavine pogodb obravnava ločeno od povezanih nenajemnih sestavin. Glede na polletno poročilo z dne 30. 6. 2019 pa so se dolgoročna sredstva zaradi vpliva MSRP 16 dejansko povečala za 13,7 %, in sicer iz 27.559 milijonov EUR na dan 31. 12. 2018 na 31.345 milijonov EUR na dan 30. 6. 2019. Od tega je bilo povečanje v višini 2.292 milijonov EUR (oz. 6,0 %) pripisano novemu računovodskemu standardu o najemih. Lufthansa Group na kratkoročnih sredstvih v prvi polovici leta 2019 vpliva MSRP 16 ni zaznala. Tako so se v prvi polovici leta 2019 celotna sredstva Lufthanse Group povečala iz 38.213 (31. 12. 2018) na 43.094 (30. 6. 2019), to pomeni povečanje v višini 12,8 %, od tega je povečanje v višini 6,0 % posledica implementacije MSRP 16. Koeficient lastniškega kapitala, pa se je v prvi polovici leta 2019 v primerjavi z 31. 12. 2018 dejansko zmanjšal za 3,8 odstotne točke na 21,3 % (31. 12. 2018 je znašal 25,1 %). Od tega je Lufthansa Group zmanjšanje v višini 1,2 odstotne točke oz. 4,9 % pripisala prvi uvedbi MSRP 16.

Tabela 4: Vpliv MSRP 16 na sredstva podjetja Lufthansa Group

V milijonih EUR	Stanje	Sprememba v % glede na stanje na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)
Predviden vpliv MSRP 16 na sredstva		
Dejanska sredstva na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	38.213	
Predvidena sredstva na dan 31. 12. 2018 (MSRP 16)	40.613	6,3 %
Predviden vpliv MSRP 16 na sredstva	2.400	6,3 %
Predviden vpliv MSRP 16 na računovodske kazalnike, ki izhajajo iz sredstev		
Dejanski koeficient lastniškega kapitala na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	25,1 %	
Predviden koeficient lastniškega kapitala na dan 31. 12. 2018 (MSRP 16)	23,6 %	-6,0 %
Predviden vpliv MSRP 16 na koeficient lastniškega kapitala	-1,5 o. t.	-6,0 %
Dejanski vpliv MSRP 16 na sredstva na dan 30. 6. 2019		
Dejanska sredstva na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	38.213	
Dejanska sredstva na dan 30. 6. 2019 (MSRP 16)	43.094	12,8 %
Povečanje sredstev zaradi MSRP 16 na dan 30. 6. 2019	2.292	6,0 %
Dejanski vpliv MSRP 16 na računovodske kazalnike, ki izhajajo iz sredstev na dan 30. 6. 2019		
Dejanski koeficient lastniškega kapitala na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	25,1 %	
Dejanski koeficient lastniškega kapitala na dan 30. 6. 2019 (MSRP 16)	21,3 %	-15,1 %
Zmanjšanje koeficienta lastniškega kapitala zaradi MSRP 16 na dan 30. 6. 2019	-1,2 o.t.	-4,9 %

Vir: Priloga 1.

Ker se je Lufthansa Group odločila, da bo pravico do uporabe sredstev pripoznala v znesku, ki je enak obveznosti iz najema, so bila njihova predvidevanja o povečanju obveznosti zaradi uvedbe MSRP 16 enaka povečanju sredstev, ki sem jih opisala zgoraj. Od 1. 1. 2019 naprej Lufthansa Group plačilne obveznosti najemov, ki so se v skladu z MRS 17 klasificirale med poslovne, diskontira z uporabo predpostavljene obrestne mere za izposojanje in jih pripoznava v svoji bilanci stanja kot obveznosti iz naslova najema. Podjetje za diskontiranje običajno uporablja predpostavljeno obrestno mero za izposojanje, razen v primerih, ko je na voljo obrestna mera sprejeta pri najemu. Povprečna tehtana predpostavljena obrestna mera za izposojanje, ki jo je Lufthansa Group uporabila za izračun svojih najemnih obveznosti na dan 1. 1. 2019, je bila 1,95 %. Predpostavljeno obrestno mero za izposojanje so izračunali na podlagi referenčne obrestne mere, ki temelji na skladnih netveganih stopnjah v večjih državah oz. državah z močnejšimi valutami. Referenčni obrestni meri pa je bila dodana tudi premija za kreditno tveganje.

Kot je razvidno iz tabele 5, so se dolgoročne rezervacije in obveznosti v prvem polletju leta 2019 povečale za 26,3 %, in sicer na 15.687 milijonov EUR (31. 12. 2018 so dolgoročne obveznosti in rezervacije znašale 12.425 milijonov EUR). Od tega je po podatkih razkritih v polletnem poročilu za leto 2019 učinek MSRP 16 znašal 1.907 milijonov EUR (povečanje v višini 15,3 %). Kratkoročne rezervacije in obveznosti pa so se povečale za 12,5 %, in sicer so na dan 31. 12. 2018 znašale 16.215 milijonov EUR, na dan 30. 6. 2019 pa 18.241 milijonov EUR (od tega je povečanje v višini 2,5 % oz. 401 milijonov EUR Lufthansa Group pripisala MSRP 16). Lufthansa Group pa je zaradi kapitalizacije najemov predvidevala tudi negativen vpliv na donosnost kapitala, kar je po izračunu z enačbo (5) posledica negativnega vpliva MSRP 16 na kapital. Lufthansa Group pa je v prvem polletju leta 2019 zabeležila tudi povečanje neto zadolženosti (enačba (1)), ki se je v primerjavi s stanjem 31. 12. 2018 povečala za kar 78,7 %, in sicer iz 3.489 milijonov EUR na 6.234 milijonov EUR. Od tega je skupina povečanje v višini 66,2 % ali 2.308 milijonov EUR pripisala posledici računovodskih sprememb z MSRP 16. Povečanje neto dolga za družbo pomeni, da se je njena sposobnost poravnati finančne dolgove zaradi uvedbe MSRP 16 občutno zmanjšala. Kljub temu so v letnem poročilu za leto 2018 pričakovali, da bo razmerje med neto zadolženostjo in EBITDA vseeno moralo ostati znatno pod pragom 3,5 (enačba (4)). Ta kazalnik je za podjetje zelo pomemben, saj višji neto dolg na EBITDA pomeni manjšo sposobnost družbe odplačevati svoje dolgove in s tem višje tveganje za investitorje oz. kreditorje (v praksi pogosto velja, če kazalnik neto dolga na EBITDA preseže prag 4 ali 5, družba v prihodnosti ne bo sposobna pridobivati novih virov financiranja (Neto dolg na EBITDA, brez datuma). V polletnem poročilu za leto 2019 (na dan 30. 6. 2019) je Lufthansa Group razkrila, da se je razmerje med neto zadolženostjo in EBITDA v prvem polletju leta 2019 povečalo za 0,9 odstotne točke, in sicer na 2,7 (razlog za povečanje naj bi bila poleg drugih dejavnikov, kot so višje diskontne stopnje za pokojnine, tudi prva uporaba MSRP 16, in sicer v višini 0,4 odstotne točke oz. 22,2 %).

Tabela 5: Vpliv MSRP 16 na obveznosti podjetja Lufthansa Group

V milijonih EUR	Stanje	Sprememba v % glede na stanje na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)
Predviden vpliv MSRP 16 na kapital in obveznosti		
Dejanski kapital in obveznosti na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	38.213	
Predviden kapital in obveznosti na dan 31. 12. 2018 (MSRP 16)	40.613	6,3 %
Predviden vpliv MSRP 16 na kapital in obveznosti	2.400	6,3 %

se nadaljuje

Tabela 6: Vpliv MSRP 16 na obveznosti podjetja Lufthansa Group (nad.)

Dejanski vpliv MSRP 16 na kapital in obveznosti na dan 30. 6. 2019		
Dejanski kapital in obveznosti na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	38.213	
Od tega dolgoročne obveznosti	12.425	
Od tega kratkoročne obveznosti	16.215	
Od tega kapital	9.573	
Dejanski kapital in obveznosti na dan 30. 6. 2019 (MSRP 16)	43.094	12,8 %
Od tega dolgoročne obveznosti	15.687	26,3 %
Od tega kratkoročne obveznosti	18.241	12,5 %
Od tega kapital	9.166	-4,3 %
Povečanje kapitala in obveznosti zaradi MSRP 16 na dan 30. 6. 2019	2.308	6,0 %
Od tega povečanje dolgoročnih obveznosti	1.907	15,3 %
Od tega povečanje kratkoročnih obveznosti	401	2,5 %
Od tega povečanje kapitala	0	0,0 %
Dejanski vpliv MSRP 16 na računovodske kazalnike, ki izhajajo iz kapitala in obveznosti na dan 30. 6. 2019		
Dejanski neto dolg na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	3.489	
Dejanski neto dolg na dan 30. 6. 2019 (MSRP 16)	6.234	78,7 %
Povečanje neto dolga zaradi MSRP 16 na dan 30. 6. 2019	2.308	66,2 %
Dejanski neto dolg na EBITDA na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	1,8	
Dejanski neto dolg na EBITDA na dan 30. 6. 2019 (MSRP 16)	2,7	50,0 %
Povečanje neto dolga na EBITDA zaradi MSRP 16 na dan 30. 6. 2019	0,4 o. t.	22,2 %

Vir: Priloga 1.

Slovensko podjetje iz letalske panoge, Adria Airways, v primerjavi z Lufthansa Group razkriva zelo malo podatkov o vplivu MSRP 16 na svoje računovodske izkaze. V letnem poročilu za leto 2018 je Adria Airways predvidevala, da bosta zaradi uvedbe MSRP 16 pravica do uporabe sredstev in obveznosti iz najema znašali 85.933.050 EUR. To pomeni, da se bodo sredstva in obveznosti na račun MSRP 16 povečala za kar 179,2 %. Kot lahko razberemo iz tabele 6, je Adria Airways pričakovala večje povečanje svojih sredstev in obveznosti zaradi vpliva MSRP 16 kot pa Lufthansa Group. Razlog je dejstvo, da je imela Lufthansa Group na dan 31. 12. 2018 90 % svoje flote v lastništvu in le 10 % v najemu. Skupaj ima tako Lufthansa Group v najemu 115 letal, od tega jih ima 67 v finančnem najemu in le 48 v poslovnem najemu. Adria Airways pa je imela v letu 2018 v svoji floti 19 letal, ki so bila v celoti financirana z najemnimi pogodbami (podatki o vrsti najema pa v letnem poročilu za leto 2018 niso razkriti).

Tabela 7: Predviden vpliv MSRP 16 na sredstva, kapital in obveznosti podjetja Adria Airways

V milijonih EUR	Stanje	Sprememba v % glede na stanje na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)
Dejanska sredstva, kapital in obveznosti na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	48	
Predvidena sredstva, kapital in obveznosti na dan 31. 12. 2018 (MSRP 16)	134	179,2 %
Predviden vpliv MSRP 16 na sredstva, kapital in obveznosti	86	179,2 %

Vir: Priloga 1.

Vpliv MSRP 16 na bilanco stanja pa sta občutili tudi podjetji v panogi trgovine na drobno. Podjetje Carrefour v letnem poročilu za 2018 ni razkrilo njihove ocene, ki naj bi jo MSRP 16 imel na njihove računovodske izkaze na dan 31. 12. 2018. So pa zato v letnem poročilu za leto 2019 (letno poročilo na dan 31. 12. 2019) razkrili vpliv MSRP 16 na otvoritvena stanja na dan 1. 1. 2019 v primerjavi s stanji na dan 31. 12. 2018. Tako so spremembe, ki so posledica uvedbe MSRP 16, povzročile povečanje vseh sredstev za približno 5 milijard EUR oz. za približno 10,6 %. Od tega je bilo največ sprememb na dolgoročnih sredstvih, ki so se zaradi vpliva MSRP 16 povečala kar za 17,4 % (tabela 7). Tudi v podjetju Carrefour so se odločili, da ne bodo pripoznavali pravice do uporabe sredstev za kratkoročne najeme ter za najeme sredstev manjših vrednosti. Pravica do uporabe sredstva na dan 1. 1. 2019 predstavlja znesek najemnih obveznosti, ki je prilagojen za morebitne vnaprej plačane najemnine ali prejete spodbude od najemodajalca. V določenih primerih (če je to ustrezno) pa pravica do uporabe vključuje tudi rezervacijo za demontažo sredstva. Dne 30. 6. 2019 pa je Carrefour imel pripoznana sredstva v višini 50.465 milijonov EUR (povečanje v višini 6,5 % v primerjavi z 31. 12. 2018). Od tega so se zaradi vpliva MSRP 16 povečala le dolgoročna sredstva, in sicer za 4.226 milijonov EUR oz. za 14,7 % v primerjavi s stanjem 31. 12. 2018. Zaradi drugih vplivov (poleg MSRP 16) so se celotna sredstva na dan 30. 6. 2019 v primerjavi s stanjem na dan 31. 12. 2018 povečala za manj, kot je znašal vpliv MSRP 16.

Tabela 8: Vpliv MSRP 16 na sredstva podjetja Carrefour

V milijonih EUR	Stanje	Sprememba v % glede na stanje na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)
Dejanski vpliv MSRP 16 na otvoritvena stanja sredstev		
Dejanska sredstva na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	47.378	
Od tega dolgoročna sredstva	28.709	
Od tega kratkoročna sredstva	18.670	
Dejanska sredstva na dan 1. 1. 2019 (MSRP 16)	52.403	10,6 %
Od tega dolgoročna sredstva	33.709	17,4 %
Od tega kratkoročna sredstva	18.694	0,1 %
Povečanje sredstev zaradi MSRP 16 na dan 1. 1. 2019	5.025	10,6 %
Od tega povečanje dolgoročnih sredstev	5.000	17,4 %
Od tega povečanje kratkoročnih sredstev	25	0,1 %
Dejanski vpliv MSRP 16 na sredstva na dan 30. 6. 2019		
Dejanska sredstva na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	47.378	
Od tega dolgoročna sredstva	28.709	
Od tega kratkoročna sredstva	18.670	
Dejanska sredstva na dan 30. 6. 2019 (MSRP 16)	50.465	6,5 %
Od tega dolgoročna sredstva	31.633	10,2 %
Od tega kratkoročna sredstva	18.832	0,9 %
Povečanje sredstev zaradi MSRP 16 na dan 30. 6. 2019	4.226	8,9 %
Od tega povečanje dolgoročnih sredstev	4.226	14,7 %
Od tega povečanje kratkoročnih sredstev	0	0,0 %

Vir: Priloga 1.

MSRP 16 pa je ob otvoritvi na dan 1. 1. 2019 vplival tudi na obveznosti podjetja Carrefour, in sicer je imel negativen vpliv na kapital v višini 9 milijonov EUR (zmanjšanje kapitala je v % vrednosti zanemarljivo). Poleg kapitala je na skupno povečanje pasive zaradi uvedbe MSRP 16 vplivalo tudi povečanje dolgoročnih in kratkoročnih najemnih obveznosti, in sicer so se dolgoročne obveznosti povečale za 4.096 milijonov EUR (31,7 %), kratkoročne obveznosti pa za 937 milijonov EUR (4,0 %). Kapital in obveznosti so se na dan 1. 1. 2019 zaradi uvedbe MSRP 16 povečali za približno 10,6 % (tabela 8). Znesek najemnih obveznosti na dan 1. 1. 2019 predstavlja sedanjo vrednost najemnin, ki bodo zapadle v plačilo v času trajanja najema. Carrefour je za izračun najemnih obveznosti na dan 1. 1. 2019 uporabil predpostavljeno obrestno mero za izposojanje. Obrestno mero so izračunali z dnem začetka najema, za vsak najem posebej. Tako je povprečna predpostavljena obrestna mera za izposojanje na dan 1. 1. 2019 znašala 4,62 %. Uvedba MSRP 16 pa je vplivala tudi na neto dolg. Neto dolg 1. 1. 2019 se je v primerjavi z 31. 12. 2018 zmanjšal iz 3.785 milijonov EUR na 3.510

milijonov EUR zaradi prerazvrstitve 275 milijonov EUR obveznosti iz finančnih najemov, pripoznanih v skladu z MRS 17, v najemne obveznosti.

Konec junija 2019 pa je imelo podjetje Carrefour pripoznan kapital in obveznosti v višini 50.465 milijonov EUR (povečanje v višini 6,5 % v primerjavi z 31. 12. 2018). MSRP 16 je tako povzročil povečanje dolgoročnih in kratkoročnih obveznosti, in sicer so se dolgoročne obveznosti povečale za 3.495 milijonov EUR (27 %), kratkoročne obveznosti pa za 822 milijonov EUR (3,5 %). Podobno kot sredstva so se tudi obveznosti zaradi drugih vplivov (poleg MSRP 16) povečale za manj, kot je znašal vpliv MSRP 16. V prvi polovici leta 2019 pa se je neto dolg povečal iz 3.785 milijonov EUR na 5.958 milijonov EUR (za 2.173 milijonov EUR). Občutno povečanje neto dolga v prvi polovici leta 2019 naj bi bila posledica sezonskih učinkov. Vpliv MSRP na neto dolg naj bi na dan 30. 6. 2019 znašal 496 milijonov EUR oz. 13,1 %. Dodatno je podjetje Carrefour pričakovalo, da se bo v drugi polovici leta 2019 neto dolg bistveno zmanjšal zaradi večjega obsega poslovanja, ki ga podjetje ustvari v mesecu decembru. Tako je v skladu z letnim poročilom za leto 2019 neto dolg podjetja Carrefour na dan 31. 12. 2019 znašal 2.615 milijonov EUR.

Tabela 9: Vpliv MSRP 16 na kapital in obveznosti podjetja Carrefour

V milijonih EUR	Stanje	Sprememba v % glede na stanje na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)
Dejanski vpliv MSRP 16 na otvoritvena stanja kapitala in obveznosti		
Dejanski kapital in obveznosti na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	47.378	
Od tega dolgoročne obveznosti	12.930	
Od tega kratkoročne obveznosti	23.162	
Od tega kapital	11.286	
Dejanski kapital in obveznosti na dan 1. 1. 2019 (MSRP 16)	52.403	10,6 %
Od tega dolgoročne obveznosti	16.949	31,1 %
Od tega kratkoročne obveznosti	24.176	4,4 %
Od tega kapital	11.278	-0,1 %

se nadaljuje

Tabela 10: Vpliv MSRP 16 na kapital in obveznosti podjetja Carrefour (nad.)

V milijonih EUR	Stanje	Sprememba v % glede na stanje na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)
Povečanje kapitala in obveznosti zaradi MSRP 16 na dan 1. 1. 2019	5.025	10,6 %
Od tega povečanje dolgoročnih obveznosti	4.096	31,7 %
Od tega povečanje kratkoročnih obveznosti	937	4,0 %
Od tega zmanjšanje kapitala	-9	-0,1 %
Dejanski vpliv MSRP 16 na otvoritvene računovodske kazalnike, ki izhajajo iz kapitala in obveznosti		
Dejanski neto dolg na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	3.785	
Dejanski neto dolg na dan 1. 1. 2019 (MSRP 16)	3.510	-7,3 %
Zmanjšanje neto dolga zaradi MSRP 16 na dan 1. 1. 2019	-275	-7,3 %
Dejanski vpliv MSRP 16 na kapital in obveznosti na dan 30. 6. 2019		
Dejanski kapital in obveznosti na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	47.378	
Od tega dolgoročne obveznosti	12.930	
Od tega kratkoročne obveznosti	23.162	
Od tega kapital	11.286	
Dejanski kapital in obveznosti na dan 30. 6. 2019 (MSRP 16)	50.465	6,5 %
Od tega dolgoročne obveznosti	16.178	25,1 %
Od tega kratkoročne obveznosti	23.854	3,0 %
Od tega kapital	10.434	-7,5 %
Povečanje kapitala in obveznosti zaradi MSRP 16 na dan 30. 6. 2019	4.317	9,1 %
Od tega povečanje dolgoročnih obveznosti	3.495	27,0 %
Od tega povečanje kratkoročnih obveznosti	822	3,5 %
Od tega povečanje kapitala	0	0,0 %
Dejanski vpliv MSRP 16 na računovodske kazalnike, ki izhajajo iz kapitala in obveznosti na dan 30. 6. 2019		
Dejanski neto dolg na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	3.785	
Dejanski neto dolg na dan 30. 6. 2019 (MSRP 16)	5.958	57,4 %
Povečanje neto dolga zaradi MSRP 16 na dan 1. 1. 2019	496	13,1 %

Vir: Priloga 1.

Skupina Mercator je v svojem letnem poročilu za leto 2018 predvidevala vpliv, ki naj bi ga imel MSRP 16 na sredstva na dan 1. 1. 2019 (tabela 9). Skupina Mercator je predvidevala, da bo na dan 1. 1. 2019 priznala pravico do uporabe sredstev v višini 302 milijonov EUR in tako povečala svoja sredstva za 15,6 %. Konec junija 2019 pa je Skupina Mercator imela priznana sredstva v višini 2.052 milijonov EUR (povečanje v višini 6,0 % v primerjavi z 31. 12. 2018). Zaradi drugih vplivov (poleg MSRP 16) so se

celotna sredstva na dan 30. 6. 2019 v primerjavi z 31. 12. 2018 povečala za manj, kot je znašal vpliv MSRP 16, zato sem celotno povečanje sredstev pripisala novemu računovodskemu standardu na področju najemov (povečanje pravice do uporabe v višini 15,4 %).

Tabela 11: Vpliv MSRP 16 na sredstva Skupine Mercator

V milijonih EUR	Stanje	Sprememba v % glede na stanje na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)
Dejanski vpliv MSRP 16 na otvoritvena stanja sredstev		
Dejanska sredstva na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	1.936	
Dejanska sredstva na dan 1. 1. 2019 (MSRP 16)	2.252	16,3 %
Od tega pravica do uporabe	302	15,6 %
Dejanski vpliv MSRP 16 na sredstva na dan 30. 6. 2019		
Dejanska sredstva na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	1.936	
Dejanska sredstva na dan 30. 6. 2019 (MSRP 16)	2.052	6,0 %
Od tega pravica do uporabe	299	15,4 %

Vir: Priloga 1.

Skupina Mercator je v svojem letnem poročilu za leto 2018 predvidevala tudi vpliv, ki ga naj bi imel MSRP 16 na kapital in obveznosti na dan 1. 1. 2019 (tabela 10). Predvidevali so, da se bodo finančne obveznosti iz najemov povečale za 299 milijonov EUR (povečanje za 15,4 % glede na stanje na dan 31. 12. 2018), vnaprej plačane najemnine naj bi znižale obveznosti za 14 milijonov EUR (za 0,7 % glede na stanje na dan 31. 12. 2018). Kumulativni učinek prehoda na MSRP 16 naj bi bil prikazan kot popravek vrednosti kapitala (v postavki prenesenega dobička), in sicer kot povečanje v višini 31 milijonov EUR (za 1,6 % glede na stanje na dan 31. 12. 2018). Na dan 30. 6. 2019 pa so celotne obveznosti iz naslova MSRP 16 znašale 316 milijonov EUR, od tega je 308 milijonov EUR dolgoročnih obveznosti in 8 milijonov EUR kratkoročnih obveznosti iz naslova najema.

MSRP 16 pa je vplival tudi na neto finančni dolg Skupine Mercator, in sicer je ta na dan 30. 6. 2019 znašal 966 milijonov EUR (neto finančni dolg na ta dan brez vpliva MSRP 16 pa bi znašal 649 milijonov EUR). Tako lahko vplivu MSRP 16 v prvi polovici leta 2019 pripišemo povečanje neto finančnega dolga kar v višini 316,4 milijona EUR. Ker pa je Skupina Mercator v prvi polovici leta 2019 kar precej znižala neto zadolženost (če ne upoštevamo vpliva MSRP 16), lahko celotno povečanje neto finančnega dolga pripišemo uvedbi MSRP 16. Prav tako pa je v letnem poročilu za leto 2018 Skupina Mercator ocenila, da bi v primeru, da bi MSRP 16 stopil v veljavo 1. 1. 2018, kazalnik neto dolga na EBITDA na dan 31. 12. 2018 znašal 6,2 (dejanski neto dolg na EBITDA je

na ta dan znašal 7,2). Na dan 30.6.2019 je kazalnik neto finančni dolg na EBITDA (brez vpliva MSRP 16) znašal 5,9. Skupina Mercator dejanskega neto finančnega dolga na EBITDA na ta dan (z vplivom MSRP 16) ne razkriva. Kot pojasnjujejo v polletnem poročilu za leto 2019, zaradi primerljivosti kazalnika, izračun za prvo polovico leta 2019 ne upošteva novih obveznosti iz naslova vpeljave standarda MSRP 16, ki na dan 30. 6. 2019 znašajo 316,4 milijona EUR.

Tabela 12: Vpliv MSRP 16 na kapital in obveznosti Skupine Mercator

V milijonih EUR	Stanje	Sprememba v % glede na stanje na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)
Dejanski vpliv MSRP 16 na otvoritvena stanja kapitala in obveznosti		
Dejanski kapital in obveznosti na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	1.936	
Dejanski kapital in obveznosti na dan 1. 1. 2019 (MSRP 16)	2.252	16,3 %
Od tega finančne obveznosti iz najemov	299	15,4 %
Od tega vnaprej plačane najemnine	-14	-0,7 %
Od tega vpliv MSRP 16 pripoznan skozi popravek kapitala	31	1,6 %
Dejanski vpliv MSRP 16 na kapital in obveznosti na dan 30. 6. 2019		
Dejanski kapital in obveznosti na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	1.936	
Dejanski kapital in obveznosti na dan 30. 6. 2019 (MSRP 16)	2.052	6,0 %
Od tega dolgoročne obveznosti iz najema	309	16,0 %
Od tega kratkoročne obveznosti iz najema	8	0,4 %
Dejanski vpliv MSRP 16 na računovodske kazalnike, ki izhajajo iz kapitala in obveznosti na dan 30. 6. 2019		
Dejanski neto finančni dolg na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	771	
Dejanski neto finančni dolg na dan 30. 6. 2019 (MSRP 16)	966	25,3 %
Povečanje neto finančnega dolga zaradi MSRP 16 na dan 30. 6. 2019	317	41,1 %
Dejanski neto finančni dolg na EBITDA na dan 31. 12. 2018 (MRS 17)	7,2	
Dejanski neto finančni dolg na EBITDA na dan 1. 1. 2019 (MRS 17)	6,2	
Dejanski neto finančni dolg na EBITDA na dan 30. 6. 2019 (MSRP 16)	/	
Predviden neto finančni dolg na EBITDA na dan 30. 6. 2019 brez vpliva MSRP 16	5,9	

Vir: Priloga 1.

Podjetja v vzorcu razkrivajo zelo različno količino podatkov o vplivu novega standarda o najemih na njihove bilance stanja, zato je neposredna primerjava podatkov zelo težka. Kot pa lahko razberemo iz tabele 11, bo na podlagi predvidevanj največji vpliv na bilanco stanja občutila Adria Airways, saj naj bi se ji bilančna vsota povečala za kar 179,2 %, kar ni presenetljivo, glede na to da ima na podlagi podatkov v letnem poročilu za leto 2018 vsa letala v svoji floti v finančnem oz. poslovnem najemu. Na drugi strani ima obravnavano tuje podjetje iz letalske panoge v najemu le 10 % svoje flote in bo temu primerno občutila precej manjše povečanje bilančne vsote, in sicer le v višini 6,3 %.

Tudi v panogi dejavnosti trgovine na drobno izbrano slovensko podjetje predvideva večje povečanje bilančne vsote v primerjavi z izbranim tujim podjetjem, kar kaže na to, da je imela Skupina Mercator na dan 31. 12. 2018 večji delež sredstev v poslovnem najemu kot podjetje Carrefour. Treba je upoštevati tudi, da je pri Skupini Mercator upoštevano povečanje sredstev, kapitala in obveznosti samo iz naslova MSRP 16 (drugih vplivov družba ni razkrila). Prav tako je pri primerjavi treba upoštevati, da sta pri Lufthansi Group in Skupini Mercator prikazana dejanska vpliva na računovodske kazalnike, medtem ko je podatek o neto dolgu podjetja Carrefour prikazan na podlagi predvidenih podatkov.

Tabela 13: Primerjava predvidenega/dejanskega vpliva na bilanco stanja med podjetji v vzorcu

	Lufthansa Group	Adria Airways	Carrefour	Skupina Mercator
Sredstva	6,3 %	179,0 %	10,6 %	16,3 %
Obveznosti in kapital	6,3 %	179,0 %	10,6 %	16,3 %
Neto dolg	66,2 %	Ni podatka	57,4 %	25,3 %
Neto dolg na EBITDA	22,2 %	Ni podatka	Ni podatka	Izračun odstotne spremembe ni možen

Vir: Priloga 1.

7.3.3 Vpliv na izkaz poslovnega izida in z njim povezanimi kazalniki

Študija IASB (International Accounting Standards Board, 2016a) meni, da bo MSRP 16 imel vpliv tudi na izkaz poslovnega izida podjetij, ki imajo velik del svojih sredstev v najemu, in sicer so pričakovali povečanje EBITDA in tudi dobička iz poslovanja. Kljub temu pa naj bi bil učinek na izkaz poslovnega izida v primerjavi z učinkom na bilanco stanja manjši. Velikost povečanja dobička iz poslovanja in finančnih stroškov je odvisna od deleža sredstev, ki jih ima podjetje v najemu, od dolžine najemnih pogodb in od uporabljene diskontne stopnje (International Accounting Standards Board, 2016a).

Študija navaja, da so v času trajanja najema stroški pripoznani za posamezni najem tako v skladu z MRS 17 kot tudi v skladu z MSRP 16 enaki, in sicer so identični skupnemu znesku plačanih najemnin v obdobju trajanja najema. Se bodo pa stroški pripoznani za posamezne najeme v posameznem poročevalskem obdobju v skladu z MSRP 16 razlikovali od stroškov v skladu z MRS 17. V skladu z MRS 17 je podjetje običajno v celotnem obdobju trajanja najema pripoznavalo enake odhodke iz naslova najemnin v vsakem poročevalskem obdobju (z izjemo spremenljivih najemnin). V skladu z MSRP 16 je pripoznavanje odhodkov iz naslova najemnin v vsakem poročevalskem obdobju odvisno od trajanja najema, časovnega obdobja plačil najemnin in od obrestne mere povezane z najemom. Tako je IASB v svoji študiji pričakoval, da bo v skladu z MSRP 16 vsota odhodkov za obresti in amortizacijo v prvi polovici trajanja najema višja v primerjavi z enakomernimi odhodki v skladu z MRS 17; v drugi polovici trajanja najema pa naj bi bili stroški v skladu z MSRP 16 nižji od stroškov v skladu z MRS 17. Razlog je, ker je amortizacija pravice do uporabe sredstva običajno pripoznana na podlagi linearne metode amortiziranja in je zato strošek amortizacije v celotnem obdobju trajanja najema enak, medtem ko se odhodki za obresti običajno manjšajo, saj se obveznost za najem manjša (International Accounting Standards Board, 2016a).

Tudi podjetja v vzorcu so se že vnaprej pripravila in predvidevala vpliv, ki naj bi ga MSRP 16 imel na njihov izkaz poslovnega izida. Lufthansa Group je v svojem letnem poročilu za leto 2018 predvidevala, da naj bi od leta 2019 naprej izkaz poslovnega izida vključeval dodatno amortizacijo iz naslova amortiziranja pravice do uporabe sredstev v višini 360 milijonov EUR in dodatne odhodke za obresti iz naslova najemov v višini približno 50 milijonov EUR. Tako naj bi po enačbi (2), MSRP 16 imel pozitiven vpliv na poslovni dobiček (EBIT) v višini 25 milijonov EUR. V polletnem poročilu za leto 2019 je Lufthansa Group dejansko zabeležila povečanje stroškov amortizacije za 24 % v primerjavi z enakim obdobjem primerjalnega obdobja (tj. od 1. 1. 2018 do 30. 6. 2018). Od tega je 18 % povečanja pripisala amortizaciji pravice do uporabe sredstev v skladu z MSRP 16, kar je znašalo 191 milijonov EUR. Tako bi v celem letu 2019 ob predpostavki enakega najemnega portfelja stroški amortizacije sredstev v najemu znašali 382 milijonov EUR (22 milijonov EUR več v primerjavi z napovedjo v letnem poročilu za leto 2018). Dodatno pa so nastali tudi odhodki za obresti iz najemnih obveznosti v višini 25 milijonov EUR. Tako bi v celem letu 2019 ob predpostavki enakega najemnega portfelja stroški obresti iz naslova najemov znašali 50 milijonov EUR, kar se ujema z napovedjo podjetja v letnem poročilu za leto 2018. Posledično pa so se zaradi vpliva MSRP 16 znotraj stroškov materiala in storitev zmanjšali stroški najemnin za 207 milijonov EUR. Prva uporaba MSRP 16 je tako povzročila, da so se celotni stroški materiala in storitev zmanjšali za 79 milijonov EUR, drugi stroški poslovanja pa za 128 milijonov EUR. V prvem polletju leta 2019 pa je imel MSRP 16 pozitiven učinek v višini 16 milijonov EUR na EBIT skupine (enačba (2)). Ob predpostavki, da bodo najemi in tudi ostali poslovni dejavniki v letu 2019 ostali nespremenjeni, naj bi imel MSRP 16 ob koncu leta 2019

pozitiven učinek na dobiček iz poslovanja oz. EBIT v višini 32 milijonov EUR, kar je 7 milijonov EUR več od napovedi ob koncu leta 2018.

Adria Airways v svojem letnem poročilu za leto 2018 ni razkrila nobenih podatkov o predvidenem vplivu MSRP 16 na izkaz poslovnega izida družbe. Zato sem vpliv MSRP 16 na izkaz poslovnega izida Adria Airways ocenila sama s pomočjo različnih predpostavk. Za preračun obveznosti iz naslova najema sem uporabila diskontno stopnjo v višini 2,32 %, saj je na podlagi podatkov, razkritih v letnem poročilu za leto 2018, Adria Airways to ponderirano povprečno letno obrestno mero uporabila za svoje finančne obveznosti. Dodatno sem na podlagi določenih razkritih informacij v letnem poročilu za leto 2018 predpostavila, da so bila v letu 2018 vsa letala v poslovnem najemu, da je bila za vsa letala 1. 1. 2019 pripoznana pravica do uporabe v enakem znesku, da sta bili na dan prehoda pravica do uporabe in obveznost za vse najeme enaki in da je doba trajanja najema krajša od dobe koristnosti sredstev v najemu. Ker Adria Airways v svojem letnem poročilu za leto 2018 razkriva le stanje obveznosti iz naslova najema, točnega podatka o plačilu najemnin pa ne, sem za izračun obresti predvidevala, da so plačila najemnin enaka obveznostim iz naslova najema na dan 1. 1. 2019 (85.933.050 EUR). Kot že omenjeno, je Adria Airways v letnem poročilu za leto 2018 ocenila povečanje svojih sredstev in obveznosti zaradi uvedbe MSRP 16 za kar 179 %, in sicer iz sedanjih 48.014.490 EUR na predvidenih 133.947.540 EUR (povečanje v višini 85.933.050 EUR). Posledično se bodo močno povečali tudi stroški amortizacije in obresti v letu 2019. S pomočjo zgoraj omenjenih predpostavk sem ocenila, da naj bi se strošek amortizacije v letu 2019 zaradi uvedbe MSRP 16 povečal za približno 32.891.440 EUR, stroški obresti iz naslova najema pa naj bi v letu 2019 zaradi uvedbe MSRP 16 znašali približno 1.885.940 EUR (podroben izračun v Prilogi 2).

Tudi podjetje Carrefour v svojem letnem poročilu za leto 2018 ni napovedalo vpliva MSRP 16 na izkaz svojega poslovnega izida. So pa v polletnem poročilu za leto 2019 (na dan 30. 6. 2019) razkrili, da je amortizacija pravic do uporabe sredstev (nepremičnin in opreme, neopredmetenih sredstev in naložbenih nepremičnin) v prvi polovici leta 2019 znašala 353 milijonov EUR. V celoti pa se je strošek amortizacije v prvi polovici leta 2019 v primerjavi s prvo polovico leta 2018 povečal iz 690 milijonov EUR na 1.029 milijonov EUR (povečanje v višini 339 milijonov EUR oz. v višini 49,1 %). Poleg stroškov amortizacije so se v prvi polovici leta 2019 zaradi uvedbe MSRP 16 povečali tudi stroški obresti, in sicer za 60 milijonov EUR. Tako bi ob predpostavki, da se najemni portfelj v letu 2019 ni spremenil, stroški amortizacije za celo leto 2019 znašali 706 milijonov EUR, stroški obresti iz naslova najemov pa 120 milijonov EUR. Posledično se je spremenil tudi dobiček iz poslovanja ali EBIT, in sicer se je v prvi polovici leta 2019 zaradi prve uporabe MSRP 16 povečal za 21 milijonov EUR. V skladu z MSRP 16 podjetje Carrefour ne pripoznava več stroškov iz naslova najemov, ampak stroške amortizacije in obresti, kar je povzročilo povečanje dobička iz poslovanja. Carrefour pa je že objavil letno poročilo za celo leto 2019, v katerem so analizirali vpliv MSRP 16 na

izkaz poslovnega izida, in sicer so se v letu 2019 stroški amortizacije zaradi vpliva MSRP 16 dejansko povečali za 733 milijonov EUR, stroški obresti pa za 109 milijonov EUR.

Finančni odhodki Skupine Mercator pa so se v prvi polovici leta 2019 povečali za 9 milijonov EUR glede na primerljivo obdobje preteklega leta. To povečanje je skoraj v celoti moč pripisati MSRP 16, ki predpostavlja dodatne obresti iz naslova operativnega najema. Omenjene obresti iz naslova operativnega najema so v prvi polovici leta 2019 znašale 10,6 milijona EUR. To pomeni, da bi ob nespremenjenem najemnem portfelju v letu 2019 odhodki iz obresti iz naslova najemov v celotnem letu 2019 znašali približno 21 milijonov EUR. Skupina Mercator pa v svojem polletnem poročilu za leto 2019 ne razkriva podatkov o vplivu MSRP 16 na stroške amortizacije. Skupina Mercator je v svojem letnem poročilu za leto 2018 izračunala tudi vpliv MSRP 16, če bi ta veljal od 1. 1. 2018 dalje. V tem primeru bi Skupina Mercator zabeležila povečanje EBITDA v višini 65 milijonov EUR, in sicer iz 107,5 milijona EUR na 174,4 milijona EUR. Posledično pa bi zabeležili zmanjšanje kazalnika neto dolga na EBITDA, in sicer bi le-ta, če bi MSRP 16 veljal od začetka leta 2018 na dan 31. 12. 2018 znašal 6,2 (dejansko stanje na dan 31. 12. 2018 pa je bilo 7,2). Na podlagi polletnega poročila za leto 2019 pa se je poslovni izid iz poslovanja oz. EBIT povečal za kar 76,7 % v primerjavi s prvo polovico leta 2018, in sicer se je povečal iz 16,9 milijona EUR na 29,9 milijona EUR (Skupina Mercator večji del povečanja EBIT pripisuje ravno MSRP 16). Tudi kazalnik EBITDA se je zaradi vpliva MSRP 16 močno spremenil, in sicer je v prvem polletju 2019 znašal približno 83 milijonov EUR (EBITDA brez vpliva MSRP 16 bi v tem obdobju znašal približno 48 milijonov EUR). Tako se je EBITDA v prvi polovici leta 2019 zaradi vpliva MSRP 16 povečal za približno 35 milijonov EUR oz. za 72,7 % v primerjavi s prvo polovico leta 2018.

7.3.4 Vpliv na izkaz denarnih tokov

IASB pa je v svoji študiji (International Accounting Standards Board, 2016a) preučeval tudi vpliv, ki naj bi ga MSRP 16 imel na izkaz denarnega toka podjetij. Pojasnili so, da sprememba računovodske obravnave najemov ne povzroča sprememb v znesku, ki se prenese iz najemnika na najemodajalca in posledično MSRP 16 ne bo imel vpliva na skupni znesek denarnih tokov podjetij. IASB je pričakoval vpliv MSRP 16 le na predstavitev denarnih tokov, ki je povezana z zunajbilančnimi najemi v skladu z MRS 17. Tako naj bi MSRP 16 zmanjšal denarne tokove iz poslovanja in povečal denarne tokove iz financiranja. Sprememba je posledica dejstva, da so bili odlivi iz naslova zunajbilančnih najemov v skladu z MRS 17 vključeni med poslovne denarne tokove. V skladu z MSRP 16 pa so tako plačila glavnice najemnih obveznosti kot tudi obresti iz naslova najemov vključene med finančne denarne tokove (International Accounting Standards Board, 2016a).

Podobna predvidevanja o vplivu MSRP 16 na denarne tokove podjetij so imela tudi podjetja v vzorcu. Tako je Lufthansa Group predvidevala prenos denarnih tokov iz naslova poslovnih najemov iz poslovnih denarnih tokov med finančne denarne tokove, saj najemnina v skladu z MSRP 16 ne vpliva več na denarni tok iz poslovanja, ampak se plačila najemnin in obresti pripoznajo znotraj finančnih denarnih tokov. Ta učinek bo leta 2019 po oceni Lufthanse Group znašal približno 385 milijonov EUR. V skladu s polletnim poročilom za leto 2019 pa je v prvi polovici leta 2019 dejansko prišlo do premika v višini 207 milijonov EUR med denarnim tokom iz poslovanja in denarnim tokom iz financiranja. Ob predpostavki enakega najemnega portfelja čez celotno leto 2019 bi celotni vpliv na izkaz denarnih tokov podjetja Lufthansa Group znašal približno 414 milijonov EUR.

Tako kot vpliv MSRP 16 na izkaz poslovnega izida podjetja Adria Airways sem tudi vpliv na izkaz denarnih tokov ocenila sama (Priloga 2). Vpliv na denarni tok sem ocenila s pomočjo ocenjenega zneska stroškov amortizacije in obresti iz naslova najema. Tako sem ocenila, da bo učinek premika iz denarnega toka iz poslovanja na denarni tok iz financiranja v letu 2019 znašal približno 34 milijonov EUR.

Tudi podjetje Carrefour v svojem letnem poročilu za leto 2018 ne razkriva predvidenega vpliva MSRP 16 na izkaz denarnega toka. So pa v svojem polletnem poročilu za leto 2019 (na dan 30. 6. 2019) razkrili vpliv MSRP 16 na denarni tok iz poslovanja, in sicer v višini 496 milijonov EUR v primerjavi z istim obdobjem leta 2018, saj so plačila najemnin skupaj z obrestmi povezanimi z najemi od 1. 1. 2019 prikazane v denarnem toku iz financiranja. MSRP 16 pa bo na podlagi podatkov, razkritih v letnem poročilu za leto 2018, v letu 2019 povzročil premik iz denarnega toka iz poslovanja na denarni tok iz financiranja skupine Mercator v višini približno 18,8 milijona EUR.

7.4 Vpliv MSRP 16 na davčno osnovo slovenskih podjetij, ki pripravljajo izkaze v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi

V skladu z 10. točko 54. člena Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1), Ur. l. RS, št. 65/09 – UPB1, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13, 55/15, 15/17 in 22/19 – ZposS, morajo svoja računovodska poročila v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi sestavljati družbe, ki morajo sestaviti konsolidirano letno poročilo. Dodatno pa morajo v skladu z 11. točko 54. člena ZGD-1 računovodske izkaze v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi sestavljati tudi banke in zavarovalnice ter tudi katerokoli drugo podjetje, če tako odloči skupščina družbe, vendar najmanj za 5 let. Ker pa morajo v skladu z 9. točko 54. člena ZGD-1 Slovenski računovodski standardi povzemati vsebino Direktive 2013/34/EU in tako v zasnovi ne smejo biti v nasprotju z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja, so spremembo računovodske obravnave najemov (z določenimi razlikami v primerjavi z MSRP 16, ki bodo predstavljanje v nadaljevanju) vpeljali tudi Slovenski računovodski standardi. Tako bo

nova računovodska obravnava najemov imela vpliv na davčno osnovo precejšnega deleža slovenskih podjetij.

Vlada Republike Slovenije je v svojem predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb – ZDDPO-2R (ZDDPO-2R), Ur. l. RS, št. 66/19 z dne 5. 11. 2019, na podlagi statističnih podatkov Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES) o poslovanju družb ocenila, da je glede na velikost in izbrano računovodsko podlago (SRS/MSRP) za leto 2018 izhajalo, da bo moralo nova računovodska pravila glede najemov obvezno uporabljati 1.596 družb od 66.749 družb oz. 2,4 % vseh družb. Od tega je bilo v letu 2018 419 velikih družb, 1.037 srednjih družb in 140 majhnih in mikro družb, ki prostovoljno uporabljajo MSRP. Te družbe skupaj predstavljajo 1,5 % vseh zavezancev za davek od dohodkov pravnih oseb.

Kot navaja ZDDPO-2R, novi standardi sicer ohranjajo vsebinsko ločnico med poslovnim in finančnim najemom, vendar zahtevajo, da morajo biti vsi najemi, kot jih določajo novi standardi, izkazani v bilanci stanja najemnika kot sredstva (pravica do uporabe sredstva) in obveznosti. Tako je treba v skladu z novimi MSRP, SRS in ZDDPO-2R sredstvo, ki predstavlja pravico do uporabe, pri najemniku v poslovnem najemu amortizirati. Vpliv spremenjene računovodske obravnave najemov na obračun davka od dohodkov pravnih oseb pa je bil skoraj do konca leta 2019 negotov, saj ni bilo jasno, kakšna bo davčna obravnava pravice do uporabe sredstev (predvsem amortizacije).

Ker Vlada Republike Slovenije do 5. 11. 2019 ni objavila spremembe Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2), Ur. l. RS, št. 117/06, 56/08, 76/08, 5/09, 96/09, 110/09 – ZDavP-2B, 43/10, 59/11, 24/12, 30/12, 94/12, 81/13, 50/14, 23/15, 82/15, 68/16, 69/17, 79/18 in 66/19, je dolgo časa veljalo prepričanje, da bo sprememba MSRP in SRS na področju najemov imela velik vpliv na davčno osnovo podjetij, še posebno tistih, ki so imela velik delež svojih sredstev v poslovnem najemu. V skladu s 3. točko 12. člena ZDDPO-2, ki predstavlja nekakšno splošno načelo za ugotavljanje davka od dobička, se za ugotavljanje davčne osnove priznajo prihodki in odhodki, ugotovljeni v izkazu poslovnega izida na podlagi zakona in v skladu z njim uvedenimi računovodskimi standardi, razen če je v ZDDPO-2 določeno drugače. V skladu s 33. členom ZDDPO-2, ki še ni vseboval spremembe o davčni obravnavi najemov, se je amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev, neopredmetenih sredstev in naložbenih nepremičnin kot odhodek priznala v obračunanem znesku z uporabo metode enakomernega časovnega amortiziranja ter najvišjih amortizacijskih stopenj, in sicer za:

- gradbene objekte, vključno z naložbenimi nepremičninami 3 %;
- dele gradbenih objektov, vključno z deli naložbenih nepremičnin 6 %;
- opremo, vozila in mehanizacijo 20 %;
- dele opreme in opremo za raziskovalne dejavnosti 33,3 %;
- računalniško, strojno in programsko, opremo 50 %;
- večletne nasade 10 %;

- osnovno čredo 20 %;
- druga vlaganja 10 %.

Finančna uprava Republike Slovenije (v nadaljevanju FURS) v svoji spletni publikaciji Davek od dohodkov pravnih oseb, Splošno o davku od dohodkov pravnih oseb – podrobnejši opis (4. izdaja) (Finančna uprava Republike Slovenije, 2019a) pojasnjuje, da se amortizacija sredstva, vzetega v najem, pri najemniku za davčne namene kot odhodek prizna na podlagi določb 33. člena ZDDPO-2 (in ne po 3. točki 12. člena ZDDPO-2). Ker je ena izmed ključnih lastnosti novega mednarodnega računovodskega standarda tudi določba, da se sredstvo, ki predstavlja pravico do uporabe in je pri najemniku v poslovnem najemu, amortizira od datuma začetka najema do konca njegove dobe koristnosti oz. do konca trajanja najema, če je le-to krajše od dobe koristnosti sredstva (MSRP 16.32), je to skladno z izdano spletno publikacijo FURS-a pomenilo, da naj bi se podjetjem, ki imajo večji del svojih sredstev v najemu, močno povečale začasne razlike⁹ v obračunu davka od dohodkov pravnih oseb.

Kot FURS pojasnjuje v nadaljevanju 4. izdaje svoje spletne publikacije, v 33. členu ZDDPO-2 ni določenih posebnosti za sredstva, vzeta v finančni ali poslovni najem, zato se tudi za ta sredstva uporabljajo najvišje letne amortizacijske stopnje, ki veljajo za ustrezno istovrstno skupino sredstev v lastništvu. Dodatno pojasnjujejo, da se zemljišča po računovodskih standardih praviloma ne amortizirajo, sredstvo, ki predstavlja pravico do uporabe zemljišča, vzetega v najem, pa se amortizira. Zato se v skladu z navodili FURS-a v primeru najema zemljišča uporablja najvišja letna amortizacijska stopnja za druga vlaganja, in sicer 10 %. V nadaljevanju FURS pojasnjuje, če obračunana amortizacija preseže znesek, ki bi bil obračunan v skladu z zgoraj navedenimi pravili, se presežni znesek amortizacije kot odhodek prizna v naslednjih davčnih obdobjih, tako da se za davčne namene amortizacija obračunava do dokončnega amortiziranja oz. do odtujitve oz. odprave evidentiranja sredstva (nastanek začasne razlike). Pri odtujitvi oz. odpravi evidentiranja sredstva se prihodki in odhodki za davčne namene izračunavajo ob upoštevanju davčnih vrednosti teh sredstev. Davčna vrednost posameznega sredstva je znesek, ki se prisodi temu sredstvu pri obračunu davka oz. na podlagi katerega se izračunavajo prihodki, odhodki, dobički in izgube pri obračunu davka (Finančna uprava Republike Slovenije, 2019a).

Takšna davčna obravnava amortizacije, ki izhaja iz sredstev v najemu, bi pomenila ogromne začasne razlike podjetij in posledično povečanje administrativnega dela in povečanje terjatev za odloženi davek. Odloženi davek je računovodski ukrep, ki se uporablja za povezovanje davčnega učinka transakcij s svojim računovodskim učinkom in s tem ustvarja manj popačene rezultate (ERNST & YOUNG Svetovanje, 2019). Dodatno pa bi pomemben znesek negativnega davčnega učinka ob prenehanju najemnega

⁹ Začasne razlike so razlike med knjigovodsko vrednostjo sredstva ali obveznosti v bilanci stanja in njegovo davčno osnovo (ERNST & YOUNG Svetovanje, 2019).

razmerja vodil v davčno izgubo, ki bi se v prihodnjih letih lahko porabljala omejeno, in sicer v višini 50 % davčne osnove (Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2019). S takšno davčno obravnavo amortizacije sredstev v najemu pa se ni strinjal Slovenski inštitut za revizijo. Njihovi komentarji na pojasnilo FURS-a so bili sledeči (Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2019):

- 33. člen ZDDPO-2 ne predvideva posebnosti za najem oz. pravico do uporabe sredstev in zato velja 3. točka 12. člena ZDDPO-2;
- spremembe MSRP in SRS spreminjajo finančne funkcije najema;
- vsota amortizacije in obresti pravice do uporabe sredstev je enaka najemnini, ki je bila plačana v skladu z MRS 17;
- amortizacija pravice do uporabe sredstva je odvisna od dobe najema in ne od dobe ekonomske koristnosti sredstva;
- neenaka obravnava davčnih zavezancev, ki izkazujejo pravico do uporabe sredstev;
- povečan obseg administrativnega dela;
- nesmiselna utemeljitev amortizacije pravice do uporabe sredstva v primeru zemljišč.

Slovenski inštitut za revizijo je skladno z zgoraj navedenimi razlogi dal pripombe na FURS-ovo pojasnilo o davčnem obravnavanju pravice do uporabe sredstev in predlog za dopolnitev ZDDPO-2 (Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2019). Ministrstvo za finance je na pripombe Slovenskega inštituta za revizijo odgovorilo, da je pravica do uporabe nova kategorija sredstev, ki je v začetku leta 2019, ko so spremembe MSRP in SRS na področju najemov stopile v veljavo, ZDDPO-2 ni obravnaval. Tako je Ministrstvo za finance že v začetku leta 2019 napovedalo dopolnitev ZDDPO-2, in sicer naj se priznavanje odhodkov za davčne namene v posameznih davčnih obdobjih približa dejanskim najemnina v tem obdobju.

Tako je Vlada Republike Slovenije 3. 10. 2019 podala predlog novega Zakona davka od dohodkov pravnih oseb, ki je bil dodan Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb, Ur. l. RS, št. 66/19 z dne 5. 11. 2019 in vključuje tudi spremembo na področju amortizacije najemov. Tako 33. člen ZDDPO-2 vsebuje nov 9. odstavek, ki se skladno z novim MSRP 16 in novimi SRS uporablja od 1. 1. 2019 dalje.

Kot navaja ZDDPO-2R, se s povratno veljavnostjo te določbe ne posega v pridobljene pravice zavezancev, saj se vsebina nanaša na obveznost za plačilo davka, ki se za nazaj zmanjšuje. V nadaljevanju navajajo, da je povratno veljavnost zahtevala tudi javnost, saj se bo na ta način uskladilo datum začetka uporabe novih računovodskih in davčnih pravil, kar za zavezance pomeni tudi administrativno poenostavitev, saj jim praviloma ne bo treba obračunavati odloženih davkov. FURS v 6. izdaji svoje spletne publikacije Davek od dohodkov pravnih oseb, Splošno o davku od dohodkov pravnih oseb – podrobnejši opis (6. izdaja) (Finančna uprava Republike Slovenije, 2020a) pojasnjuje, da nov 9. odstavek 33. člena ZDDPO-2 določa, da se ne glede na določbe 5. odstavka 33. člena ZDDPO-2, kjer so določene najvišje letne amortizacijske stopnje za sredstvo, vzeto v

poslovni najem, uporabi najvišja letna amortizacijska stopnja, ki ustreza dejanski amortizacijski dobi tega sredstva. V nadaljevanju publikacije FURS pojasnjuje, da v praksi to pomeni, da je priznana amortizacijska stopnja v primeru amortizacije pravice do uporabe sredstva v najemu, opredeljena s trajanjem najema, ki se določi na podlagi računovodskih standardov ob predpostavki enakomernega časovnega amortiziranja (če iz pogodbenih določil in ob upoštevanju računovodskih standardov izhaja petletno obdobje najema, znaša najvišja davčno priznana stopnja amortizacije pravice do uporabe sredstva v najemu 20 %). Če pa obračunana amortizacija preseže znesek, ki bi bil obračunan v skladu z zgoraj navedenimi pravili, se presežni znesek amortizacije kot odhodek prizna v naslednjih davčnih obdobjih.

Sprememba MSRP 16 in SRS na področju najemov pa ne bo bistveno vplivala na ostale postavke obračuna davka od dohodkov pravnih oseb. FURS v svojem najnovejšem pojasnilu (Finančna uprava Republike Slovenije, 2020b) navaja, da ZDDPO-2 posebnih določil o diskontni stopnji za izračun sedanje vrednosti bodočih najemnin ne vsebuje. Posledično za odhodke iz naslova obresti znotraj posameznega obroka najemnine v skladu s 3. odstavkom 12. člena ZDDPO-2 velja, da se davčno priznajo v višini, ki jo opredeljujejo z zakonom uvedeni računovodski standardi. ZDDPO-2 v 19. členu ureja način ugotavljanja odhodkov iz naslova obračunanih obresti v primerih prejetih posojil od povezanih oseb. Ker gre pri obravnavani obrestni meri za najem sredstva in ne za prejeto posojilo, se v zvezi s tem določbe 19. člena ne uporabljajo. Dodatno pojasnjujejo, da se najemnina oz. vsi odhodki, ki izvirajo iz poslovnega najema, še vedno presojajo po splošnem pravilu za davčno priznavanje odhodkov iz 29. člena ZDDPO-2. Prav tako se višina najemnine (in neposrednih stroškov sklenitve ter ocenjenih stroškov zaključka najema) v primeru poslov med povezanimi najemodajalcem in najemjemalcem presoja po določilih 16. oz. 17. člena ZDDPO-2, ki opredeljujeta transferne cene in cene med povezanimi osebami rezidenti.

Prav tako pa ni bilo večjih sprememb pri uporabi olajšave za investiranje v skladu s 55.a členom ZDDPO-2 za sredstva, ki so predmet najema. Tako v skladu s 4. odstavkom 55.a člena ZDDPO-2 znižanje davčne osnove v skladu s tem členom uveljavlja zavezanec, ki opremo pridobi na podlagi finančnega najema. Kot pojasnjuje Davčna hiša Bilans v sodelovanju z davčno svetovalko Miro Roppa (Davčna Hiša Bilans, 2020), se kljub spremembam MSRP 16 in SRS s 1. 1. 2019 delitev med finančnim in poslovnim najemom ohranja, saj kljub drugačnemu evidentiranju poslovnih najemov pojem finančnega najema ostaja v ZDDPO-2. Kot navajajo v nadaljevanju, se kljub temu da se po novem poslovni najemi evidentirajo kot pravica do uporabe sredstva v bilanci stanja med sredstvi, zanje olajšave za investiranje v skladu s 55.a členom ZDDPO-2 ni mogoče koristiti.

O tem se je opredelil tudi FURS v svoji spletni publikaciji Olajšava za investiranje – podrobnejši opis (Finančna uprava Republike Slovenije, 2019b), v kateri navaja, da sprememba MSRP in SRS na področju najemov ne vplivata na upravičenost uveljavljanja

olajšave za investiranje iz 55.a člena ZDDPO-2. Pravico do uveljavljanja olajšave za investiranje v sredstvo, ki je predmet poslovnega najema, ima najemodajalec. FURS pojasnjuje, da finančni najem po vsebini predstavlja obliko financiranja nakupa, pri katerem si najemodajalec kot instrument zavarovanja zadrži pravno lastništvo praviloma do konca trajanja najema, najemnik pa postane ekonomski lastnik sredstva z začetkom najemnega obdobja, saj takrat nanj preidejo vsa pomembna tveganja in koristi, povezana z lastništvom sredstva, ki je predmet najema. Posledično pri finančnem najemu olajšavo za investiranje lahko koristi najemnik in ne najemodajalec. Nasprotno pa pri poslovnem najemu ne govorimo o financiranju nakupa, saj na najemnika v času trajanja najema ne bo prešlo ne pravno in ne ekonomsko lastništvo sredstva. Zato v primeru poslovnega najema ne moremo govoriti o najemnikovem investiranju v sredstvo. Na podlagi tega FURS utemeljuje, da poslovni najem oz. pripoznanje pravice do uporabe sredstva v poslovnih knjigah na njegovi podlagi ne more biti osnova za pripoznavanje olajšave za investiranje.

FURS pa je v svoji 6. izdaji spletne publikacije Splošno o davku od dohodkov pravnih oseb (Finančna uprava Republike Slovenije, 2020a) opredelil tudi davčno obravnavo prehoda na nov način računovodske obravnave najemov v skladu z MSRP 16 in SRS. Kot pojasnjuje FURS (Finančna uprava Republike Slovenije, 2020a), na dan prehoda lahko prihaja do razlike med višino obveznosti iz najema in neodpisano vrednostjo pravice do uporabe sredstva. Dinamika odplačevanja glavnice obveznosti iz najema je namreč v začetnem obdobju najema počasnejša kot amortizacija pravice do uporabe (ob predpostavki enakomerne časovne amortizacije v celotnem obdobju najema), zaradi česar na dan prehoda nastane presežek stanja obveznosti iz najema nad neodpisano vrednostjo pravice do uporabe. V skladu z računovodskimi pravili ta razlika znižuje preneseni poslovni izid. Nasprotno pa najemodajalčevi neposredni stroški, ki ob sklenitvi najema povečujejo vrednost pravice do uporabe sredstva, posledično povečujejo preneseni poslovni izid (Finančna uprava Republike Slovenije, 2020a). V nadaljevanju FURS pojasnjuje, da se opisano spremembo prenesenega izida, ki v izkazu drugega vseobsegajočega donosa ob prehodu nevtralizira vpliv prehoda na izkaz poslovnega izida v celotnem obdobju najema, obravnava v skladu s 14. členom ZDDPO-2. 14. člen ZDDPO-2 pravi, da se pri ugotavljanju davčne osnove zavezanca zneski, ki predstavljajo razliko zaradi sprememb računovodskih usmeritev, za katero se preračuna preneseni čisti poslovni izid ali druga sestavina kapitala, v obdobju spremembe računovodske usmeritve in popravkov napak vključijo v davčno osnovo, in sicer tako, da jo povečujejo oz. zmanjšujejo. Tako se v obdobju prehoda v postavki 11.1 DDPO obračuna poveča davčna osnova za znesek povečanja prenesenega poslovnega izida in obratno v postavki 11.2 DDPO obračuna zmanjša davčna osnova za znesek zmanjšanja prenesenega poslovnega izida. V obračunu davka od dohodkov pravnih oseb se torej davčna osnova prilagodi le za skupni neto učinek prehoda na preneseni poslovni izid (Finančna uprava Republike Slovenije, 2020a).

7.5 Sprememba Slovenskih računovodskih standardov in Ameriških splošno sprejetih računovodskih načel zaradi spremembe Mednarodnega standarda računovodskega poročanja 16

7.5.1 Sprememba Slovenskih računovodskih standardov

Kot že omenjeno zgoraj, morajo v skladu z 9. točko 54. člena ZGD-1, Slovenski računovodski standardi povzemati vsebino Direktive 2013/34/EU in tako v osnovi ne smejo biti v nasprotju z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja. Zato je na podlagi drugega odstavka 9. člena in drugega odstavka 16. člena Zakona o revidiranju, Ur. l. RS, št. 65/08, strokovni svet Slovenskega inštituta za revizijo 17. 10. 2018 sprejel spremembe in dopolnitve Slovenskih računovodskih standardov (2016), ki so bile objavljene v Uradnem listu RS, št. 95/15, 74/16 in 23/17. Novi Slovenski računovodski standardi (v nadaljevanju SRS 2019) so prav tako kot MSRP 16 stopili v veljavo 1. 1. 2019. Tako se je spremenil 4. stavek 3. odstavka Okvirja Slovenskih računovodskih standardov poglavja 2. – pripoznavanje gospodarskih kategorij v računovodskih izkazih in računovodskih razvidih, in sicer navaja, da sta pri najemih bistvo in gospodarska stvarnost, da najemnik pridobiva gospodarske koristi iz pravice do uporabe v najem vzetega sredstva, in to v zameno za obveznost plačila za to pravico. Iz tega izhaja, da so tudi SRS 2019 sledili MSRP 16 na področju računovodske obravnave najemov. Tako bo tudi v skladu s SRS 2019 najemnik za najeta sredstva moral pripoznati pravico do uporabe sredstva in le-to razvrstiti glede na vrsto sredstva, ki ga najema (kot opredmeteno osnovno sredstvo, neopredmeteno sredstvo ali kot naložbeno nepremičnino). Tako se v okviru spremembe SRS 2019 v največjem obsegu spreminja SRS 1 – opredmetena osnovna sredstva, pomembno pa se spremenita tudi SRS 2 – neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitve in SRS 6 – naložbene nepremičnine, le da se v vseh pomembnih pogledih sklicujeta na računovodsko obravnavo v SRS 1 – opredmetena osnovna sredstva (Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2019). Kljub temu da so SRS 2019 na področju najemov sledili MSRP 16, pa med njima še vedno ostajajo določene razlike:

a. Izjema za mikro in male organizacije po ZGD

Ena izmed glavnih razlik je, da v skladu z drugim odstavkom točke 1.63 SRS 2019 najemnik, ki velja za mikro ali majhno družbo v skladu s 55. členom ZGD-1, ali najemnik, ustanovljen z drugimi predpisi, ki dosega enako velikost kot velja za mikro ali majhno družbo, lahko odloči, da za poslovne najeme ne pripozna pravice do uporabe. Standard navaja, da lahko najemnik najemnine, povezane s temi najemi, pripozna kot odhodke na podlagi enakomerne časovne metode v celotnem obdobju trajanja najema ali na kakšni drugi sistematični podlagi, če ta bolje odraža vzorec najemnikovih koristi. Za mikro in male organizacije tudi na področju finančnih najemov ni sprememb in jih pripoznavajo

kot približek pravice do uporabe. MSRP 16 za razliko od SRS 2019 izjeme za mikro in srednje velika podjetja ne pozna.

b. Izjema za osnovna sredstva gospodarske infrastrukture za opravljanje dejavnosti gospodarskih javnih družb

V skladu s tretjim odstavkom točke 1.63. SRS 2019 lahko organizacija, ki je izvajalec gospodarske javne službe, in računovodi po SRS 32 (2016) – računovodske rešitve za izvajalce gospodarskih javnih služb, poslovnih najemov osnovnih sredstev gospodarske infrastrukture za opravljanje dejavnosti gospodarske javne službe ne pripoznava kot sredstva, ampak pripozna najemnine, povezane s temi najemi, kot odhodke na podlagi enakomerne časovne metode v celotnem trajanju najema ali na kakšni drugi sistematični podlagi, ki najbolj odraža vzorec najemnikove koristi.

Mikro in male organizacije se v skladu z drugim odstavkom točke 1.63. SRS 2019 še vedno lahko odločijo, da bodo pripoznavale pravico do uporabe in pripadajoče obveznosti za sredstva v najemu. Medtem ko tretji odstavek točke 1.63. SRS 2019 izvajalcem gospodarske javne službe, ki računovodi po SRS 32 (2016) – računovodske rešitve za izvajalce gospodarskih javnih služb, te odločitve ne omogoča in morajo najeme obračunavati v skladu s tretjim odstavkom točke 1.63. SRS 2019.

c. Najemi majhnih vrednosti

MSRP 16 v primerjavi s SRS 2019 določa tudi drugačen prag za najem sredstev majhnih vrednosti, za katera se najemnik lahko odloči, da jih ne pripozna kot sredstvo, ampak pripozna najemnine, povezane s temi najemi, kot odhodke na podlagi enakomerne časovne metode v celotnem trajanju najema ali na kakšni drugi sistematični podlagi, če ta bolje odraža vzorec najemnikovih koristi. MSRP 16 sicer ne navaja točne vrednosti, do katere naj bi se sredstvo štelo kot sredstvo majhne vrednosti, vendar je imel IASB v času sprejemanja odločitev o izjemah v letu 2015 v mislih najeme osnovnih sredstev z vrednostjo 5.000 USD ali manj (IFRS Foundation, 2016b). Meja za izjemo je v skladu s točko 1.63. SRS 2019 določena pri 10.000 EUR. Pri tem pa tako SRS 2019 kot MSRP 16 narekujeta najemniku, da mora pri izjemi za sredstva manjših vrednosti upoštevati vrednost najetega sredstva, ko je novo, tudi če gre dejansko za najem rabljenega sredstva.

d. Diskontna stopnja

Prav tako pa obstajajo razlike pri določanju diskontne stopnje, ki se uporablja za diskontiranje najemnin na sedanjo vrednost. V skladu z drugim odstavkom točke 1.27. SRS 2019 najemnik na datum začetka najema izmeri obveznost iz najema po sedanji vrednosti najemnin, ki na ta dan še niso plačane. Pri izračunu sedanje vrednosti najemnin je diskontna mera z najemom povezana obrestna mera, če jo je mogoče določiti, v nasprotnem primeru pa predpostavljena obrestna mera za izposojanje, ki jo mora plačati najemnik.

Ker pa se je v praksi takoj pričelo pojavljati ogromno težav, kako najbolje opredeliti najemnikovo predvideno obrestno mero za izposojanje, je to vprašanje obravnaval tudi Odbor sekcije preizkušenih računovodij in računovodij, kajti problematika uporabe obrestne mere za izposojanje kot diskontnega faktorja najemnin še zdaleč ni zanemarljiva, saj marsikateri najemnik ne more pridobiti podatka o višini obrestne mere za izposojanje od kreditne institucije (Maver Bartolj, 2019). Tako je Slovenski inštitut za revizijo v svoji spletni publikaciji SIR*IUS, PR-RAČ 1-1/19 (Slovenski inštitut za revizijo, 2019) podal strokovno razlago, kako najbolje opredeliti najemnikovo predpostavljeno obrestno mero za izposojanje v primerih, ko obrestna mera sprejeta pri najemu ni poznana. V spletni publikaciji inštitut navaja, da v primeru, ko najemnik od finančne institucije ali od drugih virov ne more pridobiti podatka o višini obrestne mere za izposojanje, lahko uporabi povprečne obrestne mere sklenjenih posojilnih pogodb z nefinančnimi družbami v kreditnih institucijah v mesecu najema, ki bodo objavljene Biltenu Banke Slovenije. Tako so od januarja 2019 dalje v Biltenu Banke Slovenije prvič objavljene povprečne obrestne mere sklenjenih novih posojilnih pogodb v bankah z nefinančnimi družbami v posameznem letu in povprečne obrestne mere sklenjenih novih posojilnih pogodb v posameznem mesecu. V primeru, da najemnik uporabi objavljene obrestne mere, inštitut priporoča, da pri tem po potrebi in v skladu z zmožnostmi upošteva tudi svoje posebnosti (boniteta najemnika) in zavarovanje v obliki sredstva, ki je predmet najema (Slovenski inštitut za revizijo, 2019).

Poenostavitev z uporabo obrestne mere Banke Slovenije pa je možna samo v primeru računovodenja v skladu s SRS 2019, saj MSRP 16 te poenostavitve ne omogoča. V skladu s točko MSRP 16.26 mora najemnik uporabiti obrestno mero sprejeto pri najemu. Če pa navedene obrestne mere ni mogoče takoj ugotoviti, pa najemnik uporabi najemnikovo predpostavljeno obrestno mero za izposojanje.

e. Prehod na dan 1. 1. 2019

MSRP 16 in SRS 2019 se v določenih pogledih razlikujeta tudi v načinu prehoda na novo računovodsko obravnavo najemov. SRS 2019 v prvem odstavku standarda 1.68 določajo načine, na katere lahko najemnik izvede prehod na nov način računovodenja najemov, najemniki pa bodo te določbe lahko uporabljali tudi pri prehodu najemov neopredmetenih sredstev in naložbenih nepremičnin, saj SRS 2 – neopredmetena sredstva in SRS 6 – naložbene nepremičnine določb o prehodu ne vsebujeta (Bajuk Mušič, 2019).

Tako v skladu s prvim odstavkom standarda 1.68 SRS 2019 najemnik prehod na SRS 2019 v delu, ki se nanaša na spremembe iz področja najemov, obravnava v skladu s točko 5 Okvira Slovenskih računovodskih standardov (Spremembe računovodskih ocen, spremembe računovodskih usmeritev in popravki napak), s katero mora najemnik preračunati primerjalne podatke tako, kot bi SRS 2019 veljali že od nekdaj. Pravico do uporabe bo morala organizacija preračunati z uporabo obrestne mere, ki je veljala na datum sklenitve pogodbe (in ne obrestno mero, ki je veljala na datum prehoda). Standard

1.68 pa v nadaljevanje navaja, da se najemnik lahko odloči za uporabo poenostavljene možnosti. V tem primeru kumulativni učinek začetne uporabe omenjenega spremenjenega iz področja najemov pripozna kot prilagoditev pravice do uporabe in začetnega stanja prenesenega čistega poslovnega izida na dan začetne uporabe (1. 1. 2019) brez popravka primerjalnih podatkov. Najemnik je moral tisto izmed obeh omenjenih možnosti, za katero se je odločil, uporabiti dosledno za vse najeme, pri katerih je najemnik.

Izbira načina prehoda pa je imela vpliv na računovodske izkaze najemnika, saj pravica do uporabe najetega sredstva in obveznost iz najema pri uporabi različnih prehodov ni enaka (Bajuk Mušič, 2019). Kot Bajuk Mušičeva navaja v nadaljevanju, je izbran način prehoda imel velik vpliv na kapital (preneseni poslovni izid), saj je najemnik tja knjižil razliko med pripoznano pravico do uporabe sredstva na aktivni strani in obveznosti iz najema na pasivni strani bilance stanja. Razlike bodo lahko nastajale tudi v prihodnjih poročevalskih obdobjih, saj je od pripoznane velikosti pravice do uporabe sredstva ob prehodu odvisna velikost stroška amortizacije in velikost odhodkov za obresti v obdobju trajanja najema.

Kot lahko vidimo, sta si prehoda na nov način računovodenja tako v skladu z SRS 2019 kot tudi v skladu z MSRP 16 precej podobna. Tudi v skladu s SRS 2019 najemnikom pri obeh načinih prehoda ne bo treba presojati, ali pogodba vsebuje sestavine najema, saj se definicija najema oz. pogoji, ali pogodba vsebuje najem ali ne, z uvedbo SRS 2019 bistveno ne spremenijo (Bajuk Mušič, 2019). Vendar pa se v tem delu SRS 2019 minimalno razlikujejo od MSRP 16, saj v skladu s SRS 1.27 najemnik na datum prehoda ne presoja, ali obstoječe najemne pogodbe vsebujejo najem ali ne. V skladu z MSRP 16.C3 pa najemniki na datum prehoda lahko ponovno presojajo, ali pogodbe vsebujejo najem v skladu z MSRP 16 ali ne, saj MSRP 16 oprostitvev presojanja ali pogodba vsebuje najem ali ne, navaja le kot možno praktično rešitev.

Dodatna razlika pa nastaja tudi za najemnike, ki uporabljajo izjemo za mikro in majhne organizacije, v skladu s standardom 1.63 SRS 2019 in bodo presegli kriterije za srednje veliko organizacijo, saj bodo morali potem izvesti prehod v skladu s 5. točko okvira SRS 2019. V tem primeru gre za retrospektivni prehod brez možnosti poenostavitve, kot so sicer dopuščene najemnikom ob prehodu 1. 1. 2019 na nov način računovodenja najemov (Bajuk Mušič, 2019).

MSRP 16.C10.b. pa daje najemniku pri uporabi poenostavljenega načina tudi možnost, da za kočljive najemne pogodbe ob prehodu oblikuje rezervacijo za kočljivo pogodbo. V tem primeru najemniku ni treba slabiti pravice do uporabe najetega sredstva. Stroški oblikovanja rezervacij ne bodo neposredno bremenili izkaza poslovnega izida, ampak zmanjševali pravico do uporabe sredstva. Kljub temu da SRS 2019 poenostavitve za kočljive pogodbe ne navajajo, Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije

meni, da je tak način možen tudi pri prehodu v skladu s SRS 2019, saj so tudi preostale točke poenostavljenega prehoda povzete po MSRP 16 (Bajuk Mušič, 2019).

7.5.2 Sprememba Splošno sprejetih računovodskih načel v Združenih državah Amerike

Spremembo računovodske obravnave najemov pa so v svoje računovodske standarde implementirali tudi regulatorji Združenih držav Amerike. Pravzaprav je bila sprememba računovodske obravnave najemov skupen projekt IASB in tudi FASB, ki je zadolžen za Splošno sprejeta računovodska načela v ZDA (International Accounting Standards Board, 2016a). FASB je v letu 2018 izdal standard Accounting Standards Codification 842, v nadaljevanju ASC 842, Najemi, ki prav tako zahteva pripoznavanje najemnin v bilanci stanja. Kljub temu pa ima standard ASC 842 v primerjavi z MSRP 16 nekaj razlik, in sicer (Azih, 2019):

a. Datum začetne uporabe

V skladu z MSRP 16 je datum začetne uporabe standarda enak tako za javna kot za zasebna podjetja. V skladu z ASC 842 pa je datum začetne uporabe standarda različen za državna (ameriška) oz. zasebna podjetja. Javna podjetja so morala standard implementirati v poslovnem letu, ki se začne po 15. 12. 2018, zasebna podjetja pa za poslovna leta, ki se končajo po 15. 12. 2019.

b. Prehod

Ameriška splošno sprejeta računovodska načela v primerjavi z MSRP 16 dovoljujejo samo en način prehoda na nov standard, in sicer spremenjen retrospektivni pristop (vendar pa je ta način prehoda možno uporabiti z ali pa tudi brez spremembe primerjalnih obdobj). ASC 842 predpisuje prehod na nov standard s predstavljenimi primerjalnimi informacijami za pretekla obdobja. Vendar pa standard omogoča podjetjem, da novo računovodsko obravnavo implementirajo z datumom začetka veljavnosti (to je na začetku novega poslovnega leta), saj jim tako ni treba preračunavati podatkov za pretekla primerjalna obdobja.

c. Najem sredstev manjših vrednosti

V skladu z MSRP 16 najemnikom ni treba pripoznati pravice do uporabe in obveznosti iz najema za sredstva, katerih posamična vrednost je manjša od 5.000 USD. Medtem ko ASC 842 ne predpisuje praga za sredstva manjših vrednosti, za katere ni treba pripoznati pravice do uporabe sredstva in obveznosti iz najema. Vendar pa se je ogromno ameriških podjetij odločilo za oblikovanje interne politike kapitalizacije sredstev v zvezi s pragom pomembnosti, nad katerim bodo najemi zajeti v bilanci stanja.

d. Klasifikacija najemov

Ameriška splošno sprejeta računovodska načela ohranjajo razvrstitev najemov med poslovne in finančne najeme. Tako se v skladu z ASC 842 najem ovrednoti na podlagi petih meril in če najem sredstva izpolnjuje katerokoli od petih meril, se razvrsti kot finančni najem. Ker pa se tako poslovni kot finančni najemi v skladu z ASC 842 pripoznajo v bilanci stanja, se razlika v klasifikaciji najemov nanaša predvsem na časovni okvir pripoznanja obresti iz naslova najema.

e. Obveznost iz naslova najema

V skladu z MSRP 16 morajo najemniki ponovno izmeriti svojo najemno obveznost za morebitne spremembe v prihodnjih plačilih. V tem primeru morajo podjetja, ki imajo najemnine vezane na primer na indeks cen življenjskih potrebščin, ob vsaki spremembi le-tega ponovno izmeriti obveznost iz najema in pravico do uporabe sredstva. V skladu z ASC 842 najemnik vsa nihanja najemninih pripozna kot variabilna plačila v tekočem obdobju, in sicer v poslovnem dobičku oz. izgubi in ne meri ponovno najemne obveznosti.

Glavne razlike med MSRP 16 in ASC 842 lahko razberemo tudi s spodnje slike.

Slika 2: Primerjava MSRP 16 in ASC 842

		MSRP 16	ASC 842	
			Predhodni bilančni najemi	Predhodni zunajbilančni
Bilanca stanja				
Pripoznanje	Vsi najemi morajo biti pripoznani v bilanci stanja	✓	✓	✓
	Izjema za kratkoročne najeme	✓	✓	✓
	Izjema za najeme manjših vrednosti	✓	✗	✗
Merjenje	Najemne obveznosti na diskontirani osnovi	✓	✓	✓
	Začetna PUS je enaka najemni obveznosti	✓	✓	✓
	Amortizacija	Enakomerno časovno amortiziranje	Enakomerno časovno amortiziranje	Enakomerno časovno amortiziranje
Predstavitev	Najemne obveznosti	Finančne obveznosti so ločene od ostalih obveznosti	Ločena predstavitev (od prejšnjih zunajbilnačnih najemov)	Ločena predstavitev (od prejšnjih bilnačnih najemov)
	Pravica do uporabe sredstva	Skupaj z sredstvi v lastništvu ali ločeno		
Izkaz poslovnega izida				
Poslovni odhodki		Amortizacija	Amortizacija	En odhodek
Finančni odhodki		Obresti	Obresti	✗
Izkaz denarnih tokov				
Denarni tokovi pri poslovanju		Obresti	Obresti	Obresti in glavnica
Denarni tokovi pri financiranju		Glavnica	Glavnica	✗

Vir: Prirejeno po International Accounting Standards Board, *Effects Analysis: IFRS 16 Leases*, 2016b.

Kot lahko vidimo, so se tako IASB, FASB kot tudi slovenski regulatorji uskladili na večini področij, vključno z merjenjem najemnih obveznosti in dejstvom, da je treba skoraj vse najeme pripoznati v bilanci stanja. Nekaj razlik pa vseeno ostaja in te bodo lahko predstavljale težavo tistim podjetjem, ki računovodska poročila oddajajo v skladu z enim standardom, poročevalske pakete (npr. za matično družbo v tujini) pa morajo pripravljati v skladu z drugim računovodskim standardom.

SKLEP

MSRP 16 je na področju računovodske obravnave najemov prinesel velike spremembe, ki so marsikateremu podjetju povzročile ogromno preglavic. MSRP 16, ki je povzročil spremembo računovodske obravnave najemov povsod po svetu (med drugim tudi spremembo SRS), bo močno povečal bilančne vsote podjetij, ki imajo več sredstev v

najemu, saj mora biti od 1. 1. 2019 večina najemov pripoznanih v bilanci stanja. MSRP 16 pa nima večjega vpliva na izkaz poslovnega izida in izkaz denarnih tokov (v primerjavi z vplivom na bilanco stanja). Izkaz poslovnega izida se bo zaradi MSRP 16 spremenil le na kratek rok, saj se bodo odhodki iz naslova obresti in amortizacije v obdobju trajanja najema razporedili drugače kot v skladu z MRS 17, ko je bila v izkazu poslovnega izida pripoznana najemnina. V celotnem obdobju trajanja najema pa ne bo večjega vpliva MSRP 16 na izkaz poslovnega izida v primerjavi z MRS 17. Zaradi večje bilančne vsote in drugačne razporeditve odhodkov v izkazu poslovnega izida v celotnem obdobju trajanja najema se bodo posledično spremenili računovodski in finančni kazalniki podjetij. Zaradi večjih obveznosti se bodo poslabšali kazalniki, ki odražajo sposobnost pokrivanja finančnih in drugih obveznosti podjetij, kar ima lahko negativen vpliv na kreditno sposobnost podjetij. Po drugi strani pa ima MSRP 16 pozitiven vpliv na EBITDA, kar bo povečalo dobiček iz poslovanja v računovodskih izkazih podjetij.

Zaradi tako korenito spremenjene računovodske obravnave je bilo ključno, da so se podjetja na MSRP 16 ustrezno in pravočasno pripravila. Zelo pomembno je bilo sodelovanje različnih služb znotraj podjetja (npr. računovodstva, posloводства, informatike) v fazi implementacije standarda. Podjetja so morala prilagoditi svojo obstoječo programsko opremo, zato je bil na začetku implementacije standarda vložek (tako finančni kot tudi časovni) precej velik. Vendar pa je IASB predvidel (International Accounting Standards Board, 2016a), da se bodo po začetnem večjem vložku podjetja prilagodila novi računovodski obravnavi in s tem ustalila svoje poslovanje.

Kot sem ugotovila v empiričnem delu svoje naloge, ima MSRP 16 kar znaten vpliv tudi na računovodske izkaze podjetij, ki sem jih izbrala v svoj vzorec. Tako so se na podlagi predvidevanj oz. v nekaterih primerih že na podlagi dejanskih rezultatov na dan 1. 1. 2019 vsem podjetjem v vzorcu povečala sredstva in obveznosti v bilanci stanja (povečala se je bilančna vsota). Na podlagi podatkov, ki so bili na voljo v javno dostopnih letnih poročilih podjetij v vzorcu, so se sredstva in obveznosti najbolj povečala Adrii Airways (za 179,2 %) in pa Skupini Mercator (16,3 %), kar odraža, da sta imeli slovenski podjetji na dan 31. 12. 2018 večji delež poslovnih najemov v primerjavi z Lufthanso Group (6,3 %) in podjetjem Carrefour (10,6 %). To bo posledično imelo negativen vpliv tudi na računovodske kazalnike, ki izhajajo iz bilančnih postavk (neto dolg in neto dolg na EBITDA). Povečanje neto dolga in neto dolga na EBITDA pomeni, da se bo sposobnost odplačevanja dolgov podjetij v vzorcu poslabšala. Kot že omenjeno, pa MSRP 16 na dolgi rok ne bo imel večjega vpliva na izkaz poslovnega izida. Ker pa bo vsota odhodkov za obresti in amortizacijo v prvi polovici trajanja najema višja v primerjavi z enakomernimi odhodki v skladu MRS 17, to posledično pomeni tudi povečanje odhodkov iz naslova amortizacije in obresti podjetij v vzorcu v prvem letu uporabe novega standarda (tj. 2019). Prav vsa štiri podjetja v vzorcu so tako v letu 2019 predvidevala oz. zabeležila dejansko porast odhodkov iz naslova amortizacije in financiranja (obresti). Dodatno so predvidevala tudi povečanje dobička iz poslovanja, saj so se v skladu z MRS 17 vsi stroški

iz naslova najemnin pripoznavali kot poslovni stroški in s tem zniževali dobiček iz poslovanja. V skladu z MSRP 16 pa se obresti iz naslova najema pripoznavajo med finančnimi odhodki in s tem pozitivno vplivajo na dobiček iz poslovanja. Prav tako podjetja v skladu s pričakovanji niso predvidevala oz. zaznala večjih sprememb v izkazu denarnih tokov, saj se denarni odlivi zaradi uvedbe MSRP 16 obravnavajo kot denarni tokovi iz financiranja in ne kot denarni tokovi iz poslovanja. Kakšen pa bo dejanski vpliv na računovodske izkaze podjetij, pa bo pokazal čas, saj je trenutno težko napovedati točne vplive novega standarda. Ko bo minilo nekaj poročevalskih obdobj z uporabo MSRP 16, bo mogoče opraviti dodatne in natančnejše analize vpliva novega standarda na računovodsko poročanje podjetij.

Sklepam, da je bila sprememba računovodske obravnave najemov nujna, saj MRS 17 ni zagotavljal ustreznih informacij uporabnikom računovodskih izkazov (tako lastnikom kot tudi investitorjem in drugim analitikom). Kljub temu da so imela podjetja na začetku večje stroške in povečan obseg dela, menim, da bodo koristi na dolgi rok uporabe MSRP 16 presegle stroške in večje časovne vložke podjetij in tako zgotovile ustrezne računovodske informacije različnim uporabnikom, ki so v tem hitro se spreminjajočem poslovnem okolju nujne.

LITERATURA IN VIRI

1. Adria Airways. (brez datuma). *Adria*. Pridobljeno 29. februarja 2020 iz <https://www.adria.si/?SaveCountry=1>
2. ADRIA AIRWAYS, Slovenski letalski prevoznik, d.o.o. - V STEČAJU. (2018). *Letno poročilo*. Pridobljeno 7. decembra 2019 iz <https://www.ajpes.si/jolp/podjetje.asp?maticna=5156505000>
3. AirInsight. (2017, 20. december). *The Impact of IFRS 16 on Airlines and Aircraft Leasing*. Pridobljeno 22. decembra 2019 iz <https://airinsight.com/impact-ifs-16-airlines-aircraft-leasing/>
4. Association of Chartered Certified Accountants. (2014, junij). *Lease accounting: an update on the international proposed amendments*. Pridobljeno 8. decembra 2018 iz <https://www.accaglobal.com/gb/en/technical-activities/technical-resources-search/2014/june/lease-accounting-an-update.html>
5. Azih, G. (2019, 5. avgust). *IFRS 16 vs. US GAAP Lease Accounting: What Are the Differences?* Pridobljeno 16. februarja 2020 iz <https://leasequery.com/blog/ifs-16-vs-us-gaap-lease-accounting-differences/>
6. Bajuk Mušič, A. (2018, julij). MSRP 16 - Najemi. *IKS - Revija za računovodstvo, davščine in finance*, str. 29-40.

7. Bajuk Mušič, A. (2019, marec). Prehod na SRS 2019 za najemnike. *IKS - Revija za računovodstvo, davščine in finance*, str. 36-51.
8. Carrefour. (2018a). *Konsolidirani računovodski izkazi na dan 31.12.2018*. Pridobljeno 21. decembra 2019 iz https://www.carrefour.com/sites/default/files/2020-03/comptes_consolides_2018_-_version_anglaise_0.pdf
9. Carrefour. (2018b). *Letno poročilo*. Pridobljeno 21. decembra 2019 iz https://www.carrefour.com/sites/default/files/2020-01/Carrefour-registration-document-2018-EN_2.pdf
10. Carrefour. (2019a). *Konsolidirani računovodski izkazi na dan 31.12.2019*. Pridobljeno 22. decembra 2019 iz <https://www.carrefour.com/sites/default/files/2020-03/Comptes%20consolid%C3%A9s%202019%20ANGLAIS.pdf>
11. Carrefour. (2019b). *Polletno poročilo*. Pridobljeno 26. decembra 2019 iz https://www.carrefour.com/sites/default/files/2020-01/communiqué_carrefour_s1_Q2_2019_EN_0.pdf
12. Carrefour. (2019c). *Polletni rezultati za leto 2019*. Pridobljeno 26. decembra 2019 iz https://www.carrefour.com/sites/default/files/2020-01/presentation_H1_Q2_EN_0.pdf
13. Carrefour. (brez datuma). *Carrefour*. Pridobljeno 29. februarja 2020 iz <https://www.linkedin.com/company/carrefour>
14. Chu, L., Levesque, T., Robert, M. & Zhang, P. (2007, junij). *Does the Current Accounting Treatment of Operating Leases provide Sufficient Information on the Lease Liabilities? Research Gate*. Pridobljeno 3. novembra 2018 iz https://www.researchgate.net/publication/265824537_Does_the_Current_Accounting_Treatment_of_Operating_Leases_provide_Sufficient_Information_on_the_Lease_Liabilities
15. Commercial Finance & Leasing Bank of Cardiff, Inc. (2015). *Leasing History*. Pridobljeno 26. decembra 2018 iz <https://www.bankofcardiff.com/leasing-history/>
16. Davčna hiša Bilans. (2020). Izdelava davčnega obračuna DDPO za leto 2019 (na praktičen način). *Davčni obračun DDPO za leto 2019*, 62.
17. Deller, A. (2018, 1. november). *The imminent application of the new leases standard will promote balance sheet transparency – with major consequences for many sectors*. Pridobljeno 20. decembra 2018 iz

<https://www.accaglobal.com/vn/en/member/discover/cpd-articles/corporate-reporting/ifrs16-dellernovcpd.html>

18. Deloitte. (2016, 21. april). *IFRS 16 marks the end of off-balance sheet treatment for leases*. Pridobljeno 9. novembra 2018 iz <https://www.iasplus.com/en-ca/cfos-corner/corporate-reporting/ifrs-16-marks-the-end-of-off-balance-sheet>
19. Deloitte. (2017, december). *Balancing the books: IFRS 16 AND AVIATION FINANCE*. Pridobljeno 26. decembra 2019 iz https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ie/Documents/FinancialServices/ie-Balancing-the-Books-IFRS-16-and-Aviation-Finance-Report_Dec2017-5.pdf
20. Deloitte. (brez datuma a). *IFRS 16 — Leases*. Pridobljeno 2 februarja 2019 iz <https://www.iasplus.com/en/standards/ifrs/ifrs-16>
21. Deloitte. (brez datuma b). *IAS 17 — Leases*. Pridobljeno 25. maja 2019 iz <https://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias17>
22. Eavis, P. (2016, 25. februar). *Post-Enron Accounting Rule Requires Companies to Report Leases*. *The New York Times*. Pridobljeno 3. novembra 2018 iz <https://www.nytimes.com/2016/02/26/business/dealbook/accounting-of-company-leases-required-by-new-rule.html>
23. ERNST & YOUNG Svetovanje, d.o.o. (2019, oktober). *Tax Accounting 2* (interno gradivo). Ljubljana: ERNST & YOUNG Svetovanje, d.o.o.
24. Ernst & Young. (2016, januar). *IASB issues new leases standard*. Pridobljeno 20. novembra 2018 iz [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-ifrs-developments-issue-117-iasb-issues-new-leases-standard/\\$FILE/ey-ifrs-developments-issue-117-iasb-issues-new-leases-standard.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-ifrs-developments-issue-117-iasb-issues-new-leases-standard/$FILE/ey-ifrs-developments-issue-117-iasb-issues-new-leases-standard.pdf)
25. Finančna uprava Republike Slovenije. (2019a, februar). *Splošno o davku od dohodkov pravnih oseb - podrobnejši opis (4.izd.)*. Pridobljeno 25. marca 2019 iz https://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/davek_od_dohodkov_pravnih_oseb_ddpo/
26. Finančna uprava Republike Slovenije. (2019b, marec). *Olajšava za investiranje - Podrobnejši opis*. Pridobljeno 15. februarja 2020 iz https://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/davek_od_dohodkov_pravnih_oseb_ddpo/
27. Finančna uprava Republike Slovenije. (2020a, januar). *Splošno o davku od dohodkov pravnih oseb - podrobnejši opis (6. izdaja)*. Pridobljeno 26. januarja 2020 iz

https://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/davek_od_dohodkov_pravnih_oseb_ddpo/

28. Finančna uprava Republike Slovenije. (2020b, februar). *Splošno o davku od dohodkov pravnih oseb - podrobnejši opis (7. izdaja)*. Pridobljeno 25. februarja 2020 iz https://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/davek_od_dohodkov_pravnih_oseb_ddpo/
29. Neto dolg na EBITDA. (brez datuma). V *Finančni slovar*. Pridobljeno 22. decembra 2019 iz <http://www.financnislovar.com/definicije/neto-dolg-ebitda.html>
30. Fouché, S. (2017, 30. januar). *Changes in off balance sheet lease reporting requirements finalised*. Pridobljeno 5. januarja 2019 iz <https://www.rentworks.co.za/news/changes-in-off-balance-sheet-lease-reporting.html>
31. Hargrave, M. (2019, 20. junij). *Return on Equity - ROE*. Pridobljeno 23. februarja 2020 iz <https://www.investopedia.com/terms/r/returnonequity.asp>
32. Hayes, A. (2019, 25. junij). *Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization – EBITDA*. Pridobljeno 17. decembra 2019 iz <https://www.investopedia.com/terms/e/ebitda.asp>
33. Hendrie, R. (2016, 18. november). *The difference between IAS 17 and IFRS 16: How lease accounting is changing* [objava na blogu]. Pridobljeno 1 decembra 2019 iz <http://blog.innervision.co.uk/blog/the-difference-between-ias-17-and-ifrs-16-how-lease-accounting-is-changing>
34. Hoogervorst, H. (2016, 13. januar). *IASB Chairman Hans Hoogervorst introduces the new Leases Standard*. Pridobljeno 17. novembra 2018 iz <https://www.ifrs.org/news-and-events/2016/01/iasb-chairman-introduces-the-new-leases-standard/>
35. IFRS Foundation. (2016a, 13. januar). *IASB shines light on leases by bringing them onto the balance sheet*. Pridobljeno 8. novembra 2018 iz <http://archive.ifrs.org/Alerts/PressRelease/Pages/IASB-shines-light-on-leases-by-bringing-them-onto-the-balance-sheet.aspx>
36. IFRS Foundation. (2016b). *Basis for Conclusions on IFRS 16 Leases*. Pridobljeno 9. februarja 2020 iz https://library.croneri.co.uk/cch_uk/iast/ifrs16-basis-201601#toc-1

37. International Accounting Standards Board. (2016a, januar). *Effects Analysis: IFRS 16 Leases*. Pridobljeno 24. oktobra 2018 iz <https://www.ifrs.org/-/media/project/leases/ifrs/published-documents/ifrs16-effects-analysis.pdf>
38. International Accounting Standards Board. (2016b, januar). *Project Summary and Feedback Statement: IFRS 16 Leases*. Pridobljeno 1. novembra 2018 iz <https://www.ifrs.org/-/media/project/leases/ifrs/published-documents/ifrs16-project-summary.pdf>
39. InvestingAnswers. (2019, 1. oktober). *Net debt*. Pridobljeno 23. februarja 2020 iz <https://investinganswers.com/dictionary/n/net-debt>
40. Kenton, W. (2019a, 12. april). *Net Debt-to-EBITDA Ratio Definition*. Pridobljeno 22. decembra 2019 iz <https://www.investopedia.com/terms/n/net-debt-to-ebitda-ratio.asp>
41. Kenton, W. (2019b, 21. junij). *Shareholder Equity Ratio Definition*. Pridobljeno 23. februarja 2020 iz <https://www.investopedia.com/terms/s/shareholderequityratio.asp>
42. KPMG. (2018, 21. marec). *Consumer markets and retail – Implementing IFRS 16*. Pridobljeno 29. decembra 2019 iz <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2018/03/leases-retail-consumer-markets-ifrs16-200318.html>
43. Lufthansa Group. (2018). *Letno poročilo*. Pridobljeno 29. novembra 2019 iz <https://investor-relations.lufthansagroup.com/fileadmin/downloads/en/financial-reports/annual-reports/LH-AR-2018-e.pdf>
44. Lufthansa Group. (2019). *Polletno poročilo 2019*. Pridobljeno 30. novembra 2019 iz <https://investor-relations.lufthansagroup.com/fileadmin/downloads/en/financial-reports/interims-reports/LH-QR-2019-2-e.pdf>
45. Lufthansa Group. (brez datuma). *Lufthansa Group*. Pridobljeno 29. februarja 2020 iz <https://www.lufthansagroup.com/en/company/history.html>
46. Maver Bartolj, V. (2019, 19. februar). Poslovni najemi po novem. *Denar*, str. 25-28.
47. Miller, P. B., & Bahnson, P. R. (2008, 11. oktober). Off-balance-sheet financing: Holy Grail or holey pail? *Accounting Today*, str. 13-15.
48. Murphy, C. B. (2019, 8. julij). *Earnings Before Interest and Taxes – EBIT*. Pridobljeno 22. decembra 2019 iz <https://www.investopedia.com/terms/e/ebit.asp>

49. Opal Wave. (brez datuma). *The key differences between IFRS 16 and IAS 17*. Pridobljeno 7. decembra 2019 iz <https://opalwave.com/ifrs-16/the-key-differences-between-ifrs-16-and-ias-17/>
50. PricewaterhouseCoopers. (2016a, februar). *A study on the impact of lease capitalisation: IFRS 16: The new leases standard*. Pridobljeno 14. decembra 2019 iz <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/publications/assets/a-study-on-the-impact-of-lease-capitalisation.pdf>
51. PricewaterhouseCoopers. (2016b, februar). *In depth: A look at current financial reporting issues*. Pridobljeno 16. februarja 2020 iz <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-16/ifrs-in-depth-a-new-era.pdf>
52. PricewaterhouseCoopers. (2016c, april). *In the Spotlight: An industry focus on the impact of IFRS 16 - Airlines*. Pridobljeno 14. decembra 2019 iz <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-16/ifrs-16-implications-for-the-airlines-industry.pdf>
53. PricewaterhouseCoopers. (2016d, september). *IFRS 16: The leases standard is changing. Are you ready?* Pridobljeno 12. decembra 2019 iz <https://www.pwc.com/gx/en/services/audit-assurance/assets/ifrs-16-new-leases.pdf>
54. PricewaterhouseCoopers. (2018, avgust). *Retail and consumer ('R&C') industry supplement for IFRS 16 'Leases'*. Pridobljeno 27. decembra 2019 iz <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-16/retail-and-consumer-ifrs-16-leases.pdf>
55. Ritlop, P. (2019). *Učinki uvedbe MSRP 16 - Najemi na ključne računovodske kazalnike* (Magistrska naloga, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta). Pridobljeno 31. julija 2020 iz <http://www.cek.ef.uni-lj.si/magister/ritlop3671-B.pdf>
56. Skupina Mercator. (2018). *Letno poročilo*. Pridobljeno 4. januarja 2020 iz <https://investor-relations.lufthansagroup.com/fileadmin/downloads/en/financial-reports/interims-reports/LH-QR-2019-2-e.pdf>
57. Skupina Mercator. (2019). *Polletno poročilo 2019*. Pridobljeno 5. januarja 2020 iz <https://www.mercatorgroup.si/assets/Annual-reports/Porocilo-o-poslovanju-SM-in-PSM-za-obdobje-1-6-2019.pdf>
58. Skupina Mercator. (brez datuma). *Mercator*. Pridobljeno 29. februarja 2020 iz <https://www.mercatorgroup.si/sl/o-skupini/>
59. Slovenski inštitut za revizijo. (2019, januar). *Uporaba predpostavljene obrestne mere za izposojanje*. Pridobljeno 20. aprila 2019 iz <https://www.tax-fin->

lex.si/Dokument/TiskajPodrobnosti?rootEntityId=4c4fa15f-7acf-489c-aa4f-6d97e596dcc6&createDate=01%2F01%2F1900%2000%3A00%3A00&activeDate=01%2F08%2F2019%2000%3A00%3A00

60. Slovenski inštitut za revizijo. (brez datuma). *Slovenski inštitut za revizijo*. Pridobljeno 16. februarja 2020 iz <https://si-revizija.si/o-institutu/slovenski-institut-za-revizijo>
61. Statista. (2018, januar). *New leasing volumes within Europe in 2017*. Pridobljeno 5. januarja 2019 iz <https://www.statista.com/statistics/754011/new-leasing-volumes-europe-by-region/>
62. Taylor, J. (2012, 12. maj). *The History of Leasing*. Pridobljeno 3. januarja 2019 iz <https://www.slideshare.net/pk18july/the-history-of-leasing>
63. United States Securities and Exchange Commission. (brez datuma). *Report and Recommendations Pursuant to Section 401(c) of the Sarbanes-Oxley Act of 2002 On Arrangements with Off-Balance Sheet Implications, Special Purpose Entities, and Transparency of Filings by Issuers*. Pridobljeno 15. novembra 2018 iz <https://www.sec.gov/news/studies/soxoffbalancercpt.pdf>
64. Zucchi, K. (2018, 18. december). *Understanding Off-Balance Sheet Financing*. Pridobljeno 26 decembra 2018 iz <https://www.investopedia.com/articles/investing/071513/understanding-offbalance-sheet-financing.asp>
65. Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije. (2019, april). Najemi - vprašanja in odgovori glede računovodske in davčne obravnave po začetku veljavnosti SRS 1, 2 in 6 (2019). *Gradivo za posvetovanje 4/19*, str. 5-45.

PRILOGE

Priloga 1: Seznam letnih poročil

1. ADRIA AIRWAYS, SLOVENSKI LETALSKI PREVOZNIK, D.O.O. - V STEČAJU – Letno poročilo 2018
2. Carrefour – Konsolidirani računovodski izkazi na dan 31.12.2018
3. Carrefour – Konsolidirani računovodski izkazi na dan 31.12.2019
4. Carrefour – Letno poročilo 2018
5. Carrefour – Polletni rezultati za leto 2019
6. Carrefour – Polletno poročilo 2019
7. Lufthansa Group – Letno poročilo 2018
8. Lufthansa Group – Polletno poročilo 2019
9. Skupina Mercator – Letno poročilo 2018
10. Skupina Mercator – Polletno poročilo 2019

Priloga 2: Izračun vpliva na izkaz poslovnega izida in na izkaz denarnih tokov podjetja Adria Airways

Tabela 1: Osnovni podatki, ki so bili uporabljeni za izračun stroškov amortizacije in obresti

Stanje obveznosti iz najema in pravice do uporabe na dan 1. 1. 2019	85.933.050,00 EUR
Stanje obveznosti iz najema in pravice do uporabe na dan 1. 1. 2019 na dan 1. 1. 2019 na posamezno letalo	4.522.792,11 EUR
Število letal	19
Diskontna stopnja	2,32 %

Vir: ADRIA AIRWAYS (2018).

Tabela 2: Pregled stroškov amortizacije in obresti v letu 2019

Obdobje najema	Št. letal	Št. mesecev najema	Št. mesecev najema v 2019	Mesečni obrok najemnine	Strošek amortizacije v 2019	Strošek obresti v 2019
1. 1. 2019–31. 12. 2019	3	12	12	376.899,34	13.568.376,32	307.648,88
30. 4. 2019–1. 4. 2020	1	12	8	376.899,34	3.015.194,74	101.774,56
1. 1. 2019–1. 5. 2021	1	28	12	161.528,29	1.938.339,47	100.896,30
1. 1. 2019–1. 4. 2022	1	39	12	115.969,03	1.391.628,34	99.894,99
1. 1. 2019–1. 5. 2022	1	40	12	113.069,80	1.356.837,63	99.790,89
1. 1. 2019–31. 12. 2022	4	48	12	94.224,84	4.522.792,11	396.456,95
1. 1. 2019–1. 7. 2023	6	54	12	83.755,41	6.030.389,47	590.982,86
1. 1. 2019–31. 12. 2026	1	96	12	47.112,42	565.349,01	94.770,18
1. 1. 2019–31. 12. 2027	1	108	12	41.877,70	502.532,46	93.724,51
					32.891.439,55	1.885.940,11

Vir: Lastno delo.

Tabela 3: Izračun stroškov amortizacije in obresti za letala z obdobjem najema 1. 1. 2019–31. 12. 2019

Leto	Diskontna stopnja	Plačila najemnin	Glavnica	Obresti	Amortizacija
2019	1,0232	4.522.792,11	4.420.242,48	102.549,63	4.522.792,11

Vir: Lastno delo.

Tabela 4: Izračun stroškov amortizacije in obresti za letala z obdobjem najema 30. 4. 2019–1. 4. 2020

Leto	Diskontna stopnja	Plačila najemnin	Glavnica	Obresti	Amortizacija
2019	1,0232	3.015.194,74	2.946.828,32	101.774,56	3.015.194,74
2020	1,0469	1.507.597,37	1.440.006,02	34.183,21	1.507.597,37

Vir: Lastno delo.

Tabela 5: Izračun stroškov amortizacije in obresti za letala z obdobjem najema 1. 1. 2019–1. 5. 2021

Leto	Diskontna stopnja	Plačila najemnin	Glavnica	Obresti	Amortizacija
2019	1,0232	1.938.339,47	1.894.389,63	100.896,30	1.938.339,47
2020	1,0469	1.938.339,47	1.851.436,31	58.267,61	1.938.339,47
2021	1,0712	646.113,1579	603.152,30	14.649,95	646.113,16

Vir: Lastno delo.

Tabela 6: Izračun stroškov amortizacije in obresti za letala z obdobjem najema 1. 1. 2019–1. 4. 2022

Leto	Diskontna stopnja	Plačila najemnin	Glavnica	Obresti	Amortizacija
2019	1,0232	1.391.628,34	1.360.074,61	99.894,99	1.391.628,34
2020	1,0469	1.391.628,34	1.329.236,33	69.926,78	1.391.628,34
2021	1,0712	1.391.628,34	1.299.097,27	39.263,30	1.391.628,34
2022	1,0961	347.907,09	317.410,40	7.888,43	347.907,09

Vir: Lastno delo.

Tabela 7: Izračun stroškov amortizacije in obresti za letala z obdobjem najema 1. 1. 2019–1. 4. 2022

Leto	Diskontna stopnja	Plačila najemnin	Glavnica	Obresti	Amortizacija
2019	1,0232	1.356.837,63	1.326.072,74	99.790,89	1.356.837,63
2020	1,0469	1.356.837,63	1.296.005,42	70.627,41	1.356.837,63
2021	1,0712	1.356.837,63	1.266.619,84	40.787,33	1.356.837,63
2022	1,0961	452.279,21	412.633,52	10.254,96	452.279,21

Vir: Lastno delo.

Tabela 7: Izračun stroškov amortizacije in obresti za letala z obdobjem najema 1. 1. 2019–31. 12. 2022

Leto	Diskontna stopnja	Plačila najemnin	Glavnica	Obresti	Amortizacija
2019	1,0232	1.130.698,03	1.105.060,62	99.114,24	1.130.698,03
2020	1,0469	1.130.698,03	1.080.004,52	75.181,49	1.130.698,03
2021	1,0712	1.130.698,03	1.055.516,53	50.693,51	1.130.698,03
2022	1,0961	1.130.698,03	1.031.583,79	25.637,41	1.130.698,03

Vir: Lastno delo.

Tabela 8: Izračun stroškov amortizacije in obresti za letala z obdobjem najema 1. 1. 2019–1. 7. 2023

Leto	Diskontna stopnja	Plačila najemnin	Glavnica	Obresti	Amortizacija
2019	1,0232	1.005.064,91	982.276,11	98.497,14	1.005.064,91
2020	1,0469	1.005.064,91	960.004,01	77.464,77	1.005.064,91
2021	1,0712	1.005.064,91	938.236,92	55.944,45	1.005.064,91
2022	1,0961	1.005.064,91	916.963,37	33.924,85	1.005.064,91
2023	1,1215	502.532,46	448.086,09	11.394,40	502.532,46

Vir: Lastno delo.

Tabela 9: Izračun stroškov amortizacije in obresti za letala z obdobjem najema 1. 1. 2019–31. 12. 2026

Leto	Diskontna stopnja	Plačila najemnin	Glavnica	Obresti	Amortizacija
2019	1,0232	565.349,01	552.530,31	94.770,18	565.349,01
2020	1,0469	565.349,01	540.002,26	83.852,75	565.349,01
2021	1,0712	565.349,01	527.758,27	72.682,04	565.349,01
2022	1,0961	565.349,01	515.791,89	61.252,17	565.349,01
2023	1,1215	565.349,01	504.096,85	49.557,12	565.349,01
2024	1,1475	565.349,01	492.666,97	37.590,75	565.349,01
2025	1,1742	565.349,01	481.496,26	25.346,76	565.349,01
2026	1,2014	565.349,01	470.578,83	12.818,70	565.349,01

Vir: Lastno delo.

Tabela 10: Izračun stroškov amortizacije in obresti za letala z obdobjem najema 1. 1. 2019–31. 12. 2027

Leto	Diskontna stopnja	Plačila najemnin	Glavnica	Obresti	Amortizacija
2019	1,0232	502.532,46	491.138,05	93.724,51	502.532,46
2020	1,0469	502.532,46	480.002,01	84.240,16	502.532,46
2021	1,0712	502.532,46	469.118,46	74.535,78	502.532,46
2022	1,0961	502.532,46	458.481,68	64.606,26	502.532,46
2023	1,1215	502.532,46	448.086,09	54.446,37	502.532,46
2024	1,1475	502.532,46	437.926,20	44.050,77	502.532,46
2025	1,1742	502.532,46	427.996,68	33.414,00	502.532,46
2026	1,2014	502.532,46	418.292,29	22.530,45	502.532,46
2027	1,2293	502.532,46	408.807,95	11.394,40	502.532,46

Vir: Lastno delo.